

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM
DALI**

**TÜRKİYE'DE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONLARININ
İŞSİZLİK VE İŞSİZLİKLE MÜCADELEYE KURUMSAL
YAKLAŞIMI**

Gürcan Evren PAZVANT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Mustafa Çağlar ÖZDEMİR

HAZİRAN – 2022

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE’DE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONLARININ İŞSİZLİK VE İŞSİZLİKLE
MÜCADELEYE KURUMSAL YAKLAŞIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gürcan Evren PAZVANT

Enstitü Anabilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset

“Bu tez 07/06/2022 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI
Prof. Dr. Mustafa Çağlar ÖZDEMİR	Başarılı
Prof. Dr. Ekrem ERDOĞAN	Başarılı
Doç. Dr. Volkan IŞIK	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet

Hayır

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütölen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğör bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmaları.)

Güröan Evren PAZVANT

07/06/2022

ÖNSÖZ

Öncelikle lisans ve yüksek lisans öğrenim sürecim boyunca birikimini sabırla bana aktarmaya çabalayan ve üzerimde ciddi emeği olan çok kıymetli hocam Prof. Dr. Mustafa Çağlar ÖZDEMİR'e minnet duygularımı sunarım. Senelerce yaptığımız çalışmalarda asıl hedefimizin kamu yararı olduğu düşüncesinde birleşmemiz motivasyonumu ve azmimi arttıran temel yapı taşı oldu. Türkiye'mizin en önemli problemlerinin başında gelen ve çözüme muhtaç olan işsizlik sorunu üzerine çalışma isteği, kamu yararı düşüncesinin ortaya çıkardığı motivasyonun bir sonucudur.

Çalışmamızın her aşamasında yardıma ihtiyaç duyduğum her anda büyük bir hoşgörü, ilgi ve motivasyonla beni yönlendirmesinden dolayı danışman hocam Prof. Dr. Mustafa Çağlar ÖZDEMİR'e teşekkür ederim. Beraberinde çalışma sürecim boyunca kıymetli fikirlerini bana aktaran Dr. Akın ÖZDEMİR hocama ve lisans ve yüksek lisans sürecim boyunca üzerimde emeği olan ve tez çalışmamda kaynaklarından yararlandığım Doç.Dr. Cihan SELEK ÖZ hocama teşekkürlerimi sunarım.

Savunma jürimde yer alarak beni dikkatle dinleyen ve çalışmamızın zenginleşmesi için önerilerde bulunan hocalarım Prof. Dr. Ekrem ERDOĞAN ve Doç. Dr. Volkan IŞIK'a teşekkürü bir borç bilirim.

Zor zamanların gerçek dostları ortaya çıkarma özelliği vardır. Çalışma sürecim boyunca önüme çıkan engelleri benimle birlikte kaldırmaya çabalayan ve bu süreçte özellikle tezimi yazabileceğim ortamı bana sağlayan kıymetli abim Veysel Çağrı ARIK'a minnet duygularımı iletirim.

Benim için bu araştırmanın en büyük kıymetlerinden biri çok sıkıntılı bir sürecin anlamlı bir meyvesini oluşturmasıdır. Çalışma, hayatım boyunca önemle atfedeceğim bir sürecin ürünüdür. Bu süreçte anmadan geçemeyeceğim arkadaş grubum ALYALILAR, manevi ordum işlevini üstlendi. Motivasyonuma önemli katkısı bulunan ALYA'ya hep sevgisi ve gücüyle varolması dileğimle teşekkür ederim.

Son olarak üzerimde en fazla emeği olan ve her koşulda şefkatle beni kucaklayan fedakar annem Ayşen ELDERE BEYAZGÜL'e teşekkürlerimle birlikte sevgilerimi sunarım.

Gürcan Evren PAZVANT

07/06/2022

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
TABLO LİSTESİ	v
ŞEKİL LİSTESİ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. Çalışmada Kullanılan Temel İşgücü Piyasaları Kavramları.....	3
1.1.1. İşsizlik.....	3
1.1.2. İstihdam	4
1.1.3. İşgücü	4
1.1.4. NEET	5
1.1.5. Cesareti Kırılmış Bireyler.....	6
1.2. Sendika ve Konfederasyon Kavramları	6
1.3. İşsizlikle Mücadele Politikaları Kavram ve Kapsamı	9
1.3.1. İşsizliğin Nedenleri.....	9
1.3.2. İşsizliğin Sonuçları	11
1.3.3. Aktif İstihdam Politikaları	13
1.3.4. Pasif İstihdam Politikaları	15
2. BÖLÜM: AB ve TÜRKİYE’DE İŞSİZLİKLE MÜCADELE POLİTİKALARI 17	
2.1. AB’de İşsizlikle Mücadele Politikaları ve Seçili Ülke Örnekleri	17
2.1.1. AB İşsizlikle Mücadele Politikalarının Gelişimi.....	17
2.1.1.1. Beyaz Kitap.....	17
2.1.1.2. Essen Zirvesi	18
2.1.1.3. Amsterdam Antlaşması	20
2.1.1.4. Lüksemburg Zirvesi	20
2.1.1.5. Lizbon Zirvesi (23-24 Mart 2000)	23
2.1.1.6. Stockholm Zirvesi (23-24 Mart 2001)	23
2.1.1.7. Barselona Zirvesi (15-16 Mart 2002).....	23

2.1.1.8. Gözden Geçirilmiş Lizbon Stratejisi.....	24
2.1.1.9. 2020 Avrupa İstihdam Stratejisi	25
2.1.2. Seçili Ülkelerde İşsizlikle Mücadele Politikaları	27
2.1.2.1. Belçika	28
2.1.2.2. İsveç	30
2.1.2.3. Danimarka	33
2.1.2.4. Finlandiya.....	37
2.1.3. ETUC ve İşsizlikle Mücadeleye Genel Bakışı	40
2.2. Türkiye’de İşsizlikle Mücadele Politikaları	43
2.2.1. Türkiye’de İşsizlikle Mücadele Politikalarının Gelişimi	43
2.2.2. Türkiye’de Uygulanan İşsizlikle Mücadele Politikaları.....	46
3. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE İŞÇİ SENDİKALARI	
KONFEDERASYONLARI’NIN İŞSİZLİKLE MÜCADELE	
YAKLAŞIMLARI: 2010-2020 DOKÜMAN ANALİZİ.....	51
3.1. Araştırmanın Amacı ve Hedefleri.....	51
3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	52
3.3. Araştırmanın Temel ve Alt Soruları	53
3.4. Araştırmanın Yöntemi	53
3.5. Bulgular	54
3.5.1. TÜRK-İŞ’in İşsizliğe Bakışı	55
3.5.1.1. İşsizliğin Nedenleri	55
3.5.1.2. İşsizliğin Sonuçları.....	57
3.5.1.3. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Eleştiriler	60
3.5.1.4. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Öneriler.....	61
3.5.1.5. İşsizlikle Mücadele Hakkında Yapılan Eleştiriler	62
3.5.1.6. İşsizlikle Mücadele Hakkında Önerileri	66
3.5.2. HAK-İŞ’in İşsizliğe Bakışı.....	70
3.5.2.1. İşsizliğin Nedenleri	70
3.5.2.2. İşsizliğin Sonuçları.....	72
3.5.2.3. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Eleştiriler	73
3.5.2.4. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Öneriler.....	74
3.5.2.5. İşsizlikle Mücadele Hakkında Yapılan Eleştiriler	75

3.5.2.6. İşsizlikle Mücadele Önerileri	78
3.5.3. DİSK'in İşsizliğe Bakışı	82
3.5.3.1. İşsizliğin Nedenleri	82
3.5.3.2. İşsizliğin Sonuçları	84
3.5.3.3. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Eleştiriler	85
3.5.3.4. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Öneriler	86
3.5.3.5. İşsizlikle Mücadele Hakkında Yapılan Eleştiriler	88
3.5.3.6. İşsizlikle Mücadele Önerileri	90
3.5.4. Türkiye'de İşçi Sendikaları Konfederasyonları'nın İşsizlik Perspektiflerinin Bütüncül Karşılaştırması	94
3.5.4.1. İşsizliğin Nedenleri	94
3.5.4.2. İşsizliğin Sonuçları Açısından Karşılaştırma	97
3.5.4.3. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Eleştiriler	100
3.5.4.4. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Öneriler	102
3.5.4.5. İşsizlikle Mücadele Hakkında Yapılan Eleştiriler	105
3.5.4.6. İşsizlikle Mücadele Önerileri	110
SONUÇ	118
KAYNAKÇA	127
ÖZGEÇMİŞ	136

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AİP	: Aktif İstihdam Politikaları
AİPP	: Aktif İşgücü Piyasaları Politikaları
AİS	: Avrupa İstihdam Stratejisi
ANADOLU-İŞ	: Anadolu İşçi Sendikaları Konfederasyonu
ÇSGB	: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DİSK	: Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
ETUC	: European Trade Union Confederation
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
HAK-İŞ	: Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu
ILO	: International Labour Organization
IMF	: International Monetary Fund
İŞ-KUR	: Türkiye İşçi Kurumu
NEET	: Not In Emloyment, Education Or Training
OECD	: Organisation for Economic Co-Operation and Development
SSA	: The United States Social Security Administration
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TİS	: Toplu İş Sözleşmesi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜM-İŞ	: Tüm-iş Konfederasyonu
TÜRK-İŞ	: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
UİS	: Ulusal İstihdam Stratejisi
ÜLKEM-İŞ	: Ülkem İşçi Sendikaları Konfederasyonu
Yeniden MİSK	: Yeniden Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: AB’inde İşsizlik Oranları (2000-2022)	27
Tablo 2: Belçika’da İşsizlikle Mücadele Politikalarına Yapılan Harcamalar (%)	28
Tablo 3: Belçika’da İşsizlik Oranları (2000-2022).....	29
Tablo 4: İsveç’te İşsizlikle Mücadele Politikalarına Yapılan Harcamalar (%)	30
Tablo 5: İsveç’te İşsizlik Oranları (2000-2022)	33
Tablo 6: Danimarka’da İşsizlikle Mücadele Politikalarına Yapılan Harcamalar (%)...	34
Tablo 7: Danimarka’da İşsizlik Oranları (2000-2022)	36
Tablo 8: Finlandiya’da İşsizlikle Mücadele Politikalarına Yapılan Harcamalar (%)....	37
Tablo 9: Finlandiya’da İşsizlik Oranları (%).....	39
Tablo 10: TÜRK-İŞ’e Göre İşsizliğin Nedenleri (2010-2020)	56
Tablo 11: TÜRK-İŞ’e Göre İşsizliğin Sonuçları (2010-2020).....	58
Tablo 12: TÜRK-İŞ’in İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Eleştirileri (2010-2020)	60
Tablo 13: TÜRK-İŞ’in İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Önerileri (2010-2020)	61
Tablo 14: TÜRK-İŞ’in İşsizlikle Mücadele Hakkında Yapılan Eleştiriler (2010-2020)	63
Tablo 15: TÜRK-İŞ’in İşsizlikle Mücadele Hakkında Önerileri (2010-2020)	67
Tablo 16: HAK-İŞ’e Göre İşsizliğin Nedenleri (2010-2020).....	71
Tablo 17: HAK-İŞ’e Göre İşsizliğin Sonuçları (2010-2020).....	72
Tablo 18: HAK-İŞ’in İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Eleştirileri (2010-2020)	73
Tablo 19: HAK-İŞ’in İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Önerileri (2010-2020)74	
Tablo 20: HAK-İŞ’in İşsizlikle Mücadele Eleştirileri (2010-2020).....	76
Tablo 21: HAK-İŞ’in İşsizlikle Mücadele Önerileri (2010-2020)	79
Tablo 22: DİSK’e Göre İşsizliğin Nedenleri (2010-2020).....	82
Tablo 23: DİSK’e Göre İşsizliğin Sonuçları (2010-2020)	84
Tablo 24: DİSK’in İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Eleştirileri	85
Tablo 25: DİSK’in İşsizlik Sigortası Önerileri (2010-2020).....	87
Tablo 26: DİSK’in İşsizlikle Mücadele Eleştirileri (2010-2020).....	88
Tablo 27: DİSK’in İşsizlikle Mücadele Önerileri (2010-2020)	91

Tablo 28: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının İşsizliğin Nedenleri Kapsamındaki Görüşlerinin Karşılaştırması (2010-2020)	95
Tablo 29: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının İşsizliğin Sonuçları Kapsamındaki Görüşlerinin Karşılaştırması (2010-2020)	98
Tablo 30: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının İşsizlik Sigortasına Yönelik Eleştirilerinin Karşılaştırması (2010-2020)	100
Tablo 31: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının İşsizlik Sigortasına Yönelik Önerilerinin Karşılaştırması (2010-2020).....	103
Tablo 32: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının İşsizlikle Mücadele Eleştirilerinin Karşılaştırması (2010-2020)	106
Tablo 33: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının İşsizlikle Mücadele Önerilerinin Karşılaştırması (2010-2020)	111

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının İşsizliğe Bakış Kategorizasyonu 54

ÖZET

Başlık: Türkiye’de İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının İşsizlik ve İşsizlikle Mücadeleye Kurumsal Yaklaşımı

Yazar: Gürcan Evren PAZVANT

Danışman: Prof. Dr.Mustafa Çağlar ÖZDEMİR

Kabul Tarihi: 07/06/2022

Sayfa Sayısı: ix (ön kısım) + 136 (tez)

Türkiye’de işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizliğe ve işsizlikle mücadeleye kurumsal yaklaşımı çalışması, faaliyet gösteren üç köklü işçi sendikası konfederasyonunun işsizlik temalı söylem ve içeriklerini analiz ederek onların konuya bakış açıları ve çözümü bekleyen bir sorun olan işsizliğin çözümündeki katkısını tartışmak amacıyla yapılandırılmıştır. 2010-2020 sürecinin ele alındığı araştırmada işçi sendikaları konfederasyonlarının dergi, rapor ve basın açıklamaları içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmaya göre işçi sendikaları konfederasyonlarının süreç dahilinde işsizlik söylemlerinde büyük değişimler olmadığı tespit edilmiştir. İşçi sendikaları konfederasyonlarının söylemleri arasındaki farklılıklar ideolojik yaklaşımlarının yansımaları olarak gözlemlenmiştir. Konfederasyonların işsizlik konusunu genel geçer bir çerçeveye değerlendirdikleri sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla işçi sendikaları konfederasyonlarının konuya eğiliminin güçlendirilmesi için öneriler sunulmaktadır. Çalışma sonucunda işgücü piyasasını dönüştürücü ve yönlendirici baskı unsurları olan işçi sendikaları konfederasyonlarının öneri mekanizmasından ziyade çözüme ortak olan bir yapıya evrilmesi gerekmektedir. İşçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlikle mücadelede etkin rol alabilmesi için işlevlerinin bu doğrultuda değiştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, İşsizlikle Mücadele Politikaları, İşçi Sendikaları Konfederasyonları

ABSTRACT

Title of Thesis: Institutional Approach of Confederations of Trade Unions in Turkey to Unemployment and Combating Unemployment

Author of Thesis: Gürcan Evren PAZVANT

Supervisor: Prof. Dr. Mustafa Çağlar ÖZDEMİR

Accepted Date: 07/06/2022 **Number of Pages:** ix(pre text)+141 (main body)

The study of the institutional approach of the labor union confederations in Turkey to unemployment and the fight against unemployment is structured to analyze the unemployment-themed discourse and content of the three well-established trade union confederations, and to discuss their perspectives on the subject and their contribution to the solution of unemployment, which is a problem that needs a solution. In the study, which deals with the 2010-2020 process, the journals, reports and press releases of the trade union confederations were analyzed by content analysis method. According to the research, it was determined that there were no major changes in the unemployment discourse of the labor union confederations within the process. The differences between the discourses of the trade union confederations have been observed as reflections of their ideological approaches. It was concluded that the confederations evaluated the unemployment issue with a generally accepted framework. Therefore, suggestions are presented to strengthen the tendency of the trade union confederations to the subject. As a result of the study, the labor union confederations, which are the pressure elements that transform and guide the labor market, should evolve into a solution partner rather than a suggestion mechanism. In order for the confederations of trade unions to take an active role in the fight against unemployment, their functions should be changed accordingly.

Keywords: Unemployment, Anti-Unemployment Policies, Confederations of Trade Union

GİRİŞ

Araştırmanın Önemi

İşgücü piyasalarının en önemli problemleri arasında yer alan işsizliğin küresel olarak etkisini arttırması gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin gündemini sürekli meşgul etmesine neden olmaktadır. Türkiye’de de benzer şekilde yapısal niteliğiyle işgücü piyasasında kronikleşmiş hale gelmiş olan sorun, çözüme muhtaç bir şekilde karşımızda durmaktadır.

Geçmişten günümüze uluslararası ve ulusal düzeyde yapılandırılan işsizlikle mücadele politikalarının niteliğinin tartışılması verimli ve etkin politikaların oluşturulmasına zemin hazırlamaktadır. Bu tartışmada politika yapıcı aktörlerin işsizliğe bakış açısı, soruna çözüm bulmanın temel yapı taşı oluşturulmaktadır. İşgücü piyasalarının en önemli aktörlerinden olan işçi sendikaları konfederasyonları, piyasaları düzenleyici ve geliştirici işlevlerinden dolayı işsizlik sorununu gündemine almak zorundadır. Dolayısıyla işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizliğe bakış açısı, işsizliğin çözüme kavuşması açısından önem arz etmektedir.

Araştırmanın Konusu

Bu çalışma, Türkiye’deki işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizliğe bakış açılarını tespit edip değerlendirmek ve sorunun çözümündeki etki durumu hakkında tartışmaya yönelik bir araştırmadır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmada Türkiye’de geçmişten günümüze çözümü bekleyen işsizliğe karşı, işçi sendikaları konfederasyonlarının yaklaşımlarının değerlendirilmesi ve sorunun çözümündeki etkilerinin tartışılması amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Türkiye’deki işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizliğe bakış açısının saptanması için basın açıklamaları, dergi ve raporlarının incelendiği araştırmada yayınlara ulaşılabilen TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK konfederasyonları ele alınmaktadır. Diğer

konfederasyonların yayınlarının bulunmaması araştırmanın 3 konfederasyonla sınırlanmasına yol açmaktadır.

Çalışmadaki diğer sınırlandırma 2010-2020 sürecindeki konfederasyon bulgularının incelenmesiyle ilgilidir.

Son olarak bahsedilen kaynaktaki bulgular işçi sendikaları konfederasyonlarını temsil etme gücü olan kişilerin söylem ve içeriklerinin incelenmesiyle sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizliğe bakış açılarını tespit etmek için web tabanlı kaynaklarında bulunan dergi, basın açıklamaları ve raporları incelenmektedir.

Yapılan doküman taramaları sonucunda örgütlerin kurumsal yaklaşımlarını ifade ettikleri içerikler keşfedilmektedir. Elde edilen bulguları anlamlandırmak için nitel çözümleme tekniği olan içerik analizi tekniği kullanılmaktadır.

İçerik analizi tekniği yardımıyla oluşturulan 6 farklı temada işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizliğe kurumsal yaklaşımları ortaya çıkarılmaktadır. Bu kategoriler işsizliğin neden ve sonuçları, işsizlik sigortasına yönelik eleştiri ve öneriler, işsizlikle mücadele eleştirileri ve öneriler olarak şekillenmektedir.

Tüm kategoriler ele alınarak işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizliğe bakış açılarının dönemsel farklılıkları ve benzerlikleri ortaya konulmaktadır. Son olarak işsizlikle mücadelede başarı örnekleri olarak değerlendirilen Avrupa İstihdam Stratejisinin temel temalarına ne denli odaklandıkları ve ulusal istihdam stratejilerinin temel hedeflerine hangi boyutta değindiklerinin çıkarımları karşılaştırmalı analiz ile sunulmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümü araştırmaya dair teorik açıklamaların yapılmasına, ikinci bölümü ulusal ve uluslararası mücadele politikalarının incelenmesine ve üçüncü bölümü ise bulguların değerlendirilmesine ayrılmıştır.

1. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın birinci bölümü araştırmaya yönelik teorik altyapıların açıklanmasına ayrılmıştır. İşsizlik ve işsizlik konusuna dair tamamlayıcı kavramlarla birlikte sendika ve konfederasyon kavramlarının ve işlevlerinin açıklandığı bölümde işsizlikle mücadele politikalarının kavram ve kapsamından da söz edilmektedir.

1.1. Çalışmada Kullanılan Temel İşgücü Piyasaları Kavramları

Bu alanda işsizlik kavramı ve işsizlik kavramına ilişkin diğer kavramlar açıklanmaktadır. İşsizlik konusunu tamamlayıcı kavramlar olarak ifade edilebilecek kavramlar istihdam, işgücü, NEET (youth not in employment, education or training) ve cesareti kırılmış işçiler olarak sınıflandırılmıştır.

1.1.1. İşsizlik

Emek piyasalarının verimlilik, etkinlik ve performans durumunu etkilemesi açısından önemli bir gösterge olan işsizlik, istihdam edilmek için uygun koşullar taşıyan kişilerin iş aramalarına rağmen piyasa koşullarında istihdam edilememeleri olarak tanımlanır. ILO'ya göre bir kişinin işsiz sayılabilmesi belli koşullara dayanmaktadır. Bu koşullar çalışma çağı içinde olmak, referans dönemlerinde çalışmaya uygun olmasına rağmen istihdam edilmemiş olmak ve iş arıyor olmaktır (Uluslararası Çalışma Örgütü [ILO], 2022).

Çalışma çağı içinde olma, iktisadi faaliyette bulunmak için belirlenmiş asgari yaş sınırının karşılanması durumudur. Bu sınır uluslararası kuruluşlar tarafından on beş yaş olarak belirlenmiş olsa da ülkelerin yasal düzenlemelerindeki değişikliklerle ulusal düzeyde farklılık gösterebilir. Belirlenmiş asgari yaş sınırına erişmiş kişiler çalışma çağındaki nüfus olarak ifade edilir (ILO, 2022).

İş arama, istihdam içine dahil olabilmek için belli girişimleri gerçekleştirmiş olmak olarak tanımlanabilir (ILO, 2022).

Türkiye'de işsizler, referans döneminde istihdamda bulunmayan fakat son bir ayda aktif iş arama kanallarını kullanarak iş arayan ve iş bulduğu halde iki hafta içinde çalışmaya başlayabilecek kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus olarak ifade edilir (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2022).

İş arama kanalları, doğrudan işverene başvurudan, İŞ-KUR ve özel istihdam büroları başvurularına, internet, gazete ve dergiler aracılığıyla iş aramaktan eşe dosta ricada bulunmaya kadar genişleyen bir sınıflandırmaya sahiptir (TÜİK, 2022).

Uluslararası ve ulusal kurumların işsizlik tanımları incelendiğinde kavramların nicel çerçevelerle açıklandığı gözlemlenmektedir. Nicel çerçevelerin oluşturulması işsizliğin ölçülebilmesine yardım etmesi açısından önem taşımaktadır. Emek piyasalarının verimlilik, etkinlik ve performansı hakkında bilgi veren işsizliğin boyutunun anlaşılması sorunun piyasalardaki etki gücünü tespitinin yapılmasını ve etkili mücadele edilebilmesinin önünü açmaktadır. Dolayısıyla işsizlik hesaplamalarından elde edilen işsizlik oranları, işsizliğin boyutunu ve piyasanın performans durumunu anlamlandırmakta aracılık eden güçlü bir göstergedir.

İşsizlik Oranı, bir ekonomideki işsizlerin toplam işgücüne oranlaması ile elde edilir (ILO, 2022).

$$\text{İşsizlik Oranı} = \frac{\text{İşsizler}}{\text{İşgücü}} \times 100$$

Bu çalışmada işsizlik, nicel boyutunun yanı sıra, sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik ve siyasal yapılardan etkilenen ve onları etkileme gücüne sahip önemli bir işgücü piyasası sorunu olarak ele alınmaktadır.

1.1.2. İstihdam

İstihdam genel olarak üretim faktörlerinin ekonomik olarak etkin kullanımı anlamına gelir. Genel kabul gören anlamıyla istihdam ile emek istihdamı kastedilir.

İstihdam edilme hali, çalışma çağındaki nüfus içinde bulunan kişilerin bir gün dahi olsa ücretli veya serbest çalışma içinde yer almasıdır (ILO, 2022).

Türkiye’de istihdam, çalışma çağında olup referans döneminde asgari bir saat iktisadi faaliyete dahil olmuş işbaşında olanlar ve işinin başında olmamasına rağmen işi ile bağı kopmamış işbaşında olmayanlar sınıflarına dahil olan tüm nüfusu kapsar (TÜİK,2022).

1.1.3. İşgücü

Küresel olarak **işgücü**, belirli bir zaman diliminde emeğini mal ve hizmet üretmek için arz eden çalışma çağındaki kişiler olarak ifade edilir (ILO,2022a) Küresel tanıma benzer

şekilde Türkiye’de de referans döneminde çalışma çağındaki nüfus içinde yer almakla birlikte ekonomik mal ve hizmet üretmek için emeğini arz eden veya etmek isteyen kişilerin işgücünü ifade ettiği belirtilmektedir (TÜİK,2022). İşgücü, bir ekonomide istihdam edilen ve işsiz olan kişilerin toplamıdır (ILO, 2022a; TÜİK,2022). Dolayısıyla işgücünün çalışma çağı içindeki nüfusa payı olarak ifade edilen işgücüne katılım oranının ölçümünde istihdam edilenler ve işsizlerin ayrı ayrı tespit edilmesi önemlidir (ILO,2022b).

Atıl işgücü, potansiyel işgücü, zamana dayalı eksik istihdam ve işsizlerin toplamını ifade eder (TÜİK,2022a).

Potansiyel işgücü, istihdamda olmamasına rağmen çalışmaya ilgi duyduğunu fakat mevcut koşulların aktif olarak iş aranmasına engel olduğunu veya sınırladığını belirten kişilerdir (ILO,2022a). Bu kişiler iş aramasına rağmen iş başı yapabilme durumunda sınırlılıklar bulunanlar ve iş aramadıkları halde çalışma arzusunda olup iş başı yapabilecek halde olan kişilerden oluşmaktadır (TÜİK, 2022).

Zamana dayalı eksik istihdam da referans döneminde arzu ettiği çalışma sürelerinin altında bir süreyle çalışan ve ek çalışma saatleriyle istihdam edilmeye hazır bulunan kişileri kapsamaktadır (ILO,2022a).

Türkiye’de zamana dayalı eksik istihdam içinde sayılmak için esas veya diğer işlerde kırk saatten daha kısa sürede çalışmış olmak ve daha uzun sürelerle çalışmaya hazır olmak gerekmektedir (TÜİK,2022).

1.1.4. NEET

Ne istihdamda ne eğitimde olan gençler olarak ifade edilen NEET, eğitimde veya istihdamda olmayan gençlerin toplam gençler içindeki payını oluşturur. Potansiyel genç işgücü olarak da ifade edilebilen NEET, gençlerin işgücü piyasasındaki hareketliliğini göstermesi açısından önemlidir (ILO, 2022c).

NEET, toplam genç sayısından istihdamdaki genç sayısını ve istihdamda olmayıp eğitim veya öğretimdeki genç sayısının farkının bulunması ve farkın toplam genç sayısına bölünerek yüz ile çarpılmasıyla bulunur.

Neet Oranı: $\frac{\text{Toplam Genç Sayısı} - \text{İstihdamdaki Genç Sayısı} - \text{İstihdamda Olmayan ve Eğitim ve Öğretimde Olan Genç Sayısı}}{\text{Toplam Genç Sayısı}} \times 100$

Başka bir hesaplama metoduyla;

$$NEET \text{ oranı (\%)} = (\text{İşsiz genç} + \text{İşgücü dışındaki genç}) - (\text{Eğitim veya öğretimdeki işsiz genç} + \text{Eğitim veya öğretimdeki iş gücü dışındaki genç}) \times 100 \text{ Gençlik}$$

şeklinde hesaplanabilir (ILO, 2022c).

1.1.5. Cesareti Kırılmış Bireyler

Cesareti kırılmış işçiler, çalışmak için yetenek, beceri ve isteğe sahip olmasına rağmen piyasada uygun iş bulma inancını yitirerek aktif olarak iş aramayı bırakanlar olarak ifade edilir (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı [OECD],2022).

Türkiye’de de benzer biçimde tanımlanan kavram iş bulma ümidi olmayanlar olarak ifade edilmektedir. Geçmişte iş arayıp kendine uygun bir iş bulamamasından dolayı kendine uygun istihdam alanı bulabileceğine olan inancını yitirmiş ve aktif olarak iş arama kanallarını kullanmayan veya iş aramayan kişiler bu gruba dahil edilir. İş bulma ümidi olmayanlar iş aramadıkları halde çalışmaya hazır bulunurlar (TÜİK, 2022).

1.2. Sendika ve Konfederasyon Kavramları

Asgari yedi işçi veya işverenin belirli bir işkolunda faaliyet gösterebilmek için bir araya gelmesiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sendika denir. Sendikalar, üyelerinin çalışma hayatındaki sosyal ve ekonomik hak ve çıkarlarını muhafaza etmek ve geliştirmek amacıyla kurulur (Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, 2012). Bu nedenle çalışma hayatında ücret düzeyini arttırmak ve daha iyi çalışma koşullarına erişme hedefinde kilit rol üstlenir (ILO, 2022d).

Sendikaları dar ve geniş anlamıyla tanımlamak mümkündür. Dar anlamıyla sendikalar, işçi veya işverenlerin özel amaçlı kurdukları tüzel kişiliklerin merkez ve taşra yapılanmalarıdır.

Merkez ve taşra yapılanmalarının yanında sendikaların üst örgütlenme modelleri de bulunmaktadır. Bu üst örgütlenme modelleri federasyon ve konfederasyonlar olarak ikiye ayrılır (Akyiğit, 2016: 502-503). Konfederasyon, farklı işkollarında örgütlenmiş asgari beş sendikanın bir araya gelmesiyle oluşan tüzel kişiliğe sahip kuruluşu ifade etmektedir (Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, 2012). Geniş anlamda sendikalar

denildiğinde sendikaların merkez ve taşra yapılanmalarının yanında üst yapılanmaları olan konfederasyonlar ifade edilmektedir (Akyiğit,2016: 503).

Sendikaların yasal düzlemde belirlenmiş faaliyetleri bulunmaktadır. Bu faaliyetleri çalışma hayatı ve sosyal ve ekonomik etkinlikler olarak sınıflandırmak mümkündür.

Sendikaların çalışma hayatına ilişkin faaliyetleri;

- Toplu iş sözleşmesi (TİS) oluşturma
- Toplu iş uyuşmazlıklarında taraf olma,
- Grev ve lokavt kararı alma ve uygulama (Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi, 1998: 43).
- Sendikaların sosyal ve ekonomik faaliyetleri;
- Üyelere ve mirasçılara hukuki yardımda bulunmak
- Çalışma yaşamıyla ilgili kurullara temsilci göndermek
- Mesleki eğitimler düzenlemek
- Grev ve lokavt durumlarında üyelerine yardımda bulunmak
- Afet alanlarında tesisler oluşturmak veya aynı amaçla kamu kuruluşlarını desteklemek
- İşyerlerine sendika temsilcisi atamak,
- Üyelerinin sigorta primlerini ödeme amacıyla destek fonları oluşturmak
- Sınai ve iktisadi girişimlere yatırım yapmak

olarak sıralanabilir (Tup, 2008: 60-75).

Sendikal faaliyetler, işsizlikle mücadele açısından incelendiğinde doğrudan ve dolaylı yaklaşım ayrımıyla ele alınabilir. Yapılan hukuki yardımlar, kurullara ve işyerlerine temsilci gönderme, üyelerin sigorta primlerinin ödenmesi gibi faaliyetler üyeleri güçlendiren ve işten çıkarmaları dolaylı yoldan etkileyebilecek niteliğe sahiptir. İşten çıkarma sürecinde hukuki yardım alan işçilerin bu yardımdan mahrum işçilerden daha fazla maliyeti olacağını düşünen işveren işten çıkarma tercihini sendikasız işçiden yana kullanabilir. Kurullara ve işyerlerine gönderilen temsilcilerle diyalog kanallarının

güçlendirilmesi de benzer bir etkiyi doğurabilir. Üyelerinin hak ve çıkarlarını gözeterek sendikaların kurullarda ve işyerlerinde temsilci bulundurması onların işgücü piyasalarında karşılaşacakları olumsuzluklara karşı daha etkin bir şekilde muhafaza edilmesini sağlayabilir. Bu açıdan ele alındığında sendikaların dolaylı yoldan işsizlikle mücadele ettiğini söylemek mümkündür. Sendikaların üyeleri arttıkça ve güçlendikçe işsizlikle mücadele alanı ve etkisi genişleyecektir. Dolaylı yoldan işsizlikle mücadele çerçevesinde ele alınması gereken bir diğer faaliyet işçi sendikalarının mesleki eğitim olanakları sunmasıdır. İşsizlikle mücadele kavram ve kapsamı alanında bahsedildiği üzere mesleki eğitimler işsizlikle mücadelede aktif istihdam politikaları içinde yer almaktadır. Fakat işçi sendikalarının mesleki eğitim faaliyetlerini sadece kendi üyeleriyle sınırlaması işsizlikle mücadelede dolaylı bir etkinin oluşmasına neden olmaktadır. Sadece kendi üyelerinin beceri ve yeteneklerinin güçlenmesi onları işsiz kalma riskine karşı korurken bu eğitimlerden ve diğer koruma araçlarından mahrum kalan örgütsüz işçilerin işsiz kalma riski artmaktadır. (İçerdekiler-Dışardakiler modeline göre sendikalı istihdam, işsiz kesim için görece bir tehdit oluşturmaktadır).

İşçi sendikalarının sinai ve iktisadi teşebbüslere yatırım yapması ve afet bölgelerinde tesisler kurma faaliyetleri işsizlikle mücadelede doğrudan etki edebilecek niteliktedir.

Sendikaların ticaretle uğraşması aslen yasak olsa da mali kaynaklarının çok güçlü olması durumunda nakdi kaynakları atılabilir. Bu kaynakların ekonomik hayata aktarılması hem ulusal düzeyde hem de örgütün kazancını arttırması açısından önem taşımaktadır. Dolayısıyla sendika veya konfederasyonların finansmanlarının yüzde kırkını aşmayacak şekilde sinai ve ticari yatırım yapmaları uygun görülmektedir (Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu,2012; Akyiğit, 2016: 598).

Afet bölgelerine tesisler kurulması ve sendika veya konfederasyonların nakdi mevcudiyetlerinin belli bir kısmıyla yatırım yapmaları sınırlı da olsa istihdam oluşturduğundan işsizlikle mücadelede etkili faaliyetler olarak değerlendirilebilir. Ancak dolaylı ve doğrudan yaklaşım anlayışıyla sendikaların makro işsizlikle mücadelede, görev tanımları ve yasal sınırlamalar nedeniyle etki alanlarının dar olduğu söylenebilir.

1.3. İşsizlikle Mücadele Politikaları Kavram ve Kapsamı

İşsizlikle mücadele politikaları temel olarak iki şekilde gruplandırılabilir. Bu politikalar işsizliğin nedenlerine ve sonuçlarına odaklanan uygulamalardır. Aktif istihdam politikaları olarak adlandırılan mücadele zemini işsizliğin nedenlerine odaklanarak bu nedenleri engellemeye yönelik uygulanan politikalarlardır. Bu politikalar doğrudan iş yaratma, eğitim veya kamu istihdam hizmetlerini kapsayabilir. Diğer bir mücadele aracı olan pasif istihdam politikaları da işsizliğin ortaya çıkardığı olumsuz sonuçlara odaklanır. Ortaya çıkan olumsuz sonuçları hafifletmek için yapılandırılan politikalar işsizlik sigortası ve işsizlik yardımları olarak karşımıza çıkmaktadır (Görücü, Aybıyık ve Koç, 2012: 129).

1.3.1. İşsizliğin Nedenleri

İşsizlik, oluşumu itibarıyla toplumların sosyo-ekonomik durumlarına göre şekillenen bir yapıya sahiptir. Ülkelerin işgücü piyasalarının, gelişmişlik düzeylerinin ve dönemsel ve yapısal dinamiklerinin farklılaşması işsizliğin farklı biçimleriyle ortaya çıkmasına neden olur. Dolayısıyla işsizliğin nedenleri ülkeden ülkeye hatta bölgeden bölgeye değişiklik gösterebilir (Işığıçok, 2021: 115). Bu farklılıkların yanı sıra benzerlikleri de gözetenek genel olarak işsizliğin nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

- Küreselleşme
- Hızlı Nüfus Artışı
- Niteliksiz Eğitim
- Göçlerin Artması
- Yüksek İşçilik Maliyetleri
- İstihdamsız Büyüme
- Siyasi İstikrarsızlık
- Savaşlar
- Kaçak ve Ucuz İşçilik
- İşgücü Piyasalarının Etkin Olmaması

- Bireysel Olarak Çalışmayı Reddetmek
- Toplum Yapısı (Örf, Adet, Toplumsal Cinsiyet Rollerini) (Yıldırım, 2020: 11-12)

İşsizlik genel olarak yapısal nedenlere dayanır. Bireyin çalışmama kararı alması (iradi olarak) onun resmi işsiz istatistiklerine yansımaya engellediğinden bireysel tercihler resmi işsizlik kapsamı dışında bırakılır.

İşsizlik, ideolojilerin bakış açılarına göre neo-liberal, keynesyen, marksist ve küreselleşme karşıtları olarak 4 farklı grup olarak incelenebilir.

Neo-liberal bakış açısı, genel olarak işsizliğin nedenlerini işgücü maliyetlerindeki yükseklik ve piyasaya yapılan müdahaleler olarak görmektedir. Neo-liberal bakışa göre güçlü sendikaların ve katı kurallar veya yasaların varlığı işsizlik yaratan etkilere sahiptir (Ay, 2012: 322).

Neo-liberal görüşe karşı üç alternatif görüş ortaya çıkmaktadır. Keynesyen iktisatçılar emeğin milli gelirden aldığı payın düşük olmasını ve bu durumun tüketim talebini azalttığını dolayısıyla yatırım ve büyüme hızının yavaşladığını savunmaktadır. Dolayısıyla artan işsizliğin nedeni neo-liberalerin bir karşı görüş Karl Marx ve Marksist iktisatçılar tarafından sunulur. Nüfus ve ekonomik sistem ilişkisi temelinde ele alınan işsizlik, kapitalizmin iç dinamiklerindeki antogonist yapının sonucudur. Karl Marx, görece artık nüfus teorisinde artık nüfusun akılcı biçimi olarak makineleşmeye ve yatırım alanlarındaki dönüşüme dayanan işçi alımı ve çıkarılması süreçlerindeki mobiliteye işaret eder (Marx, 2018: 619). Teknolojik gelişmeler üretimde emeğin yerini makinaların almasına ve emek talebinin azalmasına neden olur. Teknolojik işsizlik olarak ifade edilebilen bu durum da yedek işsizler ordusunu oluşturur. Yedek işsizler ordusu, kapitalistler tarafından sermayenin varlığı ve karın büyümesi için gerekli görülmektedir. Marx'a göre yedek işsizler ordusu, işgücü piyasasına girmeyi bekleyen fazla nüfus olarak görülür ve bu fazla nüfus sermaye hareketliliğinin bir sonucudur. Yedek işgücü ordusunun büyümesi işçilerin ücretlerinin düşmesine yol açacak ve teknolojinin üretime katılmasıyla artan üretim maliyetleri, ürün fiyatlarının artmasına neden olacaktır. Dolayısıyla sermayenin elde edeceği karda düşüş meydana gelecektir. Kapitalizmin buhran teorisi olarak ifade edilen bu durum işsizlik sarmalını oluşturan liberalizmin çelişkili doğasını ortaya koymaktadır (Ceylan Ataman, 1998: 62-63). Neo-liberal görüşe karşı sunulan üçüncü yaklaşım küreselleşmenin işsizlik doğurduğu yönündedir. Küresel

rekabet artışının firmalar üzerinde baskı kurucu niteliği istihdam yaratan büyümenin yavaşlamasına neden olmaktadır (Ay,2012: 323).

Yapısal sorunlar üzerine çalışmalarda işsizliğin nedenleri iç göç, geleneksel toplum değerleri ve niteliksiz eğitim temalarıyla açıklanabilir. Kırdan kente göçün ve göç edenlere yönelik istihdam yaratamama sorununun işsizlik doğurduğu vurgulanmaktadır. Kırdan kente göçle birlikte kentlerdeki eğitimsiz veya niteliksiz işgücünün artmasının da işsizlik üzerine etkisinin ön plana çıkarıldığı araştırmada geleneksel toplum değerleri veya toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dair yaklaşımların, kadınları işgücü piyasasından uzak tutmasıyla işsizlik üzerindeki olumsuz etkisi tespit edilmiştir (Ay, 2012: 323-226).

İşgücü maliyetleri üzerine yapılan araştırmaların analizinde de işgücü maliyetlerinin emek talebini etkileyen önemli bir faktör olarak ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. İşgücü maliyeti olarak nominal (parasal) ücretlerin enflasyonu tetikleyen bir yapıda olmasından dolayı işsizliğin arttığına yönelik çıkarımlar, uzun vadede enflasyon ile işsizlik arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı tespitiyle desteksiz kalmaktadır. Bir gelir unsuru olan ücretler üzerine yapılacak politikalardan ziyade düşük istihdam vergilerine odaklanması gerekliliği fakat istihdam vergilerinin yüksek tutulmasının işsizlik yaratan boyutu vurgulanmıştır (Ay, 2012: 326-328).

Ekonomik büyüme üzerine yapılandırılan çalışmaların analizlerinde de ekonominin dışa bağımlı büyümesi, düşük ücretlerle emek verimliliğinin arttırılma çabası, enformel işgücü piyasasının işsizliğin tespitine engel olması nedeniyle nitelikli politikaların geliştirilememesi, sektör bazlı istihdam yaratan büyüme politikalarına odaklanılmaması gibi problemlerin işsizliğin nedenlerinden olduğu ifade edilmektedir (Ay, 2012: 328-330).

1.3.2. İşsizliğin Sonuçları

İşsizlik sorunu, işsiz bireyin dışında ailesini, toplumu ve ekonomiyi etkileyen bir yapıya sahiptir.

İşsizliğin bireyler üzerine etkileri incelendiğinde; kişinin emeğini bir nominal değer karşılığında sunamaması yaşamını sağlıklı idame ettirebilmesi için gereken finansmanı elde edememesine yol açmaktadır. Ekonomik güç yoksunluğu, kişinin beslenme, barınma giyim gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamamasına ve dolayısıyla kişinin ölümüne dahi yol

açabilecek sağlık problemleriyle baş başa kalmasına yol açabilir (Bayar, 2021: 44; McClelland ve Macdonald, 1998). İşsizlik bireyler üzerinde psikolojik problemlere yol açabilir. 294 bilimsel araştırmanın incelendiği işsizlik ve ruh sağlığı ilişkisine odaklanan bir araştırmada işsizlik oranlarının artmasının bireyler üzerinde kaygı, duygudurum bozukluğu ve intihar davranışına yol açabilme potansiyelinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Virgolino, 2022).

Majör depresyon ve diğer depresif belirtilerinde işsizliğin bireyler üzerine psikolojik sonuçları olduğuna dair araştırmalar mevcuttur (Amiri,2021).

Bir aile bireyi olarak kişinin gelirden mahrum olması, fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıksız olması aile kurumunu da olumsuz etkilemektedir. Çalışan bir ebeveyni olan ve olmayan ailelerin karşılaştırıldığı bir çalışmada küçük çocukların ve eşlerin daha fazla sorunları olduğu ve bu sorunların sağlık ve barınmaya dayanan temel ihtiyaçlara kadar dayandığı vurgulanmıştır. Çalışan ebeveynin olmadığı ailelerde eşler arası anlaşmazlığın da arttığı tespit edilmiştir (McClelland ve Macdonald, 1998). İşsizliğin boşanma ile ilişkisine odaklanan araştırmalarda işsizlik ve boşanma değişkenlerinin paralellik gösterdiği dolayısıyla işsizliğin boşanmaya yol açabileceği gözlemlenmiştir (Akoğlu ve Küçükkaragöz, 2018: 165; Topbaş ve Kurt, 2007: 36; Amato ve Beattie, 2011).

Bireyin istihdam edilemeyerek iş bölümü içinde yer alamaması toplumla bütünleşmesine engel olmaktadır (Bayar, 2021: 45). Dolayısıyla bir ülkede işsizliğin artması bireylerin yoksul ve ruhsal ve fiziksel sağlıktan mahrum kişiler olarak toplumda var olmasına ve sosyal birliğin oluşamamasına sebep olabilir. Sosyal bütünlüğün sağlanamadığı ve sağlıksız bireylerin yaygınlaştığı toplumların sosyal patlamalara ve krizlere daha açık olduğu bilinir.

İşsizliğin makroekonomik sonuçları da vardır. Bir ekonomideki belirlenen dönemde üretilen nihai mal ve hizmetlerin nominal değeri olarak tanımlanan gayri safi yurt içi hasıla (GSYİH) değerlerinin işsizlik oranlarıyla ilişkisi işsizliğin ülke ekonomisinde doğurduğu sonucu tespit etmek açısından dikkate değerdir. (TÜİK, 2022b)

İşsizlik ile GSYİH arasındaki ilişkinin tespitine yönelik çalışmalar genellikle Arthur Okun'un 1962'de yaptığı çalışmaya temellendirilerek yapılandırılır. Okun araştırmasında iki değişken arasındaki negatif yönlü ilişkiyi ve ilişkinin boyutunu tespit etmiştir. Arthur Okun'un ardından gelen çalışmaların da negatif ilişki sonuçlarını doğrulaması teorisinin

Okun Yasası ya da Kanunu olarak anılmasına neden olmuştur (Ball ve diğeri, 2012: 1).

Örneğin Bangladeş ve Nijerya’da işsizlik ve GSYİH arasındaki ilişkiye odaklanan araştırmalar değişkenler arasındaki negatif yönlü korelasyonu tespit eden örnek çalışmalardır (Mukit ve diğeri, 2020: 57; Agboli, 2021). Türkiye’de işsizlik ve GSYİH arasındaki ilişki zincirini ortaya koyan araştırmalarda da negatif yönlü korelasyon sonucuna ulaşan çalışmalar bulunmaktadır (İpek ve Elal, 2021:158; Pazvant, 2021: 321). Dolayısıyla işsizliğin ülkelerin üretim potansiyelini olumsuz etkileyen bir unsur olduğunu söylemek mümkündür.

İşsizlik, ülkelerin ekonomilerini sosyal güvenlik sisteminde oluşturduğu yükü de olumsuz etkileyebilir. Bir ekonomide işsiz sayısının artması pasif işgücü politikalarından yararlanacak kişilerin sayısının artması anlamına gelmektedir (Bayar, 2021: 45).

1.3.3. Aktif İstihdam Politikaları

Aktif istihdam politikaları (AİP), en genel tanımıyla iş arayanların istihdam edilebilirliklerini artıracak düzenlemelerdir. Bu düzenlemeler işsizler ile açık işler arasındaki beceri uyumsuzluğunu azaltma veya açık işler ile iş arayanların verimli ve etkin eşleşmelerini sağlamak amacıyla yapılandırılır. AİP ile iş arayanların ihtiyaçlarına yönelik destek programları oluşturularak işgücü piyasalarına girmeleri, dolayısıyla istihdam ve ekonomik büyümede pay sahibi olmaları sağlanır. (ILO, 2022e).

İşgücü piyasalarının etkin ve verimli işleyişini sağlama aracı olarak aktif istihdam politikaları, her ülkede işgücü piyasalarının ihtiyaçlarına göre çeşitlilik göstermektedir. Üzerinde uzlaşılan bir görüşe rastlanmamakla birlikte 1929’da başlayan büyük buhranın sonucunda işsizliğin artması ve soruna çözüm bulma yöntemi olarak yeni istihdam alanlarının oluşturulması aktif istihdam politikalarının temeli olarak düşünülmektedir (Gökçe,2021: 48).

Modern anlamda aktif istihdam politikalarının geçmişi 1960’lara dayanmakta ve erken dönemde “aktif istihdam politikaları” olarak hızlı büyüyen ekonomilerin artan talebine karşılık vermek için tasarlanmıştır. Tasarım amacı işgücü piyasalarındaki talep sorununa karşı istihdam ve çıktının genişletilmesini sağlamaktır. 1970 ve 1980’lerde ekonominin ve işgücü piyasalarının değişime uğraması yeni politik gereklilikleri ortaya çıkarmıştır.

AİP'nin odak noktası talebe karşılık vermekten ziyade yüksek işsizlik ve yavaşlayan ekonomik büyüme haline gelmiştir. Bu dönemde iş yaratma ve erken emeklilik gibi işgücü arzını azaltmayı amaçlayan kısa vadeli geçici uygulamalar hayata geçirildi. 1980'lerden sonra işgücü piyasasında yapısal problemlerin varlığı tespit edilerek uygulanmaya çalışılan politikaların yetersiz olduğu hatta bu önlemlerin sorunları büyüteceği düşünüldü. 1990'lara gelindiğinde yapısal problemlerin emek arzı tarafında olduğu işgücü piyasasıyla uyumunun sağlanması gerekliliği düşüncesinden yola çıkılarak kısa vadeli politikaların yerine orta ve uzun vadeli stratejilerin yapılandırılması yolunda politika dönüşümü sağlandı. OECD tarafından yeni bir politik çerçeve çizildi. Bu çerçeveye göre aktif politikalar, işgücü piyasaları harcamaları artıran ve işgücü arzının kalitesini yükselterek harekete geçiren ve iş bulma sürecinde onları güçlendiren yapıda olmalıydı. Bu politikalar beş temel ayağa dayanmaktaydı: (OECD, 39-41).

- Kamu İstihdam Hizmetleri (PES)
- İşgücü Piyasası Eğitimleri
- Doğrudan İş Yaratma
- Sübvansiyonlar ve Özel Sektörde İstihdama Destek
- İşsiz ve Dezavantajlı Gençlere Yönelik Tedbirler

Günümüze gelene kadar AİP'nin temel ayaklarında herhangi bir değişime rastlanmamıştır. ILO'ya göre istihdam aracılık hizmetleri adı verilen iş arama, bilgi, danışmanlık ve eşleştirme sağlama politikaları, işgücü piyasası eğitimi uygulamaları, sübvansiyonlu istihdam ve girişimciliği desteklemek aktif işgücü piyasalarının temelini oluşturmaktadır (ILO, 2022e).

Belirlenen temel politik alanlarla birlikte AİP, genel olarak işgücü piyasalarına girişte entegrasyon problemi yaşayan; genç ve yaşlı, engelli, ne eğitim veya öğretimde ne de istihdamda olanlar ve göçmenler gibi dezavantajlı gruplara odaklanır (ILO,2022e).

En savunmasız olarak görülen dezavantajlı gruplara yönelik başarılı aktif istihdam politikalarının genel özellikleri altı adımla açıklanabilir. İlk adım ihtiyacı olan kişilerin ve ihtiyaçların belirlenmesidir. İhtiyaç sahipleri ve ihtiyaçların belirlenmesinden sonra bireyin becerilerini geliştirmesi, motivasyonunun ve sosyal entegrasyonunun sağlanması gerekir. Üçüncü adım olarak işgücü piyasasına giriş için güçlendirilmiş bireyin açık iş ile

ilgili becerileri geliştirilmelidir. Ardından iş bulmasında yardımcı olmak ve gerekirse sübvansiyonlu istihdam edilerek mentorluk ve eğitim destekleri eş zamanlı olarak sunulabilir. Son olarak kişinin işgücü piyasasına dahil olduktan sonra da desteğe açık olduğu göz önüne alınmalıdır. İstihdam edildiği süreçte takip edilerek desteklerin sürdürülmesi, işgücü piyasalarında daha kalıcı olmasına yardımcı olmaktadır. (OECD, 2021).

İşsizlik problemine doğrudan çözüm üretmesi açısından daha fazla ön plana çıkan aktif istihdam politikalarının yanında uygulanan pasif istihdam politikaları da bulunmaktadır.

Tüm bu tanımlardan sendika veya konfederasyonların fiili bir görevinin düzenlenmediği ve yasal zorunluluklarının olmadığı anlaşılmaktadır. Oysa bu kurumların hem istihdamdan beslenen yapılar olması hem de güçlü sivil toplum kuruluşları olması nedeniyle belirli sorumluluklarının olması doğaldır.

1.3.4. Pasif İstihdam Politikaları

İşsizlik veya iş arama süreçlerinde kişiye ikame gelir sağlama amacıyla uygulanan politikalar olarak tanımlanan pasif istihdam politikaları, işsizlik sigortası veya sosyal yardım programları aracılığıyla gerçekleştirilir (ILO,2022e)

Sosyal yardım, sosyal güvenlik sisteminin açıklarını kapatan bir işlev yüklenerek temel ihtiyaçlarını karşılamaktan yoksun bireylere yaşamlarını idame ettirebilmek amacıyla karşılıksız olarak verilen ayni ve nakdi yardımlar olarak ifade edilebilir. Katkı esasına dayanmayan/primsiz uygulamalar olan sosyal yardımlar devlet kanalıyla ya da gönüllülük esasına göre sunulabilir (Metin, 2011: 185; Aygen,2016: 152).

Sosyal yardımın tarihsel süreçteki ilk ayak izlerine dini öğretilerdeki muhtaçlık ve yardımseverlik ilişkisi ve Aristo'nun devletin amacının halkın refahını sağlamak olduğu düşüncesinden yola çıkarak yardımlaşma kültürünün çok eski zamanlardaki varoluşunda rastlanır (Çalbaş, 2021: 11).

Kurumsal olarak işsizliğe karşı ilk sosyal yardım mekanizmaları olarak ifade edilebilecek düzenlemeler Batı'da lonca sisteminde oluşturulan yardımlaşma sandıkları ve Osmanlı'da ahilik teşkilatlanması içinde şekillenen esnaf sandıkları olarak bilinmektedir (Taşçı ve Yılmaz, 2009: 606).

Bir diğer pasif istihdam politikası aracı işsizlik sigortası sistemidir.

Çalışanın çalışma arzusunda ve yeterliliğinde olmasına rağmen herhangi bir kusur olmaksızın işini yitirmesi halinde yaşayacağı gelir kaybını belirlenen miktar ve süreyle telafi etme amacıyla faaliyet gösteren sigortacılık tekniğidir (İşsizlik Sigortası Kanunu, 1999).

19. yy'ın başları 20. yy'ın sonlarına dek işçiler herhangi bir yasal dayanak ve devlet desteğinden yoksun olarak sendikalar bünyesinde sigorta sandıkları kurmuşlardır. Ghent sistemi adı verilen sistemden yararlanma şartı sendika üyeliği olarak belirlenmiştir. Ghent sistemiyle şekillenen ilk örgütsel şemanın 1892'de İngiltere'de faaliyet gösteren çelik dökümcüleri sendikasıdır. İsveç'te de işsizlik sigortası kapsamında kurulan ilk sendikanın 1892'de topografçılar sendikası olduğu bilinir. Ghent sistemi belirli bir işçi grubunu kapsamından dolayı işlevini etkin bir şekilde yerine getirememiştir (Taşçı ve Yılmaz, 2009: 606-607). Bu sigorta sisteminin başarıya ulaşamamasından dolayı 1909'da Leipzig, Köln, Bern ve Basel belediyelerinin yardımıyla uygulanmaya başlanan gönüllü işsizlik sigortası uygulamaları modern anlamda ilk işsizlik sigortası uygulamaları olarak ifade edilebilir. Beraberinde dünyada ilk kez zorunlu işsizlik sigortası Milli Sigorta Kanunu'nun İngiltere'de yürürlüğe girmesiyle uygulanmıştır (Sürücü, 2014: 5). Zorunlu işsizlik sigortası uygulaması küresel olarak yaygınlaşarak günümüze kadar uygulama alanı bulmuştur.

İşsizlik sigortasının işsizlik yardımından farklılaştığı nokta prim esasına dayalı bir sistem olmasıdır. İşsizlik sigortasında sigortalının ve işverenin de finansmanda katkısı bulunurken işsizlik yardımında hizmet bedeli kamu tarafından karşılanmaktadır (Gündoğan, 2019: 177).

2. BÖLÜM: AB ve TÜRKİYE’DE İŞSİZLİKLE MÜCADELE POLİTİKALARI

Bu bölümde AB işsizlikle mücadele politikaları hem genel hem de seçili ülkeler çerçevesinde incelenmektedir. Türkiye’deki işsizlikle mücadele politikaları da tarihsel ve mevcut zemini üzerine odaklanan bir yapılanmayla açıklanmaktadır.

2.1. AB’de İşsizlikle Mücadele Politikaları ve Seçili Ülke Örnekleri

Bu alanda AB’nin işsizlikle mücadele politikalarının tarihsel gelişimi ve Belçika, Finlandiya, Danimarka, İsveç ve Türkiye’nin işsizlikle mücadele politikaları incelenmektedir. Geçmiş dönemlerde Belçika’nın uyguladığı Rosetta planını Türkiye’nin gündemine alması Belçika’nın işsizlikle mücadele politikalarının incelenmesinin temel dayanağını oluşturmaktadır. Beraberinde Türkiye’de esnekleşme politikalarının da yoğun olarak tartışma konusu haline getirilmesi esnek yapılı işgücü piyasasıyla Danimarka’nın işsizlikle mücadele politikaları hakkında bilgi edinmenin faydalı olacağını düşündürmektedir. İsveç, işçi sendikalarının işgücü piyasaları içindeki güçlü konum ve etkinlikleri dolayısıyla Türkiye’deki işçi sendikaları konfederasyonlarının işlevlerinin geliştirilmesi tartışmasına örnek teşkil edebilmesi açısından önemlidir. Son olarak nitelikli eğitim açısından dünya örneği olarak gösterilen Finlandiya’nın işsizlikle mücadele yapısı incelenmektedir.

2.1.1. AB İşsizlikle Mücadele Politikalarının Gelişimi

Bu alanda AB’nin işsizlikle mücadelesinin temelini oluşturan Beyaz Kitap ‘tan 2020 AİS’nin (Avrupa İstihdam Stratejisi) belirlenme sürecine kadar oluşturduğu mücadele çerçevesi incelenmektedir.

2.1.1.1. Beyaz Kitap

Avrupa’nın ekonomi ve işgücü piyasalarının verimliliğinin ve gelişiminin aksadığı düşüncesinden yola çıkılarak Avrupa Komisyonu Delors liderliğinde Büyüme, Rekabet ve İstihdam isimli Beyaz Kitap olarak anılan bir kitap çıkarılmıştır. Kitabın ortaya çıkmasının sebebi, işsizlik oranlarındaki yükseliş, yatırımların azalması, ABD ve Japonya’yla rekabet gücünün azalması ve ekonomik büyüme hızının düşmesi olarak belirtilmektedir (Avrupa Komisyonu,1993:9).

Beyaz kitap, AB istihdam politikalarında ilk adım veya temel yapı olarak görülmektedir. AB, Beyaz kitapta işgücü piyasalarının esnekleşmesi, yeni istihdam alanlarının oluşturulması ve mesleki eğitim ve yaşam boyu öğrenme konuları üzerinde durarak işsizlikle mücadele etmeyi amaçlamıştır (Avrupa Komisyonu, 1993: 16-20).

Yeni istihdam alanlarının oluşturulmasını öncelemesinin yanında işgücü piyasası aktörleri arasında etkili iletişimin önemine vurgu yapılmaktadır. İletişimin etkili ve sağlıklı olabilmesi sosyal diyalog kanallarının güçlendirilmesi ve insan kaynaklarının geliştirilmesiyle sağlanacağı düşünülmektedir. Avrupa Konseyi, Avrupa İstihdam Stratejisinin (AİS) temelini oluşturan Beyaz Kitap'tan hareketle Essen'de toplanarak Essen Zirvesi'ni gerçekleştirmiştir (Selek Öz, 2021: 89).

2.1.1.2. Essen Zirvesi

Essen Zirvesi olarak bilinen ve 1994'te yapılan Avrupa Komisyonu toplantısı, işsizlikle mücadelenin gelecekte de gündemde yer alacağına ve işsizliğe çözümde tek başına yeterli olmamakla birlikte istihdamda kadın erkek eşitliğinin önemine vurgu yapan bir yapıya sahiptir. Politika yapıcılar ve ortakların diyalogunun öneminin de üzerinde durulan zirvede beş temel mücadele alanı belirlenmiştir Bunlar;

- Mesleki Eğitim
- İstihdam Odaklı Büyüme
- İşgücü Maliyetleri
- Etkin İşgücü Piyasası Politikaları
- Dezavantajlı Gruplara Yönelik Tedbirler

olarak sınıflandırılabilir (Avrupa Konseyi, 1994)

Essen Zirvesinde mesleki eğitim konusu üzerine eğilimin yaşam boyu öğrenmenin içselleştirildiği eğitim metotlarıyla teknolojik gelişmelerin işgücü piyasasına getirdiği yapısal değişikliklere işçilerin uyum sağlamasının amaçlanması yönünde olduğu görülmektedir. Özellikle gençler üzerine odaklanılan mesleki eğitim anlayışında belirlenen amaç doğrultusunda oluşturulacak politikaların kişinin işini kaybetme riskini azaltacağı vurgulanmaktadır. Avrupa Komisyonu'na göre mesleki eğitime yapılacak

teşviklerin işgücünün istihdam fırsatlarını geliştirici işlevi bulunmaktadır (Avrupa Konseyi, 1994).

Zirvede odaklanılan diğer bir konu olan istihdam odaklı büyümenin sağlanması 3 temel bileşene bağlanmıştır. Bunlardan ilki olan esnek çalışma düzeni, hem çalışan kesimin taleplerinin hem rekabetin sağlanma koşullarını yerine getirecek biçimde yapılandırılmalıdır. İstihdam odaklı büyümenin diğer bileşeni ücret politikalarıdır. Essen Zirvesi'nde verimlilik esaslı ücret anlaşmalarının yapıldığı ücret politikası üzerinde durulmaktadır. Son olarak teşvik mekanizmaları istihdam odaklı büyümeyi sağlamanın aracı olarak görülmektedir. Girişim teşvikleri, yerel ve bölgesel düzeyde olmakla birlikte devamlılık niteliği taşıyabilecek işler yaratan alanlarda yapılmalıdır (Avrupa Konseyi, 1994).

İşsizlikle mücadelede ve istihdam sağlamada üzerinde durulan diğer bir konu işgücü maliyetleridir. Ücret dışında kalan işgücü maliyetlerinin azaltılmasının altının çizildiği toplantıda bu sorunun çözümünün sendikalar, ekonomik sektörler ve siyasi alanın birlikte konuya eğilimiyle gerçekleşebilir olduğu söylenmektedir (Avrupa Konseyi, 1994).

Dördüncü temel alan olarak belirlenen işgücü piyasalarının etkinleştirilmesinde aktif işgücü politikalarına odaklanılmaktadır. Fakat aktif işgücü politikalarına geçişte pasif işgücü politikalarını tümüyle yok sayılmamaktadır. İş aramaya devam edildiği süreçlerde bireysel teşvikler ve gelir desteklerinin devamlılığına dikkat edilmelidir (Avrupa Konseyi, 1994).

Son olarak, dezavantajlı gruplara yönelen tedbirlere ihtiyaç duyulmaktadır. Buradaki dezavantajlı gruplar uzun süreli işsizle gençler ve kadınlar gibi işsizlikten en fazla etkilenen gruplar olarak ifade edilmektedir (Avrupa Konseyi, 1994).

Bahsedilen bu tedbirlerin üye ülkelerin yönlendirici ilkeler olarak benimseyip ulusal istihdam stratejilerini oluşturmaları kararlaştırılmıştır. Essen Zirvesi kararlarına yönelik oluşturulacak ulusal istihdam stratejileri konsey ve komisyon tarafından denetim altında tutulmasına ve denetlenmesine dair görüş birliği sağlanmıştır. Essen Zirvesi sonrasında zirvede alınan kararların öncelikli olarak uygulanmasını destekleyen Madrid ve Dublin zirveleri yapılmıştır. (Selek Öz, 2021: 90).

2.1.1.3. Amsterdam Antlaşması

1997’de imzalanan ve 1999’da işlerlik kazanan antlaşmayla AB istihdam temelli sosyal politikalarında daha etkin bir konuma gelmiştir (Koray, 2005: 287; Selek Öz, 2021: 91).

Amsterdam antlaşmasıyla birlik koordineli istihdam stratejisi oluşturulmuş ve AB ilk defa ortak hareket etme kararı almıştır. Bu antlaşmayla AB eşgüdüm sağlayıcı bir rol üstlenmiştir. Bu rolü Avrupa Konseyi, üye ülkelerin istihdam politikalarına dair genel bir değerlendirme yapması ve bölgeler komitesi, konsey, parlamento ve sosyal komisyonun görüşlerini değerlendirerek üyelerin istihdam politikalarını düzenleme işleviyle gerçekleştirir. Üye ülkeler belirlenen düzenlemeler çerçevesinde ürettikleri politikaları her yıl konseye raporlamaktadır. Raporlar incelenerek konsey tarafından tavsiye kararları verilebilir (Koray, 2005: 287; Selek Öz, 2021: 91).

AB’nin istihdam politikalarının Amsterdam Antlaşmasından önce dağınık bir yapıda olduğu ve Amsterdam antlaşmasından sonra sistemli bir yapılanmanın oluşmaya başladığını söylemek mümkündür (Selek Öz, 2021: 92).

2.1.1.4. Lüksemburg Zirvesi

1997’nin Kasım ayında Lüksemburg’da olağanüstü gerçekleştirilen İstihdam Zirvesinde, Amsterdam antlaşmasıyla arttırılmaya çalışılan AB rolünün etkinleştirilmesine yönelik adımlar görülmektedir (Koray, 2005: 287).

Lüksemburg zirvesinde Avrupa İstihdam Stratejisi (AİS) ilan edilmiştir. Bu strateji, AB’ye üye ülkelerin uyguladıkları politikaların diğer üye ülkeleri olumsuz etkilememesine dayanan bütüncül bir bakış açısıyla şekillendirilmesine dayanmaktadır. AB ülkelerinin ulusal eylem planlarındaki istihdam politikalarının uyumlu işlerliği üzerine odaklanılan zirvede üye ülkelerin ulusal eylem planlarını şekillendirmeleri için rehber ilkeler oluşturulmuştur. (Selek Öz, 2021: 92).

Belirlenen rehber ilkeler 4 temel hedefle şu şekilde yapılandırılmaktadır:

- İstihdamın Artırılması
- Girişimciliğin Teşviki
- İş- Çalışan Uyumunun Güçlendirilmesi

- Fırsat Eşitliğinin Güçlendirilmesi

AİS'de yer alan istihdamın artırılması hedefi ifade edilen 12 politika ile gerçekleştirilmek istenmektedir. Hedefe ulaşmada öncelikli olarak genç işsizliği ve uzun süreli işsizliği önleme politikaları üzerinde durulmaktadır. Bu kapsamlarda yer alan işsizlere yeni bir başlangıcın gençler için işsiz kaldığı ilk 6 ay yetişkin işsizler için de 12 ayı doldurmadan eğitim, yeniden eğitim veya herhangi bir istihdam edilebilirlik tedbiri ile sunulması hedeflenmektedir. Oluşturulan politikalar uzun süreli işsizlerin istihdam edilebilmesini teşvik edici farklı önlemlerle birlikte hayata geçirilmelidir (Avrupa Konseyi, 1997).

Lüksemburg Zirvesinde pasif istihdam politikaları yerine aktif istihdam politikalarına odaklanılması gerekliliği vurgulanarak sosyal ortaklar ve üye devletlerin politikaların uygulanmasında birbirini desteklemesinin başarılı sonuçlar doğuracağı savunulmaktadır. Ortak çabayla yaşam boyu eğitim, stajyerlik, iş deneyimi ve istihdam edilebilirliği teşvik edici politikalar uygulanması gerekliliği üzerinde durulmaktadır (Avrupa Konseyi, 1997).

İstihdam edilebilmek için gerekli niteliği kazanmadan eğitim-öğretim süreçlerinden ayrılanların sayısını azaltmak işsizlikle mücadelede etkin bir yöntem olarak görülmektedir. Dolayısıyla eğitim ve öğretimin kalitesinin iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu iyileştirme bireylere ekonomik ve teknolojik dönüşüm ve gelişimlere uyum sağlayan niteliklerin kazandırılması ve genel olarak işgücü piyasalarının taleplerini karşılayan becerilerle donatılmasına olacak sağlayacak biçimde olmalıdır (Avrupa Konseyi, 1997).

AİS'in işsizlikle mücadelede ikinci ayağı olarak ifade edilebilecek girişimciliğin teşvik edilmesi yeni iş kurma ve yürütmenin kolaylaştırılması anlayışıyla şekillenmektedir. İstikrarlı, öngörülebilir ve açık düzenlemelerin yapılmasının yeni iş kurma ve yürütmedeki zorlukların önüne geçeceği düşünülmektedir. Bu düzenlemelere destek olarak Avrupa Yatırım Bankası'nın imkanlarından yararlanmak isteyenler de desteklenmelidir (Avrupa Konseyi, 1997).

Küçük ve orta ölçekli işletmeler ek olarak işçi istihdam etmek isterlerse vergi yüklerinin azaltılması istihdamı arttırmak ve işsizlikle mücadele etmek için önemli adımlar olarak görülmektedir (Avrupa Konseyi, 1997).

AB'nin işsizlikle mücadelede başarılı olması tüm iş kaynaklarından ve yeni teknolojilerden etkin biçimde yararlanabilmesine bağlıdır. Üye devletler, bu anlayışla

hareket ederek yeni işler ve istihdam yaratma önündeki engelleri mutlaka kaldırmalıdır. (Avrupa Konseyi, 1997).

AB, AİS'nde, üçüncü hedef olarak belirlenen iş ve işçinin uyum kapasitesinin güvence ve esneklik dengesinin kurulduğu esnek çalışma düzenlemelerinin yapılarak çalışma yaşamının modernleştirilmesiyle arttırılabileceğini belirtmektedir. Bu düzenlemeler çalışma saatlerinin ve fazla mesailerin kısaltılması, yarı zamanlı çalışmanın ve yaşam boyu öğrenmenin geliştirilmesine dair uygulamalarla yapılabilir (Avrupa Konseyi, 1997).

İşgücü piyasasındaki muhtemel değişim veya dönüşümleri göz önüne alarak yapılması gereken düzenlemelerde insan kaynaklarının geliştirilmesinin önemine vurgu yapılmaktadır. Kurum-içi eğitimlerin gelişmesinin işçilerin işgücü piyasasındaki değişim ve dönüşümüne uyum sağlayacak niteliğe erişmelerini sağlayacağı üzerinde durulmaktadır (Avrupa Konseyi, 1997).

Lüksemburg Zirvesinde ilan edilen AİS'in son temel hedefi olan fırsat eşitliğinin güçlendirilmesi için de üye devletlerin kadın ve erkek arasındaki istihdam ve işsizlik oranları farkını azaltmak yönünde atılımlar yapması gerekliliği vurgulanmaktadır. Temsil açısından dengesizliklerin bulunduğu ekonomik sektör ve mesleklere odaklanan politikaların geliştirilmesi üzerinde durulmaktadır (Avrupa Konseyi, 1997).

İş ve aile çatışmasını azaltmak çalışma hayatından cinsiyet temelli eşitsizliklerle mücadele etme de önem arz etmektedir. İş-yaşam dengesini kurmak için çocuk bakımı konusuna odaklanmak gerekmektedir. Bireylerin iş yaşamına girişini kolaylaştırmak için yeterli kalitede bakımın sağlanması elzemdir. Bazı ihtiyaçların karşılanamaması halinde bakım sağlama düzeylerinin arttırılmasına çaba harcanması gerekmektedir (Avrupa Konseyi, 1997).

Zirvede üye devletlerin devamsızlık sonu işine dönmek isteyen işgücünün önündeki engelleri kaldırmanın yollarına odaklanmasının önemine değinilmektedir. Son olarak engellilerin çalışma hayatına katılımda önlerine çıkan engelleri aşabilmeleri yönündeki uygulamaların öneminden bahsedilerek üye devletlere öneriler sunulmaktadır (Avrupa Konseyi, 1997).

2.1.1.5. Lizbon Zirvesi (23-24 Mart 2000)

AB'in Dünyadaki bilgi temelli ekonomisiyle en dinamik ve rekabetçi yapılanması haline gelmek, sürekli büyüme ortamını oluşturarak yeni ve iyi işlerin sayısını arttırmak amacıyla önündeki on yıla odaklanarak stratejik hedeflerini belirlediği Lizbon Zirvesi'nde "tam istihdam" hedefine vurgu yapılmıştır. İstihdam artışının yeni ekonomi alanlarına yönelerek olabileceği belirtilmiştir (Koray, 2005: 289; Selek Öz,2021:100).

İstihdam artışının sağlanmasının, aktif istihdam politikalarının geliştirilmesine, çalışanlar ile iş ortamı uyumunun güçlendirilmesine bağlı olarak kalite ve verimlilik artışının sağlanmasına, sosyal dışlanmanın önlenmesine ve sosyal güvenlik sistemlerinin modernizasyonuna bağlı olduğu açıklanmıştır (Şentürk, 2017: 35).

Avrupa Konseyi, belirledikleri tedbirlerle istatistiksel olarak 10 yılda %61 olan istihdamın %70'e ve %51 olan kadın istihdamının %60 üzerine çıkarmayı hedeflemektedir (Avrupa Konseyi, 2000).

2.1.1.6. Stockholm Zirvesi (23-24 Mart 2001)

Stockholm Zirvesi'nde AB, Lizbon Zirvesi'nde belirlenen istihdam hedeflerine gidişatın yetersiz olduğunu tespit etmesiyle daha önce belirlenen istatistiksel hedeflere iki ara ve bir ana hedefin eklenmesi kararını almıştır. Ara hedefler 2005'e kadar toplam istihdam oranının %67 ve kadın istihdam oranı %57'ye yükselmesidir. Belirlenen yeni ana hedef, 55-64 yaş arasındaki yaşlı istihdamının %50'ye çıkarılmasıdır. (Avrupa Konseyi, 2001: 15; Tetik, 2012: 129; ; Selek Öz, 2021:101).

2.1.1.7. Barselona Zirvesi (15-16 Mart 2002)

Barcelona Zirvesi'nde ekonomik ve sosyal politikalar eşgüdümüyle kalkınma ve rekabet kuvvetinin artmasına uygun ortam yaratılması gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Beraberinde işsizlikle mücadelede aktif istihdam politikalarının önem teşkil ettiği yinelenmiştir. Mesleki eğitimin, aktif istihdam politikalarında etkili bir mücadele aracı olarak öncelenmesi vurgulanmıştır. Üretilen politikaların şeffaf, koordineli ve iş birliğini esas alan bir yapıda uygulanması kararlaştırılmıştır. İlaveten Barselona Zirvesi'nde üye ülkelerin 2010'a kadar 3 yaşından küçük çocukların %33, 3 ile zorunlu eğitim yaşı

arasındaki çocukların %90'ına bakım hizmeti götürmesi hedefi açıklanmıştır (Tetik,2012: 129; Selek Öz, 2021:102).

2.1.1.8. Gözden Geçirilmiş Lizbon Stratejisi

2002'de Avrupa Komisyonu, işsizliğin azalması ve mevcut işlerde artışın sağlanması, istihdama katılımın artması ve cinsiyet bazlı ayrımcılıkların azalması, iş organizasyonu temel alan vergilerde azalmaların yaşanması gibi gelişmeleri gözlemlemesine rağmen uzun süreli işsizlik, kadın ve yaşlıların istihdama katılımındaki ve iş üretimindeki düşük seviye, işsizlik sorununun bölgesel farklılıklar göstermesi gibi yapısal sorunların devamlılık niteliği taşıdığını tespit etmiştir. Dolayısıyla bu yapısal problemlerin önüne geçebilmek için yeni stratejilerin belirlenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. 2005-2008 sürecindeki ara değerlendirme döneminde Lizbon Stratejisi'nin uzun ve karmaşık yapısı nedeniyle değerlendirilmesinin güç olması düşüncesinden hareketle daha öncelikli ve basitleştirilmiş hedefler belirlemeye odaklanılmıştır (Yazıcı, 2018: 443; Selek Öz, 2021: 102).

Bu anlayışla istihdama odaklanan 8 temel rehber sunulmuştur (Avrupa Parlamentosu, 2010: 39).

- Daha önce belirlenmiş olan %70 genel, %60 kadın ve %50 yaşlı istihdamı hedefine işlerin kalitesini ve verimliliğini arttırarak ulaşılabilir. Beraberinde sosyal ve bölgesel uyumun sağlanması gerekmektedir.
- İş-yaşam dengesine ve aktif yaşlanmaya özen gösterilmeli, modern sağlık ve emeklilik sistemleri yapılandırılmalıdır.
- İşgücü Piyasası Politikalarında istihdama katılımı artırıcı uygulamalara öncelik verilmelidir.
- İşgücünün ihtiyaçlarını daha iyi ve şeffaf bir şekilde tespit ederek işgücü arz ve talebi sağlıklı düzenlenmelidir.
- Esneklik ve güvenlik kombinasyonları teşvik edilmelidir. İş Kanunları bu kombinasyona göre uyarlanmalıdır.
- Toplu pazarlık ve emek vergilendirme politikaları, işgücü maliyetlerini ve ücret politikalarını kontrol edici ve düzenleyici olmalıdır.

- Okulu erken bırakma/terketmenin önüne geçilebilmek için yaşam boyu öğrenme anlayışının yaygınlaştırılması gerekmektedir.
- Eğitimin kalitesinin, erişiminin ve çekiciliğinin güçlendirilmesi, eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve yaygın öğrenimin yaygınlaştırılması şeffaflık ilkesiyle sağlanmalıdır. Eğitim-öğretim süreci, ihtiyaç ve yeterlilikler gözetilerek uyarlanmalıdır.

2.1.1.9. 2020 Avrupa İstihdam Stratejisi

2010'a gelindiğinde AİS'nin AB'ne yeni kazanımlar sağlasa da hedeflerin tümüne ulaşmada başarısız olduğu görülmektedir. Hedeflere ulaşamamanın nedenleri olarak küresel ekonomik kriz, üye ülkelerin uygulamaya çalıştıkları istihdam politikalarının sağlıklı koordine edilememesi, halkın katılımının yetersiz kalması ve etkin kamu desteğinin bulunmamasıyla birlikte birlik içerisindeki ülkelerin farklı refah rejimlerine sahip olması gösterilebilir (Selek Öz, 2021: 103-104).

2010'da Avrupa'nın bir dönüşüm çağında olduğu ve krizin yıllarca elde edinilmiş ekonomik ve sosyal kazanımları olumsuz etkilediği, yapısal zayıflıkları ortaya çıkardığı ve beraberinde ilerleyen süreçte uzun vadeli zorlukları da getireceği düşüncesiyle AB geleceğinin sorumluluğunu üstlenme gerekliliği belirtilerek 2020 hedeflerini içeren yeni bir AİS hazırlanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2010:3).

Avrupa'nın birlik olarak kolektif hareketiyle başarılı olabileceği vurgusuyla yüksek düzeyde istihdam sağlayan üretken, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir ekonomik model inşa ederek krizden güçlü çıkabileceği bir vizyona ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Bu vizyoner anlayış ile 2020 Avrupa Stratejisi'nde şu 3 temel konu üzerine odaklanılmıştır: (Avrupa Komisyonu, 2010:3).

- Akıllı Büyüme
- Sürdürülebilir Büyüme
- Kapsayıcı Büyüme

Akıllı büyüme, ekonomik büyümenin inovasyona ve bilgiye dayanması olarak ifade edilebilir (Avrupa Komisyonu, 2010:3). Akıllı büyümenin sağlanabilmesi eğitim kalitesinin artması, araştırma performansının güçlenmesi, birlik üyelerinin bilgi ve

inovasyon transferinin teşvik edilmesi, yeni mal ve hizmetler üreten kaliteli işlerin yaratılması gibi koşullara bağlıdır (Avrupa Komisyonu, 2010: 9-10). Dolayısıyla AB, ARGE'nin niteliğine ve yüksek teknoloji üreten firmalarının sayısına odaklanmalıdır. Gençlerin işgücü piyasalarının ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için eğitim-öğretim ve yaşam boyu öğrenmeye öncelik verilmelidir. AB'inde dijital bir toplum olma yönünde yüksek hızlı internet ve bilginin, mal ve hizmetlerin online dağılımı konusunda geri kalmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2010: 10). Dolayısıyla akıllı büyümenin sağlanması bu konulardaki sağlıklı politikaların üretilmesine bağlıdır.

Sürdürülebilir büyüme, kaynaklarını verimli kullanan ve rekabetin ve çevreciliğin daha da yaygınlaştırıldığı bir ekonomik yapının teşvik edilmesi anlamına gelir (Avrupa Komisyonu, 2010: 3). 2020 AIS'nde yeşil teknolojiler ve diğer bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak akıllı şebekelerin yayılma hızını arttırmanın AB'nin rekabet gücünü arttırıcı bir etki yapacağı ve işletmelere avantajlar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu yaklaşımın çevre dostu olduğu ve biyolojik çeşitliliğin kaybolmasını ve kaynakların verimsiz kullanımını önleyici nitelikte olduğu ifade edilmektedir (Avrupa Komisyonu, 2010: 12).

Kapsayıcı büyüme, yüksek istihdama sahip ve sosyal ve bölgesel uyumun sağlandığı ekonominin teşvik edilmesidir. (Avrupa Komisyonu, 2010:3) Kapsayıcı büyümenin gerçekleştirilmesi işgücünü vasfını arttırarak istihdam edilebilirliğini güçlendirmek, yoksullukla mücadele etmek, mesleki eğitim vasıtasıyla işgücünün değişen ve dönüşen işgücü piyasalarına entegrasyonunu ve sosyal uyumu sağlamaktan geçer (Selek Öz, 2021: 105-106). Bu yaklaşımla oluşturulan politikalar Avrupa 2020 Stratejisinin temelini oluşturmaktadır.

Stratejinin sonuçları incelendiğinde; hedeflerinin tümünde başarılı olunamasa da ciddi ilerlemelerin kaydedildiği görülmektedir. Özellikle işsizlikle güçlü bağlantıya sahip olan genel istihdamın %73.7'ye yükselmiş olması (Selek Öz, 2021:109) politikaların başarılı işlevini ortaya koymaktadır.

AB'nin tarihsel süreçte uyguladığı politikaların işsizlik oranlarına yansımaları politikaların niteliği ve etkisinin analiz edilmesine yardımcı olabilmektedir.

Tablo 1: AB’inde İşsizlik Oranları (2000-2022)

Bölge	2000	2004	2008	2010	2014	2018	2019	2020	2021	2022
AB	9.3	9.2	7	9.5	10.2	6.8	6.3	6.7	6.7	6.1

Kaynak: ILO, 2022f

AB’inde uygulanan işsizlikle mücadele politikalarının işsizlik oranlarına yansımaları incelendiğinde; 2000den 2004e %1,07 ve 2004ten 2008e %23,91 azalış hesaplanabilir. Bu süreçte işsizlikle mücadelede zirveler ve adımlarla birlikte AB hareketliliğinin işsizlik oranlarına olumlu yansıdığı söylemek mümkündür. 2008’den 2010’a gelindiğinde işsizlik oranlarında görülen %35,71lik artış küresel ekonomik krizin işgücü piyasalarına etkisi olarak yorumlanabilir. Ekonomik krizin etkileri 2010-2014 sürecinde işsizlik oranlarına %7,36 artış olarak yansımaktadır. 2014-2018 döneminde işsizlik oranları %33,33 ve 2018-2019 dönemi %7,35 azalış halindedir. 2020 AİS kapsamında değerlendirilecek olursa stratejilerin işsizlik oranlarına olumlu yansıdığı gözlemlenmektedir. 2019-2020 Covid 19 Pandemi döneminin işsizlik oranlarına %6,34 artış olarak yansıdığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde 2020 AİS’nin hedefine yürüyüşü sektöre uğramış ve 2020-2021 döneminde de işsizlik oranları sabit kalarak işsizlikle mücadelede olumlu adımlar atılamamıştır. 2021-2022 dönemi de Covid 19’un etkilerinin görülmeye devam ettiği fakat küresel olarak normalleşmenin yaşandığı bir süreçtir. Bu süreçte işsizlik oranlarında %8,95 azalış hesaplanmıştır. Sonuç olarak 2000’den 2022’ye AB’de işsizlik %34,40 azalmıştır. Bu da AB’nin kendi hedeflerine ulaşmasa da mücadele politikalarının başarılı olduğu çıkarımını yapmamıza imkân tanımaktadır.

2.1.2. Seçili Ülkelerde İşsizlikle Mücadele Politikaları

Bu alanda Belçika, İsveç, Danimarka, Finlandiya ve Türkiye’nin işsizlikle mücadele politikaları incelenmektedir. Geçtiğimiz dönemlerde Belçika’da uygulanan Rosetta Planı’nın Türkiye gündeminde tartışılması Belçika’nın işsizlikle mücadele politikalarını incelenmesinin temelini oluşturmaktadır. Beraberinde Türkiye gündeminde işgücü piyasalarının esnekleşmesi tartışmasının da oldukça geniş bir alanı kapsaması esnek işgücü piyasalarıyla Danimarka’nın işsizlikle mücadele politikalarına göz atmak faydalı olacaktır. İşgücü piyasalarında güçlü ve yönlendirici yapıda sendikaların bulunduğu İsveç’in işsizlikle mücadele politikaları Türkiye’deki sendikaların işlevleri hakkındaki tartışmayı besleyecek niteliktedir. Son olarak başarılı eğitim sistemleri düşünüldüğünde

eđitim ve istihdam iliřkisi temelinde dűřunűlerek Finlandiya'nın iřsizlikle műcadele politikaları incelenmiřtir.

2.1.2.1. Belçika

Belçika'da kamu istihdam hizmetleri ve yűnetimleri, eđitim programları, istihdam teřvikleri, istihdam yardımı ve rehabilitasyon hizmetleri ve dođrudan iř yaratma aktif istihdam politikalarını oluřturmaktadır. Uyguladıkları pasif istihdam politikaları da iřsizlik sigortası, kısmi iřsizlik űdeneđi, part-time iřsizlik űdeneđi, fazla ve iflas tazminatlarıdır (OECD,2022a).

Tablo 2'de Belçika'nın aktif ve pasif istihdam politikalarına ayırdıkları bűtçenin GSYİH içindeki payı gűsterilmektedir.

Tablo 2: Belçika'da İřsizlikle Műcadele Politikalarına Yapılan Harcamalar (%)

İřsizlikle Műcadele Politikaları	2000	2004	2008	2010	2014	2018	2019
Aktif İştihadam Politikaları	0,82	0,63	0,68	0,72	0,73	0,9	0,92
Pasif İştihadam Politikaları	2,62	2,99	2,52	2,76	2,47	1,6	1,36

Kaynak: (OECD,2022a)

Belçika, aktif istihdam politikalarına gűre pasif istihdam politikalarına daha fazla harcama yapmaktadır. Fakat 2000'den 2019'a giden sűreç deđerlendirildiđinde aktif istihdam politikalarına yapılan harcamalardaki dűřuk artıř ve pasif istihdam politikalarına yapılan harcamalardaki yűksek dűřű dikkat çekmektedir. Yıllar itibarıyla aktif ve pasif istihdam harcamaları arasındaki fark azalmıřtır.

20 yıllık sűreçte Belçika'nın aktif istihdam politikalarının temelini istihdam teřvikleri olduđunu sűylemek műmkündür. Pasif istihdam politikalarında da űn plana çıkan erken emeklilik ve iřsizlik sigortası uygulamalarıdır (OECD,2022a)

Belçika'da iřsizlik sigortasına dair ilk dűzenleyici yasa 1920' de çıkarılmıřtır. Mevcut kullanımda olan yasalar ise 1944'te çıkarılan sosyal gűvenlik ve 1991' de yűrűrlűđe giren iřsizlik yűnetmeliđi yasalarıdır (Amerika Birleřik Devletleri Sosyal Gűvenlik Kurumu [SSA], 2022).

Sigorta sisteminden ilk kez iř arayanlar, çalışanlar, bazı űđrenciler ve engelli işçiler yararlanabilmektedir. İştisna olarak serbest meslek erbaplarının da sigorta sisteminden

yararlandıkları bilinmektedir. İşsizlik sigortası finansmanı için işçiler ve işverenler prim ödemektedir. İşçilerin prim katkı payları kazançlarının %0,87'si, işverenlerin ise % 1,46'sıdır. 10dan fazla çalışanı olan işverenler kazançlarının %1,6sını işsizlik sigortasına aktarmaktadır. Devlet sigorta fonunda oluşan açıkları kapatmakta ve işveren olarak fona katkıda bulunmaktadır (SSA,2022).

İşsizlik sigortasından yararlanabilmek için yeterlilik koşulları yararlanmak isteyen kişinin yaş ve istihdam edildiği gün sayısına göre farklılık göstermektedir. 36 yaşından küçük olan yararlanıcıların sigorta sistemine başvurmadan önceki 21 ayda en az 312 gün, 36-50 yaş arasında kişilerin 33 ayda 568 gün; 50 ve üstündeki kişilerin 42 ayda 624 gün istihdam edilmiş olması gerekir. İşsizlik halinin gayri-iradi olması ve sigortalının işsizlik bürosuna kayıt olarak çalışmaya uygun ve işbaşı yapmaya hazır durumda olması gerekmektedir (SSA,2022).

İşsizlik sigortasının yanında iş arama desteği de sunan Belçika'da işsizlik ödeneği almaya hak kazanamayan 25 yaş altı kişiler bir işsizlik bürosuna ve 310 günlük bir eğitim kursuna kayıt olma şartıyla hizmetten yararlanabilir (SSA,2022).

Belçika'da uygulanan diğer bir pasif istihdam politikası emeklilik öncesi ek yardım uygulamasıdır. En az 40 yaşında olan erkekler veya 34 yaşında kadınlara emeklilik yaşına gelene kadar ek ücretler ödenir. Yanı sıra yaşlı işsizlere yapılan yardımlar da bulunmaktadır. En az 20 yıl çalışmış ve en az 12 aydır işsiz olan 55 yaş ve üzeri kişiler yaşlı işsizlere yapılan yardımdan yararlanabilmektedir. Bu uygulamanın yıllar itibarıyla kademeli olarak kaldırıldığı ve 2020'de yeni bir ödemenin yapılmadığı bilinmektedir (SSA,2022).

Belçika'nın işsizlikle mücadele politikalarının başarısı yıllar itibarıyla işsizlik oranlarının değişimine odaklanarak analiz edilebilir.

Tablo 3: Belçika'da İşsizlik Oranları (2000-2022)

Bölge	2000	2004	2008	2010	2014	2018	2019	2020	2021	2022
Belçika	6.6	7.4	7	8.3	8.5	6	5.4	5.6	6.4	6.2

Kaynak: (ILO,2022f)

Belçika'da işsizlik oranları incelendiğinde 2000-2004 döneminde %12,12 artış ve 2004-2008 döneminde %5,40 azalış hesaplanabilir. 2008-2010 döneminde ekonomik krizin de etkisiyle işsizlikte %18,57 artış bulunmaktadır. 2010-2014 sürecinde de işsizlik

oranlarının artışı devam etmektedir. Bu süreçte %2,40 artış hesaplanmaktadır. 2014-2018 döneminde %29,41, 2018-2019 döneminde de %9,99 azalış gözlemlenmektedir. Covid 19'un en etkili dönemi olarak ifade edebileceğimiz 2019-2020 döneminde Belçika'da işsizlik oranları %3,70 ve 2020-2021'de %14,28 artış halindedir. Belçika'da işsizlik oranları 2021-2022 sürecinde %3,125 azalmıştır.

2000-2022 sürecinde Belçika'da işsizlik oranlarının %6,06 azalmış olması pasif istihdam politikalarına odaklanan mücadele politikalarının başarılı olduğunu gösterse de 2000'de AB ortalamasının altında olan işsizlik oranlarının 2022'de AB ortalamasının üstünde olması mücadele politikalarında istenilen başarıya ulaşamadıkları yorumunun yapılmasını mümkün kılmaktadır.

2.1.2.2. İsveç

İsveç'te kamu istihdam hizmetleri ve yönetimleri, eğitim programları, istihdam teşvikleri, istihdam yardımı ve rehabilitasyon hizmetleri gibi aktif istihdam politikaları bulunmaktadır. Uyguladıkları pasif istihdam politikaları da işsizlik sigortası,, part-time işsizlik ödeneği ve iflas tazminatlarıdır (OECD,2022a)

Tablo 4: İsveç'te İşsizlikle Mücadele Politikalarına Yapılan Harcamalar (%)

İşsizlikle Mücadele Politikaları	2000	2004	2008	2010	2014	2018	2019
Aktif İstihdam Politikaları	1,62	1,03	0,81	1,1	1,32	1,12	1,01
Pasif İstihdam Politikaları	1,24	1,22	0,43	0,53	0,37	0,3	0,31

Kaynak: OECD,2022a

İsveç'in 2000'den 2019'a kadar işsizlikle mücadelesini aktif istihdam politikaları ağırlıklı sürdürdüğü gözlemlenmektedir. Yıllar itibarıyla mücadele politikalarına aktarılan bütçenin azaldığını söylemek mümkündür. Fakat pasif istihdam politikalarına aktarılan bütçenin azalma hızının aktif istihdam politikalarına aktarılan bütçenin azalış hızından daha yüksek olduğu söylenebilir.

İsveç'te işsizlikle mücadele için uygulanan politikalar incelendiğinde karşımıza Rehn-Meidner refah modeli çıkmaktadır. Rehn- Meidner refah modeli, gelir ve istihdam güvencesi sağlayan işgücü hareketliliğine dayanmaktadır. İşi korumaktan ziyade istihdamı korumanın amaçlandığı modelde temel koşul işçi sendikalarının güçlü olmasına

dayanmaktadır (Bjorsed, Bova ve Dahl, 2016: 172-178). Dolayısıyla güçlü işçi sendikaları gelir ve istihdam güvencesini sağlamanın aracı olarak görülmektedir.

İsveç'te işverenler toplu ya da bireysel olarak işçi çıkarmak istediklerinde sendikalara danışmak durumundadır (Bjorsed, Bova ve Dahl, 2016: 172-178). Sendikalar süreç içerisindeki varlıklarıyla işçileri işten çıkarmaya karşı koruma sağlamaktadır.

İsveç'in güçlü sendikalar oluşturmaya yönelik politikalarının başarısı sendikal yoğunluk ve toplu sözleşme kapsam oranlarına yansımaktadır. Sendikalı işçilerin toplam işçiler içerisindeki payı olarak ifade edilebilecek sendikal yoğunluk oranı (ILO, 2022d). ülkelerin örgütlenme kültürü ve örgütlerin güçlerini göstermesi açısından belirleyici niteliktedir.

ILO'nun son yayımladığı (2015) verilere göre İsveç'te sendikal yoğunluk oranının %67'ye dayanması (ILO, 2022g) güçlü sendikalar oluşturma yönündeki politikaların olumlu geri dönüşü olarak yorumlanabilir.

Politikaların bir diğer geri dönüşümü çalışma koşulları toplu iş sözleşmeleri ile belirlenen çalışanların toplam çalışanlar içindeki payı olarak ifade edilebilen toplu sözleşme kapsam oranlarında kendini göstermektedir (ILO, 2022ğ).

ILO tarafından son yayımlanan (2015) toplu sözleşme kapsam oranları incelendiğinde İsveç'in %90 gibi yüksek seviyede toplu sözleşme kapsamına dahil olan çalışanın olduğu görülmektedir (ILO,2022h).

İsveç'te istihdamı korumak amacıyla işten çıkarma durumunda ihbar sürelerinin uzun olması, fazlalık olarak görülen işgücünün yeniden eğitilmesi ve atanmasının öncelikli olması ve çalışanların fesih veya işten atılmalarına karşı başvurulara bulunarak feshin geçersiz kılınmasına imkan tanıyan katı düzenlemeler bulunmaktadır (Bjorsed, Bova ve Dahl, 2016: 172-178).

İşsizlikle mücadele kapsamında kamu harcamalarını aktif istihdam politikalarına yoğunlaştıran İsveç'te sosyal yardımlara daha tutumlu bir yaklaşımın olduğu ve daha çok istihdam teşviklerine odaklanıldığı gözlemlenmektedir. İstihdam teşvikleri, daha önce işsiz olan ve tam ya da yarı zamanlı olarak bir işte çalışmaya başlayan kişileri desteklemek ve gelirlerini sürdürmelerini sağlamak amacıyla verilir (Bjorsed, Bova ve Dahl, 2016: 172-178).

İlerleyen süreçlerde işsizlikle mücadelede eğitim konusuna da yoğunlaşarak programına ekleyen İsveç iş geliştirme ve işe alım teşvikleri uygulamaya başlamıştır. Sonuç olarak İsveç bu sistemle kriz dönemlerinde en az işin kaybolduğu ve kayıptan fazla işin yaratıldığı bir ekonomiye sahip olmuştur (Bjorsed, Bova ve Dahl, 2016: 172-178).

Aktif istihdam politikalarının yanında pasif istihdam politikalarını da uygulayan İsveç'te işsizlik sigortasına dair ilk yasa 1934'te çıkarılmıştır. Mevcut olarak uygulanan yasa da 1998'de uygulanmaya başlanmıştır. Sigorta sistemi gönüllü gelire bağlı ve sosyal sigortalar olarak ikiye ayrılmıştır. Gönüllü gelire bağlı sigorta sisteminde sektör bazlı fonlar oluşturulmuştur. Sistemden fona üye olan çalışan ve serbest meslek sahipleri yararlanabilmektedir. Sosyal sigorta sisteminden de gönüllü gelire bağlı sigorta sistemine dahil olmayan kişiler yararlanabilmektedir. Sigortalılar temel sosyal sigorta için katkı payı ödemezler. Gönüllü program için de programa üyelik için belirlenen üyelik ücreti kadar katkıda bulunurlar. Serbest meslek sahipleri %0,10'unu ve gönüllü programa kayıtlıysa üyelik ücreti kadar katkıda bulunurlar. İşverenler her iki program için de maaş bondrosunun %2,64'ü kadar katkıda bulunurken hükümet sadece temel sosyal sigortayı sübvans eder (SSA,2022a).

Sosyal sigortalardan yararlanmak için 20-65 yaş arasında olma koşulu aranmaktadır. Bu temel sosyal sigortalardan yararlanmak için gönüllü programa dahil olmamak gerekir. İşsiz ve işçi bulma kurumuna kayıtlı iş arayan olmak günde en az üç haftada ortalama en az 17 saat çalışmaya uygun olan iş bulunduğu takdirde çalışmaya hazır olan kişiler yararlanabilir. Sigortalının işsiz kalmadan önce 12 ay içinde en az 6 ay (ayda en az 80 saat çalışmış olması gerekir. Gönüllü gelire bağlı sigortadan yararlanmak için de 12 ay bir işsizlik sigortası fonuna üyelik şartı aranır. İşsizlik ödenekleri iş aramama, işten gönüllü olarak ayrılma veya görevi kötüye kullanma koşullarında sonlandırılabilir (SSA,2022a).

Yararlanma koşullarının sağlanması durumunda temel işsizlik sigortası olan sosyal sigorta sigortalının işsizlikten önce haftada 40 saat çalışması halinde günde 365 kron, 40 saatten az saat çalıştıysa orantılı olarak azaltılarak verilir Yardımlar haftanın 5 günü verilir (SSA,2022a).

Gönüllü işsizlik sigortası koşullarının sağlanması halinde sigortalıya son 12 aydaki günlük ortalama gelirin %80'i ödenir (SSA,2022a).

İsveç'in işsizlikle mücadele politikalarının işsizlik oranlarına yansımaları incelendiğinde işsizlikle mücadele politikalarının başarısı hakkında çıkarımlar yapmak mümkün olmaktadır.

Tablo 5: İsveç'te İşsizlik Oranları (2000-2022)

Bölge	2000	2004	2008	2010	2014	2018	2019	2020	2021	2022
İsveç	5.5	6.7	6.2	8.6	8	6.4	6.8	8.3	8.7	7.7

Kaynak: (ILO,2022f)

İsveç işsizlik oranları incelendiğinde 2000-2004 döneminde %21,81 artış hesaplanmaktadır. Bu dönemde İsveç aktif istihdam politikalarına yaptığı yoğun harcamaları pasif istihdam politikalarına kaydırmıştır. 2004-2008'de aktif istihdam politikalarını pasif istihdam politikalarına göre daha fazla uygulamasıyla işsizlik oranlarında %7,46 azalış sağlanabilmiştir. 2008-2010 döneminde aktif istihdam politikaları harcamaları ile pasif istihdam politikaları harcamaları arasındaki farkın aktif istihdam politikaları lehine artmasına rağmen işsizlik oranlarında %38,70 artış yaşanması küresel ekonomik krizin İsveç ekonomisi üzerindeki güçlü etkisiyle açıklanabilir. 2010-2014 döneminde aktif istihdam politikalarına yoğunlaşma devam etmiş ve işsizlik oranları %6,97 azalmıştır. 2014-2018 döneminde de devamlılığını sürdüren politikalar işsizlik oranlarını %20 düşürmüştür. 2018-2019, 2019-2020, 2020-2021 dönemlerinde küresel sağlık krizi Covid 19'un da etkisiyle sırasıyla %6,25 %22,05 %4,81 artan işsizlik oranları, 2021-2022 döneminde 11,49 azalmaktadır. İsveç'te 2000'den 2022'ye işsizlik oranlarının %39,99 artış hesaplanmaktadır. Buradan hareketle İsveç'in işsizlikle mücadele politikalarında farklı metotlar denemesi gerektiğini söylemek mümkündür. İsveç ekonomisi, küresel krizlere göre diğer ülkelere nazaran daha kırılabilir bir yapıya sahiptir.

2.1.2.3. Danimarka

Danimarka'nın işsizlikle mücadelede uyguladığı aktif istihdam politikaları, kamu istihdam hizmetleri ve yönetimleri, eğitim programları, istihdam teşvikleri, istihdam yardımı ve rehabilitasyon hizmetleri şeklinde sıralanabilir. Uyguladıkları pasif istihdam politikaları da işsizlik sigortası, işsizlik yardımı, iflas tazminatı ve erken emeklilik sigortasıdır (OECD,2022a).

Tablo 6 ‘da Danimarka’nın işsizlikle mücadelede aktif ve pasif istihdam politikalarına GSYİH’den ayırdığı pay gösterilmektedir.

Tablo 6: Danimarka’da İşsizlikle Mücadele Politikalarına Yapılan Harcamalar (%)

İşsizlikle Mücadele Politikaları	2000	2004	2008	2010	2014	2018	2019
Aktif İstihdam Politikaları	1,78	1,64	1,34	2,02	2,04	1,9	1,86
Pasif İstihdam Politikaları	2,33	2,44	1,18	1,74	1,39	0,97	0,93

Kaynak: (OECD,2022a)

Danimarka’nın 2000- 2008 sürecinde pasif istihdam politikalarına öncelik verdiğini söylemek mümkündür. 2010’da aktif istihdam politikalarına olan harcamaların arttığı ve pasif istihdam politikalarına olan harcamaların azaldığı gözlemlenmektedir. Bu süreçten sonra pasif istihdam politikalarından aktif istihdam politikalarına yönelen mücadele anlayışı bulunmaktadır. Danimarka, pasiften aktife geçen istihdam politikalarına yönelimini günümüze de taşımaktadır (OECD,2022a).

2000’de aktif istihdam politikalarında en yoğunlaşılan konunun eğitim, pasif istihdam politikalarında da işsizlik sigortası olduğunu söylemek mümkündür. 2019’a gelindiğinde eğitim harcamalarının azaldığı ve yoğunluğun istihdam teşviki ve rehabilitasyon hizmetlerine kaydırıldığı görülmektedir. Pasif istihdam politikalarında işsizlik sigortası uygulamasına yapılan harcamaların diğer pasif istihdam politikalarına göre hala daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. (OECD,2022a)

AB arasında başarılı işsizlikle mücadele politikaları üreten diğer bir ülke olan Danimarka, işgücü piyasalarının esnekleştirilmesine dayanan uygulamalara odaklanmaktadır. Esnek güvence olarak adlandırılabilir olan model işe alma ve işten çıkarmada esnek tutum, cömertçe sunulan işsizlik ve sosyal yardımlarla birlikte aktif istihdam politika uygulamaları olarak üç temel bileşenden beslenmektedir (Bjorsed, Bova ve Dahl, 2016: 172-178).

İşe alma ve işten çıkarma konusunda uygulanan esneklik politikaları açık işlerin süreklilik taşımasına sebep olur (Bjorsed, Bova ve Dahl, 2016: 172-178). Dolayısıyla işgücü hareketliliği hızlanır ve uzun süreli işsizliğin önüne geçilebilir.

İşsizliğin getirdiği olumsuz koşullar ve düşük korumanın telafi edilebilmesi için güçlü bir güvenlik ağına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu güvenlik ağı cömert işsizlik ve sosyal yardımlar

aracılığıyla örülmektedir. Cömert yardımların etkisiyle ahlaki problemlerin ortaya çıkma riskine karşı işsizlerin iş aramasını sağlayabilme ve onlara destek ve rehberlik yapılabilmesine dayanan aktif işgücü politikaları uygulamaya konulmaktadır (Bjorsed, Bova ve Dahl, 2016: 172-178).

Aktif işgücü politikalarını önceleyen Danimarka harcamalarının yoğunluğunu istihdam teşviklerinden ziyade eğitim kanalına aktarmaktadır. 2011’de vasıflı işçilerin istihdam oranının vasıfsız işçilerden daha fazla olduğundan yola çıkarak işçilerin vasıflarının artırılması düşüncesi üzerine yoğunlaşmıştır. Bu yoğunlaşma sonunda yetişkin çıraklık programı uygulamaya konulmuştur. Yetişkin çıraklık programı, bir mesleki eğitim enstitüsü ile anlaşma yaparak iş eğitimi alınmasına yardımcı olan aktif istihdam politikasıdır. İşgücü eksikliği olan bir alanda verilen eğitimler süresince programdan yararlananlara ek bir ücret verilmektedir (Bjorsed, Bova ve Dahl, 2016: 172-178).

Aktif istihdam politikalarının yanında pasif istihdam politikalarına da bütçelerinde yer veren Danimarka’da ilk işsizlik sigortası yasası 1907’de çıkmıştır. Şu an yürürlükte olan yasa 2014’e aittir. Sübvansiyonlu gönüllü sigorta sistemi adı verilen program; sendikalar tarafından gönüllü olarak kurulmuş ve onaylanmış bir işsizlik fonunun üyesi olan çalışanlar, en az 18 ay mesleki eğitim almış kursiyerler, merkezi ve yerel hükümet yetkilileri ve askerlik hizmetinde bulunanlar, serbest meslek erbablarına uygulanır. Sigortalıların ve serbest meslek erbablarının aylık brüt kazancın %8inin aktarıldığı fonlara devlet sübvansiyon sağlarken bazı işverenler fona üye çalışanları için katkıda bulunmaktadır (SSA,2022b).

Danimarka’da işsizlik sigortası uygulamasının üç ayağı bulunmaktadır. Bunlar tam zamanlı işsizlik ödeneği, yarı zamanlı işsizlik ödeneği ve gönüllü erken emeklilik ödeneğidir (SSA,2022b).

En az bir sene işsizlik sigortasına fonuna üye kalan ve son üç yılda toplam kazancı minimum 228.348 kron olan kişiler işlerinden gönüllü veya görevi kötüye kullanma koşullarından bağımsız bir şekilde işlerinden ayrılıyorsa sigortalı çalışanın son 24 aydaki en yüksek 12 aylık ortalama kazancının %90’ı iki yıla kadar ödenir. Bu ödeme biçimi tam zamanlı işsizlik sigortası ödeneğinden yararlanma halidir. Minimum bir yıl işsizlik sigortası fonuna üye ve son üç ayda toplam kazancı asgari 152.232 kron olan sigortalıların

aldığı ayda 13.323 kronluk ödenek yarı zamanlı işsizlik ödeneği olarak verilir (SSA,2022b).

Son olarak gönüllü erken emeklilik Danimarka’da ikamet eden 30 yaşından itibaren en az 30 yıl gönüllü erken emeklilik katkı payı ödemesi yapan 62 yaşındaki kişilere azami işsizlik ödeneğinin %91’i beş yıl süreyle ödenir (SSA,2022b).

İşsizlik ödeneğinden yararlanma koşullarını sağlayamayan ve herhangi bir destek kaynağına sahip olmayan kişilere yerel hükümet (belediyeler) sosyal yardım sağlayabilirler (SSA,2022b).

Tablo 7: Danimarka’da İşsizlik Oranları (2000-2022)

Bölge	2000	2004	2008	2010	2014	2018	2019	2020	2021	2022
Danimarka	4.5	5.2	3.7	7.8	6.9	5.1	5	5.6	4.8	4.3

Kaynak: (ILO,2022f)

Danimarka’nın işsizlik oranları incelendiğinde 2000-2004 döneminde 15,55 artış hesaplanmaktadır. Bu dönem Danimarka’nın aktif istihdam politikalarından ziyade pasif istihdam politikalarına odaklandığı bir süreçtir. 2004-2008 sürecinde de pasif istihdam politikalarına olan harcamaların azalması dahi işsizlik oranlarında %28,84 azalış yaşanmasına sebep olmuştur. Buradan hareketle pasif istihdam politikalarının sağlıklı organize edilmesinin işsizliği önleyici değil besleyici bir nitelikte karşımıza çıktığı yorumunu yapmak mümkündür. 2008-2010 sürecine gelindiğinde Danimarka’da işsizlik oranları %110,81 artış yaşadığı hesaplanmaktadır. İşgücü piyasalarının esnekleşmesine dayanan işsizlikle mücadele politikasının bu dönemdeki ekonomik krizle olumsuz sonuçlar doğurduğunu yorumu yapılabilir. 2014’e gelindiğinde krizin etkilerinin azalması işsizlikle mücadele politikalarının başarısı hakkında daha sağlıklı fikir yürütülmesini olanaklı kılmaktadır. 2010-2014 sürecinde işsizlik oranlarının %11,53 azalmış olması Danimarka’nın işsizlikle mücadele olumlu adımlar attığını göstermektedir. Bu olumlu adımlar 2014-2018 ve 2018-2019 dönemlerine sırasıyla %26,08 ve %1,96 azalış olarak yansımaktadır. 2019-2020 döneminde Covid 19 pandemi döneminin etkisiyle işsizlik oranlarında %12 artış yaşansa da 2020-2021 ve 2021-2022 dönemlerinde sırasıyla %14,28 ve %10,41 azalış hali devam etmektedir.

2000-2022 sürecinde işsizlik oranlarında %4,44 azalış hesaplanmaktadır. On iki yıllık süreçteki azalıştan hareketle Danimarka’nın işsizlikle mücadele politikalarında başarılı olduğu söylenebilir. 2010’da küresel ekonomik krizden ve 2019’da küresel sağlık

krizindeki işsizlik oranları ele alındığında Danimarka ekonomisinin küresel krizlere karşı kırılabilirliğinin zaman içerisinde azaldığı yorumu veya işsizlik oranlarına yansımaları açısından ekonomik krizlerin sağlık krizlerinden daha etkili olduğu çıkarımı yapılabilir.

2.1.2.4. Finlandiya

Finlandiya’da kamu istihdam hizmetleri ve yönetimleri, eğitim programları, istihdam teşvikleri, istihdam yardımı ve rehabilitasyon hizmetleri ve doğrudan iş yaratma ve başlangıç teşvikleri aktif istihdam politikalarını oluşturmaktadır. Uyguladıkları pasif istihdam politikaları da işsizlik sigortası, süreklilik niteliği taşımamakla birlikte kısmi işsizlik ödeneği, part-time işsizlik ödeneği ve iflas tazminatlarıdır (OECD,2022a)

Tablo 8: Finlandiya’da İşsizlikle Mücadele Politikalarına Yapılan Harcamalar (%)

İşsizlikle Mücadele Politikaları	2000	2004	2008	2010	2014	2018	2019
Aktif İstihdam Politikaları	0,86	0,92	0,78	1	1,03	0,95	0,91
Pasif İstihdam Politikaları	2,02	1,95	1,28	1,7	1,8	1,28	1,14

Kaynak: (OECD,2022a)

Finlandiya, işsizlikle mücadelesini pasif istihdam politikalarına yoğunlaşarak sürdürmektedir. Fakat 2000’den 2019’a pasif istihdam politikalarıyla aktif istihdam politikalarına yapılan harcamaların GSYİH içindeki pay farkı azalmaktadır. Bu azalışın aktif istihdam politikalarına olan harcamalarda büyük bir artışın olmaması ve pasif istihdam politikalarına yapılan harcamaların büyük ölçüde azaltılması olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum Finlandiya üzerinde uygulanan işsizlikle mücadele politikalarının başarıya ulaştığını ve mücadele politikalarına önceki dönemler kadar harcama yapılma ihtiyacı duyulmadığını gösterir.

Finlandiya 2000’den 2019’a kadar aktif istihdam politikalarında eğitim konusunu öncelemektedir (OECD,2022a) Bu kapsamda gençler ve yeterli niteliğe sahip olmayan çalışanlar için mesleği eğitim kurumlarının sayıları artırılmıştır. Eğitimle ilgili diğer bir uygulama okuldan erken ayrılmaların önlenmesi üzerinedir. Araştırma takımı adı verilen projeye okuldan erken ayrılanların eğitime geri dönebilmeleri için birer danışman atanmıştır. Atanan kişisel danışmanların destek ve tavsiyeleriyle çocukların okul hayatına geri dönmesine veya iş bulmalarına yardımcı olunmaya çalışılmıştır Beraberinde 17 yaşında olup iş arayanların kamu istihdam hizmetlerinden yararlanmak için başvurması

halinde işsizlik ödeneği almaya hak kazanabilirler. 20-24 yaş aralığındaki kişilerin mesleği eğitim programına kayıt yaptırması ve 25 yaş üzeri kişilerin iş araması durumunda 2 yıl süreyle işsizlik ödeneği onlara bağlanmaktadır (Tetik, 2012: 174-175). Buradan hareketle Finlandiya’da pasif istihdam politikalarının kişilerin aktif istihdam politikalarına bireysel katılımı arttırma işlevinin yerine getirilmeye çalışıldığı söylenebilir.

Eğitim programlarının dışında da gençlere yönelik aktif istihdam politikalarından söz etmek mümkündür. 2005’de faaliyet göstermeye başlayan Gençlik Garanti Programı, genç işsizlerle kamu istihdam kurumları arasındaki bağlantıyı güçlendirmektedir. Programla gençlere bireysel istihdam programları oluşturularak işgücü piyasalarına girişlerini kolaylaştırmak amaçlanmıştır. İşgücü piyasalarına girişleri kolaylaştırmak için uygulanan bir diğer politika da işsiz veya çalışan ayrımı olmadan iş kurmak isteyenlere verilen desteklerin artırılmasıdır (Tetik, 2012: 175).

Finlandiya’nın daha yoğun bir şekilde odaklandığı pasif istihdam politikaları 3 temel ayağa sahiptir. Bunlar sosyal sigorta, gönüllü kazançla ilgili sosyal sigorta ve sosyal yardımlardır (SSA,2022c).

Sosyal sigortalar, Finlandiya’da ikamet eden çalışan, serbest meslek sahibi ve girişimcileri kapsamaktadır. Buradan sağlanan işsizlik ödeneğinin tüm finansmanını devlet karşılamaktadır. 17-64 yaş aralığındaki kişiler olmak üzere işsiz kalmadan önce 28 ayda en az 26 hafta çalışmış olma, girişimciler de son 48 ayda minimum 15 ay tek bir işsizlik sigortası fonuna üye olma koşuluyla işsizlik ödeneğinden yararlanabilmektedir. Ödenekten faydalanabilmek için işten ayrılma durumunun gönüllülük esasına dayanmaması gerekir. Bu koşulları sağlayarak işsizlik sigortasından yararlanmaya hak kazanan kişiye günlük 32,40 Euro ödenek bağlanır. İşsizlik sigortasından yararlanan kişi 18 yaşından küçük bir çocuğa bakmak durumundaysa ek ücret ödemesi yapılır. Yararlanan kişinin minimum 2 ay veya 18 saatlik çalışma için yeni bir iş akdi imzalaması halinde işe gidiş geliş için hareketlilik ödeneği verilir. Fakat bu ödenekten yararlanabilmek için istihdam edilmeden önce başvuru yapılması gerekmektedir (SSA,2022c).

Gönüllü kazançla ilgili sosyal sigortalardan isteğe bağlı işsizlik fonuna üye olmuş Finlandiya’da ikamet eden girişimci, çalışan ve serbest meslek sahibi kişiler

yararlanabilir. İşsizlik sigortası fonunun finansmanında sigortalıların payı kazançlarının en az %1,9'u kadardır. Serbest meslek çalışanları yıllık gelirin 5.800 Euro'yu aştığını beyan etmesi koşuluyla yıllık gelirin %2,25 ile %2,65i tutarında gönüllü işsizlik sigortası fonuna katkıda bulunabilir. İşverenler de yıllık 2.083.500 Euro'yu aşan maaş bordrosu için %0,65 ile %2,6sı kadar katkı sağlayabilir. Son olarak devlet, gönüllü kazançla ilgili sosyal sigortalara, işsizlik sigortasına ödediği miktar kadar sübvans eder (SSA,2022c).

Gönüllü kazançla ilgili sosyal sigortadan yararlanma koşulları işsiz kalma halinden önceki 28 ayda en az 26 haftalık çalışma süresi içinde bulunmak, 17 ve 64 yaş arasında olmak, girişimciler için son 48 ay içinde en az 15 hafta çalışmış olmaktır. Beraberinde 26 asgari 26 hafta bir işsizlik sigortası fonuna üyelik gerekmektedir (SSA,2022c).

Gönüllü kazançla ilgili sosyal sigortalardan yararlanma hakkına sahip olan sigortalının aylık kazancı 3,078 Euro'dan az tutara karşılık geliyorsa günlük 32,40 Euro ve sigortalının günlük kazancının %45i; 3.078 Euro'dan fazlaysa günlük 82,24 Euro ve günlük 143,60 Euro'yu aşan kazançlarda gelirin %20'si işsizlik ödeneği olarak bağlanır (SSA,2022c).

İşsizlik yardımından yararlanabilmek için 25 yaşından küçük, mesleki eğitimi tamamlamış ve gayri-iradi olarak işsiz olması gerekir. Kişinin mesleki eğitimi tamamlamadığı takdirde beş ay olarak belirlenen yeterlilik süresini tamamlaması beklenir. 17 yaşında iş arayan kişiler, istihdamı teşvik faaliyetlerinden yararlanması koşuluyla katılım sürelerinde işsizlik yardımından faydalanabilirler (SSA,2022c).

İşsizlik yardımı alacak kişi bekarsa ve aylık kazancı 311 Euro'dan düşükse günde 32,40 Euro'ya kadar ödeme yapılır. Evli veya birlikte yaşayan işsizler ve ailesi olan işsizler için ödeme miktarlarında farklılıklar ortaya çıkmaktadır (SSA,2022c).

Tüm işsizlik ödenekleri beş günlük bekleme süresinin ardından haftada beş gün olmak ile birlikte işsiz kalmadan önceki çalışma süresi ve yaşı baz alınarak en fazla 500 güne kadar ödenebilir (SSA,2022c).

Tablo 9: Finlandiya'da İşsizlik Oranları (%)

Bölge	2000	2004	2008	2010	2014	2018	2019	2020	2021	2022
Finlandiya	11.1	10.4	6.4	8.4	8.7	7.4	6.7	7.8	7.5	6.8

Kaynak: (ILO,2022f)

Finlandiya’da işsizlik oranları incelendiğinde 2000-2004 sürecinde %6,30 azalış hesaplanmaktadır. Bu dönemde pasif istihdam politikalarına ağırlık verildiği gözlemlenmektedir.2004-2008 dönemine gelindiğinde işsizlik oranlarında %38,46 azalış bulunmaktadır. 2004-2008 sürecinde hem aktif hem pasif istihdam politikalarına yapılan harcamaların artması önceki döneme göre daha fazla azalış halinin bulunmasının nedenlerinden biri olarak açıklanabilir. 2008-2010 döneminde de işsizlikle mücadele harcamalarının arttığı tespit edilse de işsizlik oranlarında %31,25 artış hesaplanmaktadır. İşgücü piyasasına müdahale açısından ekonomik krizin işsizlikle mücadele politikalarının etkisinden daha büyük olduğu ortaya çıkmaktadır. 2010-2014 döneminde işsizlik oranlarındaki artış %3,57 olarak devam etmektedir.2014-2018 dönemine gelindiğinde pasif istihdam politikaları ağırlıklı mücadele yapısı devam etse de aktif istihdam politikaları harcamalarıyla arasındaki farkın azaldığı gözlemlenmektedir. Bunun nedeni pasif istihdam politikalarına olan harcamaların azalmasıdır. Pasif istihdam politikalarına olan harcamaların azalması ve krizin ekonomi üzerindeki etkilerini kaybetmesi Finlandiya işsizlik oranlarına %14,94 azalış olarak yansımaktadır. 2018-2019 döneminde %9,45 olarak azalış devam etmektedir. Ülkelerin kısıtlamalara gitmek zorunda kaldığı covid 19 pandemisinin devletlerin piyasalara en yoğun müdahale ettiği 2019-2020 döneminde işsizlik oranlarındaki %16,41 artış müdahalelerin azalmaya başladığı 2020-2021 ve 2021-2022 dönemlerinde sırasıyla %3,84 ve %9,33 azalış bulunmaktadır. Finlandiya’da 2000’den 2022’ye işsizlik oranlarının %38,73 azalmış olması işsizlikle mücadele politikalarındaki başarıyı göstermektedir.

2.1.3. ETUC ve İşsizlikle Mücadeleye Genel Bakışı

ETUC (European Trade Union Confederation), AB’nin karar alma süreçlerinde Avrupalı işçilerin daha güçlü söz sahibi olabilmesi adına kurulmuş işçi sendikası konfederasyonudur. ETUC, AB’nin mal ve hizmet üreten tek bir pazar olmasından ziyade Avrupa sosyal modeline uygun yüksek refah seviyesine sahip rekabetçi bir bölge olması hedefine ulaşmasını desteklemektedir. Buradan hareketle Avrupa’daki işçilerin ve ailelerin refah seviyelerinin arttırıldığı bir ortamın oluşturulması öncelikli amaçları arasındadır (ETUC,2022). ETUC, şu anda 39 ülkede örgütlenerek 92 ulusal sendika konfederasyonunu ve 10 Avrupa sendika federasyonunu kapsamaktadır (ETUC,2022a).

Demokrasi, eşitlik, sosyal adalet ve uyum gibi toplumsal normları sahiplenen ETUC mücadelesini

- Herkesin Erişebileceği Yüksek ve Kaliteli İşlerin Sağlanması
- Sosyal Korumanın Düzeyinin Yükseltilmesi
- Güçlü Sosyal Hakların Yapılandırılması ve Uygulanması
- Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması
- Adil Ücretlerin Verilmesi
- İş Sağlığı ve Güvenliğinin Sağlanması
- Avrupa Sosyal Değerlerinin Diğer Bölgelere Tanıtılması

gibi konularda vermektedir (ETUC,2022).

ETUC'un belirlediği mücadele zemininde doğrudan işsizlikle mücadele geçmese de herkesin erişebileceği yüksek ve kaliteli işlerin sağlanabilmesinin vurgulanması konfederasyonun işsizlikle mücadele işlevini dolaylı olarak ortaya koymaktadır.

ETUC, 2007'de İspanya'nın Sevilla kentinde yapılan kongresinde 4 yıllık faaliyet manifestosu yayımlamıştır (ETUC,2010). Kongre kararıyla 5 konuda eylem hareketliliği gerçekleştirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Oluşturulan 5 cephe Avrupa İşgücü piyasasını güçlendirmek, sosyal diyalog ve işçi katılımını arttırmak, çevresel, sosyal ve ekonomik yönetimi daha etkin kılmak, AB'yi güçlendirmek ve sendikalar ve ETUC'u güçlendirmek olarak sıralanabilir (ETUC,2010: 5-7)

ETUC'un Avrupa'daki işgücü piyasasının etkinliğinin artırılması için oluşturduğu eylem planında tam istihdamın kaliteli işler ile sağlanması, çalışma koşullarında bölgesel standartlar oluşturulması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, esnek güvenlik konusundaki tartışmaların işçilerin aleyhine olacak biçimde yapılmasına karşı çıkılması, Avrupa'da daha etkin ve iyi bir sosyal korumanın sağlanması ve çalışma sürelerinin düzenlenmesi yönünde baskı oluşturulması gibi kararlar işsizlikle mücadelede etkili olabilecek politikalar olarak karşımıza çıkmaktadır (ETUC, 2010: 5-6).

Sosyal diyalog ve işçi katılımının artırılması adına yüksek nitelikli sosyal diyalogun sağlanmasına ve uyuşmazlıkların yerel çözümlerden ziyade bölgesel çözümlerle giderilmesine odaklanmanın gerekliliğine değinilmektedir (ETUC,2010: 6).

Çevresel, ekonomik ve sosyal yönetişimin etkinleştirilmesi AB'nin Lizbon Stratejilerine odaklanmak, akıllı ve sürdürülebilir büyüme kapsamında yapılandırılan politikaların desteklenmesine bağlı görölmektedir (ETUC, 2010: 6).

ETUC, AB'nin güçlendirilmesini genel olarak yasal düzlemlerin Temel Haklar Şartına uygun olması ve sendikal hakların savunulmasıyla sağlanacağını belirtmektedir. İş ve ticaret yaşamının ILO standartlarına uygun olması ve barışın hakim kılınması için demokrasi ve insan haklarının öncelenmesi gerektiğini vurgulamaktadır (ETUC,2010: 6).

Beşinci cephe olan sendikalar ve ETUC'un günlendirilmesinin sendikalar örgütlenmeleri artırıcı stratejilerin uygulanması gerektiği ve örgütler arası işbirliğiyle çalışılmasının önemini vurgulamaktadır (ETUC, 2010: 7).

İlerleyen süreçte ETUC'un da bünyesinde barındığı Avrupa sosyal ortakları 2012-2014 dönemini kapsayan çalışma programını yayınlamıştır. Programa göre işsizlerin büyük bir kısmını gençlerin oluşturuyor olması problemin çözümünde genç odaklı acil eylemlerin gerçekleştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Yapılandırılacak politikaların gençlerin işgücü piyasalarına geçiş süreçlerinde piyasaların ihtiyaçları, gençlerin becerileri ve beklentileri arasındaki bağlantının kurulmasıyla gerçekleştirmesi gerekmektedir (ETUC,2022b).

İşsizlikle mücadelede olumlu sonuçlar alabilmenin istihdam analizlerinin derinlemesine yapılmasıyla ilişkili olduğunu düşünen sosyal ortaklar, kriz dönemlerinde başarılı politika üreten ülkelerin beceri-istihdam ilişkisi üzerine odaklanarak yeni uygulamaların oluşturulmasının üzerinde durmaktadır (ETUC,2022b).

Sosyal ortaklar, kadın-erkek eşitliğini sağlayan politikaların oluşturulması eğitim ve yaşam boyu öğrenime önem verilmesi göçmen hareketliliği üzerine odaklanarak işgücü piyasalarına göçmenlerin entegrasyonunun sağlanması ve sosyal diyalog mekanizmasının güçlendirilmesine odaklanılması gerektiğini vurgulamaktadır (ETUC,2022b).

ETUC'un tarihsel süreçteki eylemlerinin genel olarak sosyal diyalog temelinde şekillendiğini söylemek mümkündür. Bu temelde gerçekleştirdiği politikalarla Avrupa'nın sosyal ve ekonomik gelişimine katkılarda bulunmuştur. Fakat geliştirilen politikaların veya sunulan taleplerin Avrupa'daki hükümetler, işverenler ve kurumlar tarafından uygun görülenlerinin dikkate alındığı söylenebilir. Avrupa'da işveren örgütlerinin ve hükümetlerin işçi örgütlerinden daha güçlü yapıda olması ETUC'un

eylem ve etkinliğinin sınırlarını çizmektedir. ETUC, bulunduğu işgücü piyasaları koşullarını gözeterek bir baskı unsuru olmaktan ziyade Avrupa bütünleşmesi sürecinde işçilerin haklarının tahrip edilmesinin önlenmesi veya olumsuz koşulların hafifletilmesi için çaba gösteren dengeleyici kuvvet konumundadır (Güler,2019: 245-246). Dolayısıyla AB'nin tarihsel süreçte yapılandırığı işsizlikle mücadele politikalarında ETUC'un denge politikasının izlerine rastlamak mümkündür.

2.2. Türkiye'de İşsizlikle Mücadele Politikaları

Bu alanda Türkiye'de işsizlikle mücadele politika ve uygulamalarının tarihsel gelişimi ve mevcut mücadele politikaları açıklanmaktadır.

2.2.1. Türkiye'de İşsizlikle Mücadele Politikalarının Gelişimi

Türkiye'de işsizlikle mücadeleye yönelik tedbirlerin planlı kalkınma dönemiyle başladığını söylemek mümkündür (Durak,2011: 43).Türkiye'de 1960'lara kadar tarım ağırlıklı bir toplumun bulunması ve tarım istihdamının yüzde yetmiş dört düzeylerinde gelişmesi ve 1966'lara kadar işsizlik oranlarının yaklaşık yüzde üç buçuk civarlarında olması planlı kalkınma dönemine kadar işsizliğin ciddi bir korku uyandırmayan yapıda olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla işsizlikle mücadele konusuna özel olarak ilgi duyulmamıştır (Şahin ve Yıldırım, 2015: 134).

Planlı Kalkınma Döneminde işsizlikle mücadele politikalarını genel hatlarıyla 1980 öncesi ve sonrası dönemler olarak inceleyebilir. 1980 öncesi dönemde yapılandırılan planlı kalkınma programlarında hedef ekonomik büyüme ve hızlı sanayileşmenin sağlanarak işsizlik sorununun da kendiliğinden son bulması yönünde olsa da 1946'da 4837 Sayılı kanunla iş ve işçi bulma kurumunun kurulması önem arz etmektedir. İş ve işçi bulma kurumunun kurulması işsizlikle mücadele de devlet eliyle yerleştirme faaliyetlerinin temelini oluşturur (Şahin ve Yıldırım, 2015: 135).

1980 öncesi planlı kalkınma döneminde işsizlikle mücadele adına atılan diğer önemli hamle 1977'de Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu ile odaklanılan mesleki eğitim konusunun 1986'da Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu şeklinde değişikliğe uğratarak devamlılığının sağlanmaya çalışılmasıdır (Şahin ve Yıldırım, 2015: 136). Bu yasanın çıkmasından sonra 1988'de İŞKUR, mesleki eğitim faaliyetlere başlamıştır. Kendi işini

kuracaklara ve istihdam garantili olacak biçimde mesleki eğitim kursları yapılandırmıştır (Uyar Bozdağlıoğlu, 2008: 60).

1980 öncesi planlı kalkınma döneminde genel olarak işsizliğin ekonomik büyümenin bir sonucu olduğu ve sağlıklı iktisadi politikalarla kendiliğinden çözüme kavuşabileceği düşüncesinin hakim olduğunu söylemek mümkündür (Uyar Bozdağlıoğlu, 2008: 60).

1980 sonrası planlı kalkınma döneminde 24 Ocak 1980 kararları işsizlikle mücadele politikalarını derinden etkilemiştir. İthal ikameye dayanan politik modelden ihracata dayalı sanayileşme modeline geçişle birlikte esas aktörün özel sektör olması KİT'lerin özelleştirilmesi ve sosyal devlet anlayışından uzaklaşılmasını beraberinde getirmiştir (Durak ve Kaya, 2014: 66; Şahin ve Yıldırım, 2015: 137).

1980 sonrası dönemdeki planlı kalkınma programları incelendiğinde teknolojik gelişmeleri esas alan sanayi yapısının yapılandırılması ve küçük ve orta ölçekli girişimlere odaklanması, yatırımlara teşvikler verilmesi ve girişimcilik ruhunun geliştirilmesi ve ekonomik büyümenin istikrarlı şekilde sağlanması gündemleriyle işsizlikle mücadele edilmeye çalışılmaktadır (Durak, 2011: 40-41). Türkiye'de Anayasada yer alan sosyal devlet ilkesi devlete işsizliği önleme işlevi katmaktadır. Buradan hareketle 1999'da 4447 sayılı kanunla işsizlik sigortası kolu kurulmuş ve 2000'de uygulama alanı bulmuştur. İşsizlik sigortası kolu Türkiye'de en geç kurulan sigorta kollarındandır. Geç de olsa işsizlik sigortasının kurulmasıyla ILO'nun 102 sayılı sözleşmesine ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 25. Maddesine uyum sağlanabilmiştir (Kocabaş ve Canbey Özgüler, 2019: 270).

2007-2013 kalkınma planına kadar benzer bir özellik taşıyan mücadele zemininin özü itibarıyla yatırımların ve ekonomik büyümenin istikrarının sağlanması olduğu söylenebilir.

2007-2013 planlı kalkınma döneminde rekabet gücü ve istihdamın artırılması, beceri gelişim ve sosyal dayanışma kültürünün güçlendirilmesi, yerel gelişmelere odaklanması, kamu hizmetlerinin etkinliğinin ve kalitesinin artırılması üzerinde durulmaktadır (Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM], 2006: 4).

Rekabet gücünü arttırmanın yolu kayıtdışı istihdamın önlenmesi, enerji, ulaşım, kentsel altyapıların ve ARGE'nin geliştirilmesine, bilgi teknolojilerinin yaygınlaştırılmasına,

çalışma yaşamının iyileştirilmesi ve ekonomik gelişimdeki istikrarın kalıcılığının sağlanmasına bağlanmaktadır (TBMM, 2006: 4).

İstihdamın arttırılması hedefine ulaşmanın işgücü piyasalarının geliştirilmesi, emek talebini karşılayacak biçimde eğitim sisteminin oluşturulması ve aktif işgücü politikalarına odaklanılmasıyla sağlanacağı vurgulanmaktadır (TBMM, 2006: 4).

Beceri ve sosyal dayanışma kültürünün gelişimi için eğitim ve sağlık sistemlerinin daha etkin biçimde kullanılması, sosyal dışlanma ve gelir dağılımı adaletsizliği ve yoksullukla mücadele edilmesi, sosyal güvenlik sisteminin daha etkin hale getirilmesi ve kültürel değerlerin korunarak sosyal diyalogun güçlendirilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur (TBMM, 2006: 4).

2007-2013 planlı kalkınma stratejisinde oluşturulacak politikaların yerel dinamikleri ve iç potansiyeli esas alan bir yapıyı arka plana itmeyen bir yapıda oluşturulmasıyla yerel gelişimlerin sağlanabileceği belirtilmiştir (TBMM, 2006: 4).

Kamu hizmetlerinin etkinliğinin ve kalitesinin artırılması gerekliliğinden yola çıkarak kurumların yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi ve kurumlar arası iletişimin rasyonelleştirilmesi, politika oluşturma becerilerinin ve insan kaynaklarının geliştirilmesi, e- devlet sisteminin etkinleştirilmesi ve yaygınlaştırılması, güvenlik ve adalet sisteminin iyileştirilmesi 2007-2013 planlı kalkınma stratejisinin temel dayanaklarını oluşturmaktadır (TBMM,2006: 4).

Türkiye’de 2014’den itibaren Ulusal İstihdam Stratejileri yayımlanmaya başlanmıştır. (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı [ÇSGB], 2022). 2014’ten 2023’e kadar belirlenen temel politika eksenleri eğitim- istihdam ilişkisi, işgücü piyasasında güvenceli esneklik, özel politikaya ihtiyaç duyan grupların istihdam edilebilirliği ve istihdam ve sosyal koruma ilişkisinin güçlendirilmesi olarak belirlenmiştir (ÇSGB,2017). Eğitim ve istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi hedefine; eğitime erişilebilirliği artırarak bireylere okul öncesinden başlayarak temel yetkinlik ve becerilerin kazandırılması yaşam boyu öğrenmeye odaklanılması ve eğitimin kalite ve etkinliğinin yükseltilmesi işgücü piyasası ve eğitim sisteminin uyumlaştırılması, AİPP yaygınlaştırılması ve proje temelli yenilikçilik ve girişimcilik eğitim sistemi ve AİPP aracılığıyla destelenmesiyle ulaşılabileceği düşünülmektedir (ÇSGB,2017).

Güvenceli esneklik hedefine ulaşmanın temel dayanakları ise esnek çalışma uygulama alanlarının ve etkinliğinin geliştirilmesi, işçi ve işverenlerin farkındalıklarının ve esnek çalışanların menfaatlerini korumak için denetim faaliyetlerinin artırılması ile esnek çalışma modelinin sosyal güvenlik sistemiyle uyumlaştırılması olarak ifade edilmektedir (ÇSGB,2017).

UIS’nde özel politikaya ihtiyaç duyan grupların istihdam olanaklarının artırılması için de kayıtdışı istihdam azaltılması ve kadınların, gençlerin ve engellilerin istihdama katılımları artırılması, ayrımcılıkla mücadelede adımlar atılması ve dışlanmayı önleyici düzenlemeler yapılandırılması gerekliliği vurgulanmaktadır. Beraberinde uzun süreli işsizlerin işgücü piyasalarına dönüşleri hızlandırılması ve verilerin kurumlar arası paylaşımının sağlanmasının da hedefte başarıya ulaşmada katkı sağlayıcı etkiler yaratacağı düşünülmektedir (ÇSGB,2017).

Belirlenen temel hedef olan istihdam ve sosyal koruma ilişkisinin güçlendirilmesi, hak temelli sosyal yardım imkânlarının sunulması, hizmetlerin hanehalkı yapıları dikkate alınarak ihtiyaç temelli ve çalışmayı teşvik edecek şekilde yapılandırılması, işsizlik sigortasının yeniden düzenlenmesi, kayıtdışı istihdam edilmiş yoksullara ve yoksulluk riski taşıyanları hedefleyen faaliyetlerin artırılması, yapılandırılan sosyal koruma politikalarının koordinesinin sağlanması, çocuk işçiliğiyle mücadele edilmesi, çalışmaya uygun olup sosyal yardım desteği alanların niteliklerinin tespit edilip işgücüne katılımın sağlanmasıyla olanaklı görülmüştür (ÇSGB,2017).

2.2.2. Türkiye’de Uygulanan İşsizlikle Mücadele Politikaları

Türkiye’de işsizlikle mücadele politikalarının uygulayıcısı olan İŞKUR, istihdamın muhafaza edilmesi ve artırılması, özel politikaya ihtiyaç duyan gruplara yardımcı programlar oluşturulması ve işsizlerin mesleki nitelikler kazanması veya niteliklerinin geliştirilmesi işlevlerine sahiptir. Buradan hareketle farklı program ve projeler yürütmektedir (Türkiye İş Kurumu [İŞKUR], 2022).

İŞ-KUR tarafından 81 ilde bulunan Çalışma ve İş Kurumu Müdürlüklerinin yerel işgücü piyasalarının ihtiyaçlarını tespit etmesi sonucunda ihtiyaç temelli kurslar ve programlar yapılandırılmaktadır (İŞKUR,2022).

İŞKUR tarafından düzenlenen kurs ve programlara katılmak isteyen işsizler, ilgili il müdürlüğünde hizmet veren danışmanlar aracılığıyla hizmetlerden yararlanma imkânı bulmaktadır (İŞKUR,2022).

İŞKUR'un aktif işgücü politikaları, mesleki eğitim kursları, iş başı eğitim kursları, engelli ve eski hükümlü programları, toplum yararına programlar, sosyal çalışma programı olarak sıralamak mümkündür (İŞKUR,2022).

İŞKUR tarafından sunulan mesleki eğitim kurs hizmetleri, meslek sahibi olmayan kişilerin meslek edinmesi ve mesleği olsa da mesleki becerilerini geliştirme arzusunda olanların istihdam edilebilirliğinin artırılması için sunulmaktadır. Haftada günü aşmamak kaydıyla asgari otuz, azami kırk beş saat ve günde asgari beş azami sekiz saat olmak üzere verilen kurslar en fazla 160 gün sürmektedir (İŞKUR,2022a).

Mesleki eğitim kurslarının yanında işbaşı eğitim programları da bulunmaktadır. İşbaşı eğitim programları, kişinin mesleki eğitim kazanmasını destekleyecek alanlarda düzenlenir. Bu düzenlemeler işgücü piyasası araştırmaları, iş ve meslek danışmanlarının tespit ettikleri ihtiyaçlar veya işyerleri ve programa katılmak isteyenlerden gelen istekler doğrultusunda oluşturulur (Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği: Md/45-46). Adından anlaşıldığı üzere buradaki eğitim işi yaparak verilmektedir. Program aracılığıyla işbaşında öğrenim süreci başlar ve katılımcının teorik bilgilerinin pekişmesi ve iş deneyiminin artması sağlanır. İşbaşı eğitiminin yanında çalışanların da mesleği eğitimine odaklanan İŞKUR, istihdam yaratmanın yanında istihdamı koruma anlayışıyla yapılandığı programda çalışanların iş beceri ve yeteneklerini güçlendirici bir işlev üstlenmektedir. Program aracılığıyla çalışanların mesleki eğitim gördüğü konuda sertifika veya belge sahibi olması sağlanır (Özdemir ve Yiğit, 2018: 183; İŞKUR,2022b).

İŞKUR, kişilerin ihtiyaca göre belirlenen mesleki eğitimleri alarak işgücü piyasasında yer almasının dışında onlara iş kurabilme imkanı tanıyan girişimcilik eğitim programlarıyla da hizmet sunmaktadır (Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği: 2022). İŞKUR'a ve programlara kayıtlı işsizler dışında engelli ve eski hükümlülerin istihdam edilebilirliğini arttırmak adına da faaliyetler yürüten İŞKUR, kendi işlerini kurmalarına yönelik hibe destek projeleri, engellilerin iş becerilerini arttırmak için mesleki eğitim kursları ve rehabilitasyon hizmetleri ile iş ve işyerine entegrasyonlarını sağlama projeleri yürütmektedir. Beraberinde korumalı işyerlerinin yaygınlaştırılmasına ve engellilerin

istihdamını artırıcı etki yapacak teknolojik dönüşümlere destek verme projeleri de bulunmaktadır (İŞKUR,2022c).

Kurumun bir diğer faaliyet alanı olan toplum yararına çalışma programı, İŞKUR'un işsizliğin yoğunlaştığı dönemlerde veya bölgelerde istihdama katılmakta güçlük çeken işsizlerin çalışma disiplininden uzaklaşmasını önlemek adına geçici gelir desteği sunarak onları istihdam ettiği aktif istihdam politikasıdır. Toplum yararına çalışma programı kapsamında işsizler, çevre temizliği ve düzenlenmesi, kamusal altyapıların restorasyonu, resmi okullarda tamirat, onarım ve temizlik ve erozyonu önleme çalışmaları gibi işlerde en fazla 9 ay olmak üzere istihdam edilir. Programa katılacakların belirlenmesinde listeleme yöntemi kullanılmaktadır. Programa katılmak isteyenler arasında istihdam edilmede daha fazla zorluk çekilen gruplar birinci liste diğerleri de ikinci liste de kendilerine yer bulurlar. Birinci listede kadınlar, 35 yaş ve üstündekiler, engelli bireyler, eski hükümlüler ve terörle mücadelede yararlanmasına rağmen malul olarak sayılmayanlar bulunmaktadır. Toplum Yararına Çalışma Programına katılanlara asgari ücret tutarında ödeme yapılmaktadır (İŞKUR,2022d).

İŞKUR'un faaliyet alanına giren bir diğer aktif istihdam politikası sosyal çalışma programıdır. Sosyal çalışma programı, üniversite öğrencilerinin hem sosyal fayda sağlayan işlerde çalışması hem de mesleki beceri veya yeteneklerinin geliştirilmesini sağlama amacıyla yapılandırılan aktif istihdam politikasıdır. Kamu kurumu ve İŞKUR işbirliğiyle düzenlenen sosyal çalışma programlarında üniversite öğrencileri; doğanın korunması kültürel mirasların tanıtımı ve muhafaza edilmesi ve restorasyonu, kütüphane düzen ve bakım hizmetleri, kamu kurumlarının sosyal ve kültürel faaliyetlerinin desteklenmesi gibi işlerde günlük sekiz saat ve haftalık üç gün olmak üzere istihdam edilir. İstihdam edilen öğrenciler günlük yaklaşık 100 TL kazanç sağlar ve tüm sigorta primleri yatırılır (İŞKUR,2022e).

İŞKUR'un iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri de bulunmaktadır. Bütünsel danışmanlık hizmetiyle orta ve yükseköğretim öğrencilerinin kişisel özelliklerine odaklanarak en uygun meslek seçimini yapabilmelerine yardımcı olmaya ve kuruma kayıtlı iş arayanları açık işlerle eşleştirmek, kişilerin mesleki uyumunu artırmak ve onlara mesleki nitelikler kazandırmaya çabalamaktadır. Beraberinde işverenlere istihdamı artırmaya yönelik bilgiler ve nitelikli işgücü sağlayarak destek olmaya çalışmaktadır (İŞKUR,2022f).

Türkiye’de aktif istihdam politikalarının yanı sıra pasif istihdam politikaları da uygulanmaktadır. Uygulanan pasif istihdam politikaları, işsizlik sigortası, kıdem tazminatı, kısa çalışma ödeneği ve ücret garanti fonu olarak sıralanabilir. (Kocabaş ve Canbey Özgüler, 2019: 269). Türkiye’de işsizlik yardımları pasif istihdam politika uygulanmamaktadır.

Türkiye’de işsizlik sigortası fonu; işçi, işveren ve devletin katkılarıyla oluşmaktadır. İşçiler prime esas kazançlarının %1i, işverenler %2si ve Devlet %1i miktarında katkı payı ödemektedir (İşsizlik Sigortası Kanunu, 1999).

Türkiye’de işsizlik ödeneği, iş sözleşmesi sona ermeden önce 120 gün prim ödeyen kişilerden son 3 yılda (İşsizlik Sigortası Kanunu, 1999;

- 600 gün sigortalı çalışıp prim ödemiş olanlara 180,
- 900 gün sigortalı çalışıp prim ödemiş olanlara 240
- 1080 gün sigortalı çalışıp prim ödemiş olanlara 300 gün olmak yararlanıcının son dört aylık prime esas kazancını esas alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının % 40’ı miktarında olmak üzere verilir.

Ücret garanti fonu, hizmet akdiyle işçi çalıştıran işverenlerin aciz vesikası alması, iflas etmesi, iflasın ertelenmesi veya konkordato ilan etmesi ve işçilerin ücretlerini ödeme güçlüğü çekmesi halinde işçilerin hizmet akdinden kaynaklanan üç aylık alacaklarının işsizlik sigortası fonundan karşılanması amacıyla oluşturulan pasif istihdam politikaları tekniğidir (Ücret Garanti Fonu Yönetmeliği,2009). Ücret garanti fonu gelirleri işverenlerin yıllık işsizlik sigortası prim ödemelerinin yüzde 1’i tutarında bir miktarı fona aktarmasıyla ve primlerin işletilmesinden sağlanan kazançlarla oluşmaktadır (Ücret Garanti Fonu Yönetmeliği, 2009).

Türkiye’de uygulanan diğer bir pasif istihdam politikası kısa çalışma ödeneğidir. Kısa çalışma ödeneği, ekonomik olarak genel ve bölgesel kriz veya zorlayıcı sebeplerle haftalık çalışmalarda azalmaların (en az üçte bir ve süreklilik koşulu olmaksızın faaliyetlerin kısmen veya tamamen dört hafta durması) yaşanması halinde sigortalılara azami 3 aylık gelir desteği sağlayan pasif istihdam politikaları tekniğidir (İŞKUR,2022g).

Günlük kısa çalışma ödeneği miktarı, sigortalının son bir yıllık prime esas kazançları esas alınarak günlük ortalama brüt kazancının yüzde altmışı olarak hesaplanır. Tutar aylık asgari ücretin brüt miktarının yüzde yüz ellisini aşamaz (İŞKUR,2022g).

Kısa çalışma ödeneğinin dışında İş Kanunu'nda tanınan analık izninin sonlanmasından itibaren çocuğun bakım ve yetiştirilmesi için kadın işçilere ve üç yaşını doldurmamış bir evlat edinen erkek veya kadın işçilere altmış ve üç yüz altmış gün süresince haftalık çalışma süresinin yarısı şeklinde yarım çalışma ödeneği verilebilir. Yarım çalışma ödeneği, damga vergisi dışında başka vergi kesintisi olmaksızın günlük asgari ücretin brüt miktarı kadardır (İŞKUR,2022ğ). Yarım çalışma ödeneği, çocuğun bakımıyla yükümlü kişiye gelir desteği sağlamanın yanında işgücü piyasalarından uzaklaşmasını önleyici bir nitelik taşıması açısı da dikkat çekmektedir. İşsizlikle mücadelede hem kayıpları tazmin edici hem de önleyici bir politika olarak değerlendirmek mümkündür.

İŞKUR tarafından sağlanan destekler arasında nakdi ücret desteği de bulunmaktadır. Nakdi ücret desteği, Covid 19 pandemi döneminde işten veya ücretsiz izne çıkarılan yaşlılık aylığı ve kısa çalışma ödeneğinden yararlanmayan işsizlik sigortası kapsamında istihdam edilmiş kişilere belirlenmiş sürelerce verilen parasal destektir. Nakdi ücret desteğinden yararlanacak kişilere 2020 için günlük 39,24 TL olarak belirlenen günlük tutardan damga vergisi miktarı düşürüldükten sonra yararlanılacak gün sayısının çarpımıyla hesaplanan tutar aktarılmıştır. 2020 için 39,24 TL olarak belirlenen günlük tutarın ilerleyen süreçte 2021'in ilk üç ayı için günlük 47,70 TL'ye ve dördüncü ay ve sonrası için 50 TL olarak hesaplanması kararlaştırılmıştır (İŞKUR,2022h).

Türkiye'de uygulanan işsizlikle mücadele politikası olan kıdem tazminatı belirli bir nedenle hizmet akdi son bulan işçiye veya mirasçısına hizmet süresine göre ödenmesi kararlaştırılan nakdi tutardır (Akyiğit, 2016: 357).

Kıdem tazminatı iki amaç ile yapılandırılmıştır. Bu amaçlardan biri işten çıkarılan işçinin yeni bir iş bulana dek gelir kaybının telafi edilmesidir İkincisi de işten çıkarmaların güçleştirilerek işsizliğin önüne geçilmesidir (Sürücü, 2014: 43-44). İşsizliğin hem sonucu olarak gelir kaybını telafi etmek hem de işten çıkarma yerine işçilerin beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesinin tercih edilmesine yol açması açısından önleyici niteliği göz önünde bulundurulduğunda kıdem tazminatının aktif veya pasif mücadele politikası olarak tasnif edilmesi güçleşmektedir.

3. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONLARI’NIN İŞSİZLİKLE MÜCADELE YAKLAŞIMLARI: 2010-2020 DOKÜMAN ANALİZİ

Bu bölümde araştırmanın amaç ve hedefleri, kapsam ve sınırlılıkları, temel ve alt soruları, yöntemi açıklanarak bulguların değerlendirilmeleri yapılmaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Hedefleri

Araştırmanın amacı, güçlü baskı unsuru olarak işgücü piyasalarını dönüştürme ve iyileştirme niteliği taşıyan işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlik sorununa bakış açılarının değerlendirilmesi ve geçmişten günümüze var olan işsizlik sorununun çözümünde etkilerini tartışmaktır. Araştırma 2010-2020 döneminde Türkiye’deki işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlik üzerine söylemlerinin yazılı metinler üzerine keşfine odaklanmıştır. Söylemlerdeki dönüşümün ortaya çıkarılması işçi sendikaları konfederasyonlarının geçmişten günümüze bakış açılarının karşılaştırılması imkanı ortaya çıkarmaktadır. Çalışma kapsamında dünyadaki işsizlik ile mücadele politikalarının temel dayanakları da araştırılmaktadır. Araştırma bulgularının Türkiye’deki işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlik problemine bakış açıları ile karşılaştırılmasıyla ortaya çıkan eksiklikler, işçi sendikaları konfederasyonlarına yeni perspektifler kazandıran öneriler sunabilmenin önünü açmaktadır.

İşçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlik üzerine bakış açılarının ortaya çıkarılması ve belirlenen süreç dahilindeki dönüşümün incelenebilmesi için ilgili bulguların tematik ve sistematik olarak elde edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla öncelikli hedef işsizlik temalı bulgulara erişimdir. İşçi sendikaları konfederasyonlarının web sitelerinin 2010-2020 dönemindeki süreli yayınları, raporları ve basın açıklamalarını sunan bir yapıya sahip olması bulgulara erişmeyi kolaylaştırmaktadır. Analiz amacına ulaşmada bulguların keşif hedefi konfederasyonların web siteleri kanalıyla ulaşılabilir niteliktedir.

Dünyadaki işsizlik ile mücadele politikalarının temel dayanaklarının çözümlenebilmesi araştırmanın diğer hedefidir. Bu hedefe ulaşım Türkiye’deki işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizliğe bakış açısı ile karşılaştırarak eksikliklerin veya uyumsuzlukların ortaya çıkarılmasını sağlamaktadır. Literatürdeki araştırmalardan yararlanarak Dünyadaki işsizlikle mücadele politikalarına ulaşım temel odaklarını

çözümlemek mümkündür. Dolayısıyla işçi sendikalarına yeni perspektifler kazandıran önerileri sunma amacı desteklenmiş olmaktadır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Türkiye’de faaliyet gösteren işçi sendikaları konfederasyonlarının bakış açılarının tespiti için konfederasyonların basın açıklamaları, dergileri ve işsizlik üzerine yayımladıkları raporları incelenmiştir. Çalışma kapsamında erişilebilen ve incelenen 43 dergi, 1.204 basın açıklaması ve 45 rapor bulunmaktadır.

31.03.2022 itibarıyla Türkiye’de TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, ÜLKEM-İŞ, TÜM-İŞ, ANADOLU-İŞ ve Yeniden MİSK olmak üzere 7 işçi sendikası konfederasyonu bulunmaktadır. Ocak 2022 itibarıyla Yeniden MİSK’in 220, Anadolu-İş’in 1017, Ülkem-İş’in 4337, Tüm-İş’in 997, DİSK’in 212.593, Hak-İş’in 727.187 ve Türk-İş’in 1.213.439 üyesi bulunmaktadır (ÇSGB, 2022a).

Sendika yönetici ve uzmanları ile kurulan iletişimler ve internet siteleri üzerinden yapılan incelemeler doğrultusunda ÜLKEM-İŞ, TÜM-İŞ, ANADOLU-İŞ ve Yeniden MİSK konfederasyonlarının konu kapsamında kayda değer incelenebilecek yayınlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. 1952’de kurulan TÜRK-İŞ’in, 1967’de kurulan DİSK’in ve 1976’da kurulan HAK-İŞ’in yeni kurulan diğer konfederasyonlara göre köklü yapılar olması çalışmada ulaşılabilecek hedeflenen kaynaklara erişim gücünü arttırmaktadır. Bundan dolayı araştırma, TÜRK-İŞ, DİSK ve HAK-İŞ ile sınırlandırılmıştır.

Çalışmadaki bir diğer sınırlandırma, bulguların edinilme dönemi ile ilgilidir. TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK’in işsizliğe bakış açılarının tespiti 2010-2020 arası söylemlerine ve yayınlarına yansıtılabilecek sınırlıdır. Literatür taramaları sonucunda yapılan çok sınırlı benzer çalışmaların ele aldıkları tarihleri göz önünde bulundurulduğunda ilgili döneminin bilimsel literatürü güncelleme ve zenginleştirme potansiyeline sahip olduğu gözlemlenmiştir. Buradan hareketle araştırma 2010-2020 dönemi ile sınırlandırılmıştır. Türkiye 2010-2020 döneminde yoğun seçim atmosferi yaşamıştır. İşçi sendikaları konfederasyonlarının söylemlerinin etkisi üzerine çıkarımlar yapabilmek için siyasetin aktif olduğu bu dönem önem taşımaktadır. İşçi sendikaları konfederasyonlarının söylemlerinin sorunu çözmede ne ölçüde karşılık bulduğu araştırma sorusunun yanıtı siyasetin aktifliğini arttırdığı bu dönemde ortaya çıkabilmektedir.

Araştırmada dergiler, raporlar ve basın açıklamalarından yararlanarak edinilen bulgularda işçi sendikaları konfederasyonlarını temsil etme gücü olan kişilerin söylem ve yazınları ele alınmıştır. Bu kişiler kurumsal yapının, genel başkanın, yöneticinin veya işçi sendikaları konfederasyonlarına bağlı diğer kişiler (uzmanlar) olarak sınırlandırılmıştır.

3.3. Araştırmanın Temel ve Alt Soruları

Araştırma, Türkiye’de faaliyet gösteren işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizliğe kurumsal yaklaşımları ile işsizliğin önlenmesi/azaltılması arasındaki ilişkinin ne olduğu temel sorusuyla yapılandırılmıştır. Bu sorunun cevaplanabilmesi için beş farklı alt soru yanıtlanmıştır. İşçi sendikaları konfederasyonlarının söylemlerinde işsizlik sorununa nasıl yaklaşım sergilediklerinin analizi çalışmanın hareket zemini olarak belirlenmiştir. Yaklaşımların ortaya çıkarılmasıyla birlikte belirlenen dönemler arasında bakış açılarının değişkenliğinin ne durumda olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Konfederasyonlarının dönemsel olarak bakış açılarının tespitinin yanında birbirleriyle olan benzerlik ve farklılıklarının nasıl lendiğini gözlemlemek konfederasyonların soruna yönelimlerini karşılaştırabilme imkanı tanımaktadır. Elde edilen tüm bulgulardan elde edilen sonuç doğrultusunda işsizlikle mücadele başarılı politikalar izlemesi açısından AB’nin AİS’inde odaklandığı temel konulara işçi sendikaları konfederasyonlarının söylemlerinde ne derece durduğu merak edilmiştir. Beraberinde UİS’nin temel hedeflerine olan yaklaşımlarının nasıl şekillendiği sorusu işçi sendikaları konfederasyonlarının ulusal ve uluslararası düzeyde konuya olan ilgisinin analiz edilmesi için önemli görülmüştür.

Tüm alt soruların cevaplanmasıyla işçi sendikaları konfederasyonlarının soruna bakış açıları ortaya çıkarılarak işsizlikle mücadelede nasıl konumlandıkları üzerine çıkarımlar yapılabilmektedir.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

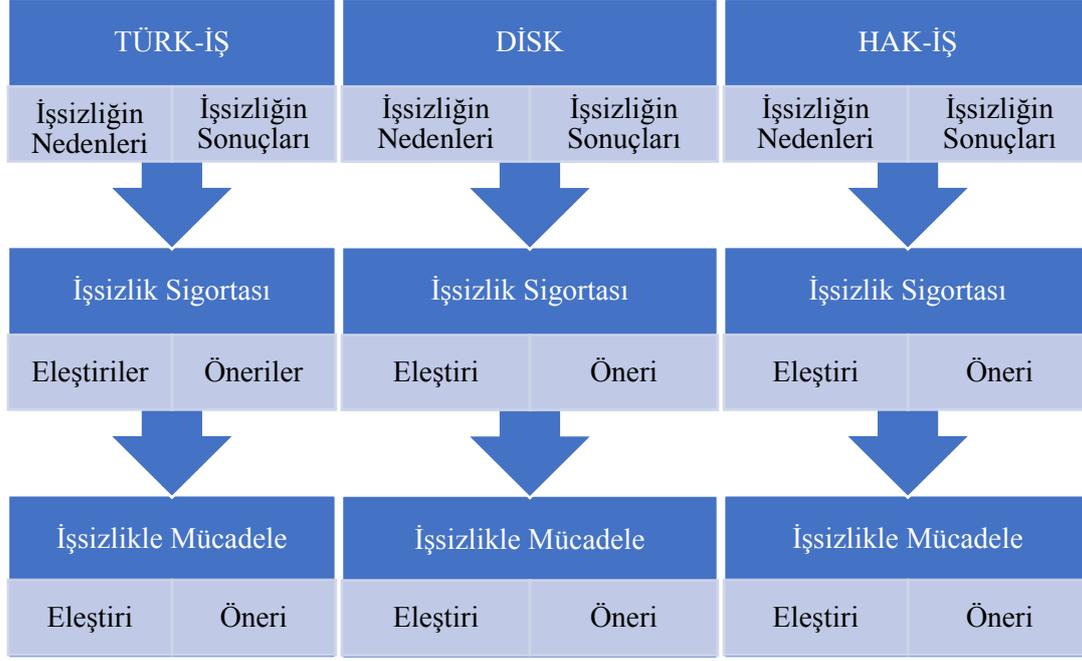
Araştırma bulguları, Türkiye’deki işçi sendikaları konfederasyonlarının web tabanlı kaynaklarında yer alan rapor, dergi ve basın açıklamalarından elde edilmiştir. Bu dokümanlarda yer alan bulgular işçi sendikaları konfederasyonlarının kurumsal yaklaşımlarını ifade eden söylemler veya içeriklerden oluşmaktadır. İlgili örgütlerin işsizlik sorununa yaklaşımlarının ortaya çıkarılabilmesi için işsizlik ve işsizlikle mücadele temasıyla yapılandıkları söylem ve içerikler keşfedilmiştir. Bu çalışma nitel

araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Keşifsel bir çalışma gerçekleştirebilmek için söz konusu metinler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi, odaklanılan metinlerden geçerli ve anlamlı çıkarımlar yapmak amacıyla kullanılan çözümlene tekniğidir (Weber, 1990: 9). Söz konusu nitel veri analizi tekniğiyle metinlerden elde edilecek bulgular sistematik olarak farklı kategori veya kodlamalarla incelenebilir (Sanrı,2021: 62). Dolayısıyla işçi sendikaları konfederasyonlarının kurumsal bakış açılarının ortaya çıkarılması ve elde edilen bulguların çözümlenmesi için içerik analizi tekniğinin uygulanması doğru bir yaklaşım olarak kabul edilebilir.

Kurumsal yaklaşımın ortaya çıkarılmasında söylem ve içeriklerin belirli bir kodlama metoduyla incelenmesiyle olanaklıdır. Kod, bir veriyi açıklamak amacıyla simgesel olarak kullanılan ve açıklanmak istenenin özünü yansıtan bir sözcük veya kısa ifadelerdir (Saldana, 2019: 4). Bu çalışmada işsiz ve işsizlik kodlamasıyla işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlik ve işsizlikle mücadeleye kurumsal bakış açıları altı farklı kategoride incelenmiştir. Kategorizasyonda yapılandırılmış manuel bir kodlama tekniği kullanılmıştır. Bu kategoriler, işsizliğin nedenleri ve sonuçları, işsizlik sigortasına yönelik eleştiriler ve öneriler ile işsizlikle mücadeleye yönelik eleştiriler ve öneriler olarak yapılandırılmıştır. Kategori ayrımları hem metin içinden çıkan tematik farklılaşmalar hem de uzman görüşleri alınarak oluşturulmuştur. Ardından metinlerden ortaya çıkan bakış açılarının tarihsel süreçte farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koyularak işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlikle mücadelede etki gücünü artırabilmesi için öneriler sunulmuştur.

3.5. Bulgular

İşçi sendikaları konfederasyonlarının işsizliğe bakış açıları elde edilen bulgular dahilinde işsizliğin nedenleri ve sonuçları, işsizlik sigortası eleştirileri ve önerileri ve işsizlikle mücadele eleştirileri ve önerileri kapsamında incelenerek açıklanmaktadır.

Şekil 1: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının İşsizliğe Bakış Kategorizasyonu

Kaynak: Yazar Tarafından Oluşturulmuştur.

3.5.1. TÜRK-İŞ'in İşsizliğe Bakışı

Bu alanda TÜRK-İŞ'in işsizliğe kurumsal bakışı belirlenene kategoriler çerçevesinde incelenmektedir.

3.5.1.1. İşsizliğin Nedenleri

TÜRK-İŞ'in 2010-2020 döneminde işsizliğin nedenleri olarak söylemlerine yansıttığı bulgular incelenerek odaklandığı temalar tespit edilmiştir.

Tablo 10: TÜRK-İŞ'e Göre İşsizliğin Nedenleri (2010-2020)

Dönem	İşsizliğin Nedenlerine İlişkin Tematik Görüşler
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• Neo-Liberal Politikalar• Örgütlenme Üzerindeki Engeller• İç Göç• Toplumsal Cinsiyet Roller• Erişilemez Eğitim İmkanları
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• Neo-Liberal Politikalar• İş Kazaları• Mülteci Sorunu
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• Mülteci Sorunu• Neo-Liberalizm• Sendikalı Olma• Toplumsal Cinsiyet Roller• Asgari Ücretin Gerekçesi
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• Neo-Liberal Politikalar• Covid-19 Pandemisi• Konkordato İlanları• Teknolojik Gelişmelerden Dolayı Kimi İşlerin veya İş Alanlarının Kaybolması

Kaynak: TÜRK-İŞ Dergileri ve Basın Açıklamalarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

2010-2012 döneminin odağına neo-liberal politikaları yerleştirmek mümkündür. Özelleştirme politikalarının işsizliğe yol açtığı düşüncesinin yoğunluk kazandığı bu süreçte küreselleşme, küresel krizler gibi sebeplerin işsizlik doğurduğu anlayışı ile neo-liberal politikaların nedenselliği desteklenmektedir. Beraberinde sosyal devlet anlayışından uzaklaşan ve kalkınma odaklı ekonomik büyüme bakış açısından uzaklaşan bir Türkiye'nin işsizlik sorununu üreten bir politik yapısının olduğu çıkarımı da neo-liberalizm eleştirilerini güçlendirmektedir. Yoğunluğu azalmakla birlikte TÜRK-İŞ'in söylemlerinde örgütlenme üzerindeki engellerin de işsizliği desteklediği düşüncesine rastlamak mümkündür. TÜRK-İŞ'e göre işsizliğin bir diğer nedeni iç göçtür. Göç eden insanların istihdam olanaklarından yararlanamaması işsizlik sorununu beslemektedir. Konfederasyon, 2010-2012 dönemi söylemlerinde işsizlik nedenleri arasında toplumsal cinsiyet rolleri ve erişilemez eğitim imkanlarına da değinmektedir.

TÜRK-İŞ'in 2013-2015 dönemi işsizlik söylemleri analiz edildiğinde yoğunluklu olarak işsizliğin nedenselliğinin bir önceki döneme benzer bir şekilde neo-liberal politikalar çerçevesinde şekillendiği düşüncesinin hakimiyetini koruduğu söylenebilir. Fakat önceki dönem ile karşılaştırıldığında iş kazalarının işsizliğe yol açtığı vurgusu yeni bir söylem

olarak karşımıza çıkmaktadır. Nedensellik bağındaki iç göç konusunun da yerini mülteci sorununa bıraktığı görülmektedir.

2016-2018, işsizliğin nedenlerine yönelik yorumların azaldığı bir dönemdir. Bu süreçte işsizliğin nedenlerinin bulunduğu bulgularda yoğun olarak mülteci sorununun konu alındığı gözlemlenmiştir. Bir önceki dönem ile karşılaştırıldığında neo-liberalizm ile özleştirilebilecek olan küresel ekonomi ve krizler nedensellik bağı bu dönemin söylemlerinde yansısı da yoğunluğun mülteci sorununa yöneldiği tespit edilmiştir. Sendikalı olmanın işsizliğe yol açtığını vurgulayan söylemler, sendikalar veya örgütlenme üzerine oluşturulan olumsuz algının işsizliğin bir nedeni olarak düşünüldüğünü göstermektedir. Söylemlerde yoğunluğu azalsa da TÜRK-İŞ'e göre toplumsal cinsiyet rolleri ve asgari ücretin gerekçe yapılarak işçilerin çıkarılması da işsizliğe yol açan bir etkiye sahiptir.

TÜRK-İŞ'in 2019-2020 dönemi yayınları incelendiğinde işsizliğin nedeni olarak söylemlerin odağına yeniden neo-liberal politikaların yerleştiği görülmektedir. Bir önceki dönemde olan mülteci sorunundan çok küresel ekonomi, kriz ve özelleştirme söylemleri sık sık vurgulanmaktadır. Neo-liberalizmle göre yoğunluğu azalmakla birlikte Covid-19 pandemisinin işsizlik oluşturan bir etkiye sahip olduğu da vurgulanmaktadır. Bir önceki döneme göre Covid 19 söyleminin yoğunluk oluşturduğu görülmektedir.

TÜRK-İŞ, işsizliğin bir nedeni olarak söylemlerinde kaybolan işleri konu almaktadır. Konkordato ilanları ve teknolojik gelişmelerden dolayı kimi işlerin veya iş alanlarının kaybolması işsizliğe yol açan nedenler arasında sıralanmaktadır.

2010-2020 dönemi bir bütün olarak değerlendirildiğinde TÜRK-İŞ'e göre tek neden olmamak ile birlikte işsizliğin en büyük nedeninin neo-liberal politikalar olduğunu söylemek mümkündür.

3.5.1.2. İşsizliğin Sonuçları

TÜRK-İŞ'in 2010-2020 sürecinde işsizliğin bir sonucu olarak değerlendirdiği söylemler analiz edildiğinde çeşitli temaların ortaya çıktığı gözlemlenmiştir.

Tablo 11: TÜRK-İŞ'e Göre İşsizliğin Sonuçları (2010-2020)

Dönem	Sonuçlar
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• Sosyal Sorunlar• Kötü Çalışma Koşulları• Gelir Dağılımı Bozukluğu ve Yoksulluk• İnförmel Çalışma• Ekonomik Daralma• Düşük Asgari Ücret Belirlenmesi• İşsizlik Tehdidi
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• Sosyal Sorunlar• Kötü Çalışma Koşulları• Ekonomik Daralma• Düşük Asgari Ücret• Yoksulluk• Örgütlenme Sorunu
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• Kötü Çalışma Koşulları• Kayıt Dışı İstihdam• Düşük Asgari Ücret• Örgütlenme Sorunu• Gelir Dağılımı ve Yoksulluk• Çocuk İşçilik
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• Sosyal Sorunlar• Yoksulluk• Kötü Çalışma Koşulları• Ekonomik Problemler• Yatırım Ortamının Oluşmaması• Örgütlenme Sorunu• Örgütlenme İhtiyacı

Kaynak: TÜRK-İŞ Dergileri ve Basın Açıklamalarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

2010-2012 döneminde sosyal sorunlar üzerine odaklanan bir bakış açısının olduğunu görölmektedir. Genel bir tema olarak sosyal sorunların işsizliğin bir sonucu olduğunu vurgulayan TÜRK-İŞ, bazı söylemlerinde bu sorunları sosyal dışlanma, şiddet, terör, kız çocuklarının erken yaşta evliliği, demokrasinin içselleştirilememesi ve geleceğe güvensizlik gibi konularla açıklamaktadır. Yoğun olarak kullanılan sosyal problemler temasının yanında işsizliğin diğör bir sonucu da kötü çalışma koşullarına bağlanmaktadır. Kötü çalışma koşullarının oluşturulmasında işsizlik ve işsizlik tehdidinin etkili olduğu görüşünün vurgulandığı söylemlere rastlamak mümkündür. TÜRK-İŞ'e göre işsizlik sadece işsizi etkileyen bir yapıya sahip değildir. Beraberinde kötü çalışma koşullarını da getirir. Bazı söylemleri kötü çalışma koşullarından kastettiği çalışma ortamından izler taşımaktadır. Bu söylemler İSG'den mahrum, güvensiz ve kazanılmış hakların

kaybedildiği çalışma koşullarıdır. TÜRK-İŞ, kötü çalışma koşullarını insanlık dışı çalışma olarak adlandırmaktadır.

Yoğunluğu azalmakla birlikte 2010-2012 döneminde işsizliğin bir sonucu olarak yapılan değerlendirmeler gelir dağılımı ve yoksulluk temasının ön plana çıktığını göstermektedir. TÜRK-İŞ'e göre işsizlik gelir dağılımı adaletsizliğine ve yoksulluğa yol açabilen bir problemdir. Ayrıca işsizlik informel çalışma, ekonomik daralma ve düşük asgari ücret belirlenmesi gibi sonuçlar doğurmaktadır.

2013-2015 dönemi söylemleri incelendiğinde bir önceki döneme göre daha sınırlı bir bakış açısının olduğunu söylemek mümkündür. İşsizliğin sonuçları üzerine yapılan sınırlı değerlendirme de yoğunluk bir önceki döneme benzer şekilde sosyal sorunlar üzerinedir. Fakat önceki döneme göre işsizliğin bir sonucu olarak kötü çalışma koşulları da sosyal sorunlar kadar yoğun işlenen bir tema haline gelmiştir. Ekonomik daralma, düşük asgari ücret ve yoksulluk gibi sonuçlar yinelenirse de farklı olarak örgütlenme sorunu bu dönemde işsizliğin bir sonucu olarak söylemlerde yer almaktadır.

TÜRK-İŞ'in 2016-2018 dönemi söylemleri değerlendirildiğinde işsizliğin sonucu olarak kötü çalışma koşulları, kayıt dışı istihdam, düşük asgari ücret, örgütlenme sorunu, gelir dağılımı ve yoksulluk konuları yinelenmiştir. Önceki dönemlerden farklı olarak sınırlı da olsa işsizliğin çocuk işçilik problemine yol açtığını ifade eden söylemler bulunmaktadır.

TÜRK-İŞ'in 2019-2020 süreci işsizliğin sonuçlarına söylemlerinde bir önceki döneme göre sosyal sorunlar vurgusunun kuvvetlendiği görülmektedir. Yoksulluk, kötü çalışma koşulları ve ekonomik problemlere yoğun vurgu bulunmaktadır. Bu dönemde işsizliğin bir sonucu olarak yatırım ortamının oluşmaması söyleminin öne çıkması diğer dönemlere göre önemli bir farklılık olarak değerlendirilebilir. Yatırım ortamındaki sıkıntılar, hem ekonomik problemlerin nedeni hem de işsizlik sorununun kendi sarmalını oluşturduğunun ifadesi şeklinde yorumlanabilir.

2019-2020 sürecince siyasal sorunların işsizliğe yol açtığı söylemi diğer dönemlere göre farklılık taşısa da asıl dikkat çeken örgütlenme sorununa bakış açısındaki değişiktir. Söylemlerde işsizliğin bir sonucu olarak örgütlenme sorunundan söz edilse de işsizlik sorununun örgütlenme ihtiyacını doğurduğu vurgusunun yapıldığına dikkat çekmektedir.

TÜRK-İŞ'in 2010-2020 döneminde vurguladığı işsizlik sonuçları; sosyal sorunlar, kötü çalışma koşulları, gelir dağılımı ve yoksulluk, informal çalışma, düşük asgari ücret, ekonomik daralma, örgütlenme sorunu ve esnekleşme olarak sıralanabilir.

3.5.1.3. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Eleştiriler

2010-2020 dönemi TÜRK-İŞ söylemlerinde işsizlik sigortası uygulamasına ilişkin çok sayıda eleştirinin olduğu görülmektedir.

Tablo 12: TÜRK-İŞ'in İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Eleştirileri (2010-2020)

Dönem	Eleştiri
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• İşsizlik Sigortasının Amaç Dışı Kullanımı• İşsizlik Sigortasında Ağır Yararlanma Koşulları• İşsizlik Ödeneğinde Tutar ve Sürelerde İyileştirmelerin Yapılmaması• İşsizlik Sigortası Yönetiminin İşçilerde Olmaması
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• İşsizlik Sigortasının Amaç Dışı Kullanımı• İşsizlik Sigortasında Ağır ve Haksız Koşullar
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• İşsizlik Sigortasının Amaç Dışı Kullanımı• İşsizlik Sigortasında Ağır ve Haksız Koşullar
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• İşsizlik Sigortasının Amaç Dışı Kullanımı• İşsizlik Sigortasının Siyasetin Yönetiminde Olması

Kaynak: TÜRK-İŞ Dergileri ve Basın Açıklamalarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

2010-2012 döneminde yoğun olarak işsizlik sigortası fonunun amacı dışında kullanımına yönelik eleştiriler ortaya çıkmaktadır. İşsizlik sigortasından yararlanmanın ağır koşullara bağlı olduğu ve bu koşullarda iyileştirmelerin yapılmaması da eleştiriler arasındadır.

2013-2015 döneminde önceki döneme göre daha sınırlı eleştiriye rastlansa da yoğunluğun yine işsizlik sigortasının amaç dışı kullanımına yönelik olduğunu söylemek mümkündür. Bu söylemin yanında uygulamanın ağır ve haksız koşullara sahip olduğu vurgulanmaktadır. TÜRK-İŞ mevsimlik ve geçici işçilerin çalıştıkları dönemlerde işsizlik sigortası primi ödediğini fakat işsiz kaldıkları dönemde işsizlik sigortası fonundan yararlanamamasını işsizlik sigortası uygulamasındaki haksızlık olarak açıklamaktadır. Bir diğer haksızlık konusunu yüksek seviyede işsizlik sigorta primleri olmasına rağmen sigortadan sağlanan ödeneğin asgari ücretin %80'i ile sınırlandırılma olarak ifade etmektedir.

2016-2018 dönemi işsizlik sigortası uygulamasına yönelik söylemler incelendiğinde önceki dönemlere göre eleştirilerin giderek azaldığı görülmektedir. Eleştiriler önceki

dönem ile benzerlik taşıyarak işsizlik sigortasının amaç dışı kullanımı ve ağır ve haksız koşullara sahip olması şeklindedir.

2019-2020 döneminde TÜRK-İŞ, amaç dışı kullanım eleştirisine yoğun olarak devam ederken diğer dönemlerden farklı bir şekilde işsizlik sigortası fonu yönetiminin siyasetin elinde olmasını söylemlerine yansıtmaktadır. Ancak yeni bir ve yapıcı bir eleştiri getirilmediği görülmüştür.

3.5.1.4. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Öneriler

2010-2020 sürecinde TÜRK-İŞ'in söylemlerinde işsizlik sigortası uygulamasına yönelik birtakım önerilere rastlanmaktadır.

Tablo 13: TÜRK-İŞ'in İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Önerileri (2010-2020)

Dönem	Öneri
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">İşsizlik Sigortası Yararlanma Koşullarında Çalışan Lehine Değişiklikler Yapılmalıİşsizlik Sigortası Sürelerinde ve Ödenek Tutarlarında İyileştirmeler Yapılmalıİşsizlik Sigortası Prim Gün Sayıları AzaltılmalıÇalışanlara İşsizlik Sigortası Uygulaması ile İlgili Eğitimler Verilmeli
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">İşsizlik Sigortası Sürelerinde ve Ödenek Tutarlarında İyileştirmeler Yapılmalı
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">Öneriye Rastlanılmadı
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">İşçi Çıkarmayan İşverenler İçin Kısa Çalışma Ödeneği Koşullarının Kolaylaştırılması

Kaynak: TÜRK-İŞ Dergileri ve Basın Açıklamalarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

2010-2012 döneminde işsizlik sigortasından yararlanma koşullarının iyileştirilmesi üzerine yoğunlaşan bakış açısının hakim olduğu anlaşılmaktadır. İşsizlik sigortasından yararlanmak için çalışan lehine düzenlemelerin yapılması gerektiğine dair söylemlerde bulunan TÜRK-İŞ'in bu değişikliklerin prim gün sayısında azalma, süre ve ödeneklerde iyileştirmeler şeklinde yapılandırılabilmesi görüşünde olduğunu söylemek mümkündür. İşsizlik sigortası ile ilgili diğer bir öneri çalışanlara konu ile ilgili bilgilerin verildiği eğitimlerin düzenlenmesidir.

2013-2015 dönemi işsizlik sigortası uygulamasına yönelik önerilerin önceki döneme göre azaldığı gözlemlenmektedir. Bu öneriler işsizlik sigortasının yararlanma koşullarında değişiklikler yapılması yönündedir. TÜRK-İŞ söylemlerinde işsizlik sigortasının

yararlanma koşullarındaki değişikliklerin sürelerde ve ödenek miktarlarında iyileştirmeler yapılması şeklinde yapılabileceği yer almaktadır.

2016-2018 dönemi Türkiye’de 15 Temmuz darbe girişiminin ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi referandumunun yaşandığı bir süreci kapsamaktadır. Bu süreçte çalışma hayatı ile ilgili sorunlar ötelenmiştir. Demokrasi, güvenlik ve milli birlik gibi konular ön plana çıkmıştır. Bu dönemde işsizlik sigortası uygulaması ile ilgili önerilere rastlanmamıştır.

2019-2020’de dünya küresel sağlık sorununun odaklanmıştır. Bu dönemde de işsizlik sigortası üzerine öneriler sınırlı kalmıştır. Fakat diğer dönemlerden farklı olarak bu dönemde zorluk yaşayan işletmelerin işsizlik sigortası kanununda yapılan düzenlemeyle kısa çalışma ödeneğinden yararlanabilmelerini desteklemektedir. Covid 19 pandemi döneminde işçi çıkartmaya gitmeyen işveren veya işletmeler için yararlanma koşullarının iyileştirilmesi talep edilmektedir.

3.5.1.5. İşsizlikle Mücadele Hakkında Yapılan Eleştiriler

TÜRK-İŞ’in 2010-2020 sürecinde Türkiye’de işsizlikle mücadele politikalarını eleştirdiği söylemler analiz edildiğinde büyük oranda işsizliğin nedenleri olarak belirttiği durumların işsizlikle mücadeledeki eleştirileri ile paralellik taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 14: TÜRK-İŞ’in İşsizlikle Mücadele Hakkında Yapılan Eleştiriler (2010-2020)

Dönem	Eleştiri
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• Neo-Liberal Politikaların Uygulanması• Emek Karşıtı ve İşveren Yanlı Politikalar• Çok Boyutlu ve Tutarlı İstihdam Stratejisinin Bulunmaması• Üretime Dayalı Ekonomiden Uzak Olunması• İstihdam Yaratamama Sorunu• Gerçek Dışı Verilerin Sunulması• Siyasetin İlgisizliği• Sosyal Diyalog Mekanizmalarının Oluşturulamaması• Örgütlenme ve Demokrasi Anlayışından Uzaklık
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• Neo-Liberal Politikaların Uygulanması• Emek Karşıtı ve İşveren Yanlı Politikalar• Örgütlenme Karşıtı Politikalar• Gerçek Dışı Verilerin Sunulması
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• Neo-Liberal Politikaların Uygulanması• Emek Karşıtı ve İşveren Yanlı Politikalar• Uzun Vadeli Politikalara Odaklanmamak• İŞKUR politikalarındaki yetersizlikler• Kemer Sıkma Politikaları• Gerçek Dışı Verilerin Sunulması
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• Neo-Liberal Politikaların Uygulanması• Emek Karşıtı ve İşveren Yanlı Politikalar• Palyatif Çözüm Yöntemlerine Odaklanılması• Gerçek Dışı Verilerin Sunulması

Kaynak: TÜRK-İŞ Dergileri ve Basın Açıklamalarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

2010-2012 döneminde işsizlikle mücadele politikalarındaki eleştirilerinin temelinde neo-liberal politikaların uygulanmasını oturtan TÜRK-İŞ, DB ve IMF politikalarına bağlı politikalar geliştirmek, özelleştirme uygulamalarının yaygınlaştırmak ve işgücü piyasalarını esnekleştirerek işsizlikle mücadele çabasını yeterli ve doğru bulmamaktadır. Neo-liberalizmin yaygınlaşmasına yaptığı eleştirileri sosyal devletin güçsüzleştirilmesi söylemi üzerinden de kurguladığı gözlemlenmektedir.

Çalışma hayatında emek karşıtı ve işveren yanlı politikaların geliştirilmesine yoğun olarak eleştirilerde bulunduğu bu dönemde işsizlik sorununa çözümün işçi haklarında kısıtlamalara gidilerek kötü çalışma koşullarında bulunduğunu belirtmektedir. Özel istihdam bürolarına işçi kiralama yetkisinin verilmesi, esnek çalışma modelinin yaygınlaştırılmaya çalışılması ve gelir düşürme politikalarının uygulandığını savunmakta ve eleştirmektedir. Bu politikaların emek karşıtı politikalar olduğunu ve bu politikaların yanında da işveren yanlı politikalar uygulanarak mücadele politikalarının geliştirilmeye çalışıldığını vurgulamaktadır.

TÜRK-İŞ, Türkiye’de tutarlı ve çok boyutlu istihdam stratejisinin eksikliğini belirterek kırdan kente göç eden kişilere istihdam imkanının yaratılmadığına beraberinde genel olarak da istihdam yaratamama sorununun önemine dikkat çekmektedir. Bu sorunla bağlantılı olarak istihdamsız büyümenin olması ve üretime dayalı iç ekonominin bulunmayışı eleştirileri işsizlikle mücadele politikalarında gördüğü hata ve eksiklikler arasında yer almaktadır.

2010-2012 sürecinde işsizlikle mücadele eleştirileri arasında yer alan diğer bir konu gerçek dışı verilerin sunulmasıdır. Sorunun boyutunun sağlıklı yapılamaması problem ile mücadele de olumlu karşılıklar alınabilecek mekanizmaların oluşturulmasında engel teşkil etmektedir.

Yoğunluğu azalmak ile birlikte siyasetin konuya ilgisizliği, sosyal diyalog mekanizmalarının oluşturulamaması, örgütlenme ve demokrasi anlayışından uzaklaşılması ve sendikaların proje bazlı yaklaşımlardan uzak olması ve toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri TÜRK-İŞ’e göre işsizlikle mücadelede başarının önündeki engelleri oluşturmaktadır.

TÜRK-İŞ’in 2013-2015 söylemlerindeki işsizlikle mücadele eleştirileri incelendiğinde bir önceki dönemdeki gibi neo-liberal sistem ağırlıklı eleştirilerin yoğun olduğu gözlemlenmektedir. Kamunun küçülmesi, özel sektörün güç kazanarak devletin hakimiyetinin kaybolması, karma ekonomik yapıdan uzaklaşılması, sosyal devlet anlayışının terkedilmeye başlanması, özelleştirme ve serbest piyasa ekonomisi üzerinden yapılan eleştiriler neo-liberal politikalara olan eleştirilerin temel dayanakları olarak karşımıza çıkmaktadır.

2013-2015 döneminde de bir önceki dönemle benzer şekilde emek karşıtı yürütülen politikalara yönelik söylemlere odaklanıldığını görülmektedir. Bu dönemde göçmenlere çalışma izninin verilmesine, taşeron işçilik ve esnek çalışma biçimlerinin yaygınlaştırılmasına ve iş ve işçi bulma görevinin özel bürolara devrine dair eleştiriler emek karşıtı politikalar olarak değerlendirilmektedir.

2010-2012 döneminden farklı olarak örgütlenme karşıtı politikaların da işsizlikle mücadelede başarısızlığı getireceği düşüncesinin söylemlerde yer almaya başladığını söylemek mümkündür. Örgütlü işçilerin işten çıkarılması işsizlikle mücadelede

başarısızlık getiren bir etken olarak gözlemlenmektedir. 2010-2012'ye benzer şekilde gerçek dışı verilerin sunulması da eleştiriler arasında yerini almaktadır.

TÜRK-İŞ, 2016-2018 döneminde neo-liberalizm odaklı işsizlikle mücadele eleştirilerine yoğun olarak devam etmiştir. Özel sektörün gücünün artarak devletin gücünü azaltması ve sosyal devlet anlayışının azalması konularını eleştirel bir yapıda gündeme taşımıştır.

Bu dönemde emek karşıtı yürütülen politikalar üzerine eleştirel söylem devam etmiş ve toplu işten işçi çıkararak işyerlerine işçi çalıştırma izninin verilmesi, esnek çalışma modeli üzerine odaklanması ve fazla çalışma sistemi öne çıkarılmıştır.

İşsizlik sorununa yaklaşımda diğer dönemlere göre yeni bir söylem olarak uzun vadeli çözüm programlarına odaklanılmadığı eleştirisini yapın TÜRK-İŞ, İŞKUR eğitim programlarının yetersizliği üzerine eleştirilerini yoğunlaştırmıştır.

Küresel krizlerin sebebinin çalışanlar olmadığı ve çalışanları cezalandırma yöntemi olarak kullanılan kemer sıkma politikalarının işsizliği arttırdığı düşüncesiyle sunulan eleştiriler diğer dönemlere göre 2016-2018 döneminde farklılık taşımaktadır. Bu farklılığın yanında diğer dönemlere benzer şekilde gerçek dışı verilerin sunulması da eleştirilmektedir.

TÜRK-İŞ'in 2019-2020 döneminde söylemlerine yansıttığı işsizlikle mücadele eleştirileri incelendiğinde, diğer dönemlere göre yoğun eleştiri zeminini neo-liberal politikalarından emek karşıtı politikalara doğru yönlendirdiği anlaşılmaktadır.

Yoğun olarak yapılan eleştiriler işçileri zorla ücretsiz izine çıkarma, güvencesiz çalışma, taşeron işçilik, esnek çalışma modeli üzerine şekillenmektedir. Emek karşıtı politikalar olarak değerlendirilebilecek bu politikalar eleştirilirken neo-liberalizm eleştirisi de özel sektörün gücünü arttırarak devletin gücünü azaltması üzerinden yapılmaktadır. Bunlarla birlikte işveren yanlı politikaların geliştirilmesi işsizlikle mücadelede başarıya ulaşılmadığı düşüncesiyle söylemlere yansımaktadır.

Önceki dönemlerden farklı olarak Türkiye'de tüketime dayalı bir ekonomi modelinin olduğunu belirten TÜRK-İŞ bu modelin işsizliği önleyebilme potansiyelinin zayıf olduğunu görüşündedir. Bu ekonomik yapılanma içerisinde geliştirilen çözüm metotlarının palyatif istihdam önlemleri olarak kaldığı eleştirisine de rastlanılmaktadır.

Bu dönemde de önceki dönemlere benzer şekilde yayımlanan verilerin gerçeği yansıtmadığı görüşü hız kazanmıştır.

İnceleme döneminin başından itibaren eleştiri anlamında sınırlı bir şekilde ele alınan sosyal diyalog kavramının bu dönemde yeniden eleştiriler arasında yer aldığı görülmektedir. Ayrıca bu dönemde işsizlik sorunu ile ilgili “ölümü gösterip sıtmaya razı etmek” cümlesi işsizlikle mücadelede samimi olunmadığı görüşünün ortaya çıktığını göstermektedir. TÜRK-İŞ’e göre politika yapıcılar işsizliği kötü çalışma koşullarını örtmek için bir tehdit aracı olarak kullanmaktadır. Bu da başarıya ulaşabilecek mücadele politikalarının geliştirilmesine engel olmaktadır.

3.5.1.6. İşsizlikle Mücadele Hakkında Önerileri

TÜRK-İŞ’in 2010-2020 sürecindeki işsizlikle mücadele önerileri söylemleri incelendiğinde ortaya çıkan birtakım öneriler Tablo 15’de verilmektedir.

Tablo 15: TÜRK-İŞ'in İşsizlikle Mücadele Hakkında Önerileri (2010-2020)

Dönem	Öneri
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• Yatırım ve İstihdam Odaklı Politikalar Geliştirilmesi• Sosyal Diyalog Esas Alınmalı• Sosyal Devlet Anlayışı Güçlendirilerek Devletin Yatırım Politikalarında Öncülük Etmesi• Orta ve Uzun Vadeli Bütüncül Politikalar Geliştirilmeli• İstihdam Temelli Teşvikler Sektör ve Bölge Bazlı Düzenlemelerle Verilmeli• Örgütlenme Önündeki Engeller Kaldırılmalı• Eğitim ve Mesleki Eğitim ile İlgili Düzenlemeler Yapılmalı• Dezavantajlı Gruplara Yönelik İstihdam Politikaları Geliştirilmeli• Özelleştirme Mağdurlarına Kamuda İstihdam Olanağı Sağlanmalı• Fazla Çalışma Sürelerinde Çalışan Lehine Düzenlemeler Yapılmalı• Nüfus Artış Hızını Sınırlandıracak Düzenlemeler Yapılmalı• ILO, Sürece Dahil Olmalı• Emekten Yana Anayasa Yapılmalı
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• İstihdam Yaratan Ekonomi politikaları• Kamu Yatırımları• Sosyal Diyalog• Güvencesiz İstihdama Son Verilmeli• Aktif İstihdam Politikaları Esas Alınmalı• Dezavantajlı Gruplara Yönelik İstihdam Politikaları Geliştirilmeli• Örgütlenme Önündeki Engeller Kaldırılmalı
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• Süreklilik Taşıyan Yatırım Ortamı Oluşturulmalı• Yeşil Üretim Odaklı İstihdam Politikaları Oluşturulmalı• Sosyal Diyalog• Mültecilere İnsana Yakışır İş Kapsamında İstihdam İmkânı• Yaşam Boyu Öğrenme Temelli Eğitimin Yaygınlaştırılması• Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimleri Yaygınlaştırılmalı• Yeni Otomasyon Şekillerine Göre Politikalar Oluşturulmalı• Dezavantajlı Gruplara Yönelik İstihdam Politikaları Geliştirilmeli
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• Beceri ve Yeteneğe Dayalı İstihdam Politikaları Geliştirilmeli• Üretim Ekonomisine Geçilmeli• Çalışma Ortamının İnsana Yakışır İşlere Göre Dönüşümü Sağlanmalı• Sosyal Devlet Anlayışı Hakim Kılınmalı• Covid 19 Sürecinde İşten Çıkarmalar Yasaklanmalı• EYT'liler Emekli Edilip Yerlerine Yeni Kişiler İstihdam Edilmeli• Sendikal Hak ve Özgürlüklerin Önündeki Engellerin Kaldırılması

Kaynak: TÜRK-İŞ Dergileri ve Basın Açıklamalarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

2010-2012 dönemindeki söylemlerin yatırım odaklı politikaların hayata geçirilmesi talebi üzerine yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Ekonomik büyümenin istihdam odaklı olması gerektiğinin altını sıklıkla çizen söylemlerde bu hedef için atılacak adımlarda sosyal diyalog aracılığıyla geliştirilen sosyal politikaların yönlendirici olması istenmektedir. TÜRK-İŞ'e göre güçlü sosyal devlet anlayışının egemen olması ve bu anlayış ile yatırım

politikalarına devletin öncülük etmesi gerekmektedir. İstihdam oluşturan büyümenin sağlanabilmesi için orta ve uzun vadeli bütüncül politikalar geliştirilmelidir. Özellikle Güneydoğu'da ve geri kalmış bölgelerde girişimcilik desteklenmeli ve özel sektörün girmediği yerlere kamu müdahale etmelidir. Yatırım ortamının iyileştirilmesi ve güçlendirilmesi için istihdam temelli teşvik politikaları uygulanmalı fakat bu teşvikler bölgesel ve sektörel düzenlemeler ile verilmelidir.

TÜRK-İŞ, örgütlenme sorunu üzerine sıklıkla yaptığı eleştirilerinde örgütlenme önündeki engellerin kaldırılması, örgütlenme ve demokratikleşme sorunlarının çözüme kavuşturulması gerekliliğinin altını çizmektedir. Örgütlü toplum olma anlayışını geliştirerek sendikal özgürlüklerin teminat altına alınması örgütlerin gücünü artırarak sosyal sorunların çözümünde daha güçlü ve aktif rol alabileceklerini göstermektedir.

2010-2012 döneminde TÜRK-İŞ'in üzerinde yoğunlaştığı bir diğer konu eğitim ve mesleki eğitimidir. Eğitim düzeyinin artması ve eğitim, öğretim ve mesleki eğitimin geliştirilmesi gerekliliğini vurgulayan söylemlerde eğitim-öğretim sonrası çalışma hayatı kolaylaştırıcı düzenlemeler yapılmalıdır. Eğitimin devamlılığı sağlanmalı ve verilen burslar arttırılmalıdır.

TÜRK-İŞ'e göre dezavantajlı gruplara yönelik aktif istihdam politikaları geliştirilmelidir. Genç istihdamına yönelik bütüncül bir bakış açısıyla şekillendirilmiş ulusal eylem planı hayata geçirilmelidir.

Yoğunluğu azalmakla birlikte insan onuruna yakışır iş kavramı benimsenmeli, insan temelli sosyal ve ekonomik politikalar geliştirilerek çalışan hakları korunmalı ve geliştirilmelidir. Özelleştirme mağdurları kamuda istihdam edilmelidir. Haftalık çalışma saatini aşan çalışma süreleri sınırlandırılmalıdır. Nüfus artış hızı düşürülmelidir. Çözüm sürecine Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) dahil edilmelidir. Yeni bir anayasaya ihtiyaç vardır ve bu anayasa emekten yana olmalıdır.

TÜRK-İŞ'in 2013-2015 döneminde işsizlikle mücadele önerileri bir önceki döneme kıyasla azalmak ile birlikte söylemlere şu şekilde yansımaktadır;

Ekonomi politikalarının temeline istihdam yaratma anlayışı konulmalıdır ve makroekonomik politikalar büyümede paylaşım esasına göre yapılandırılmalıdır. Yeni iş imkanları mutlaka yaratılmalıdır. Bu yatırımlar sadece özel sektör aracılığıyla yapılmamalıdır. İstihdam yaratan kamu yatırımlarına da ihtiyaç vardır. Sanayi sektörüne

özellikle yatırımlar yapılmalıdır. İstihdam ILO'nun insana yakışır iş çerçevesinde oluşturulmalıdır.

Yatırım odaklı bakış açısına göre yoğunluğu azalmakla birlikte sosyal diyalog kavramı da bu dönemde ön plana çıkarılmıştır. Mücadele yaklaşımında sosyal diyalogun esas alınması gerekliliği vurgulanmıştır.

Küresel sistemin dayattığı istihdam biçimlerinden uzaklaşarak güvencesiz istihdam biçimleri sona erdirilmelidir. Mücadele politikalarında aktif işgücü uygulamaları esas alınmalıdır. Genç işgücünün niteliği ve çalışma imkanları geliştirilmelidir. Kadın ve genç istihdamına yönelik teşvikler verilmelidir.

İşsizlikle mücadelede örgütlü bir toplumun gerekliliğini vurgulayan söylemlere rastlamak mümkündür. TÜRK-İŞ'e göre örgütlenme önündeki engeller kaldırılmalı ve emek kesimi birlik olarak güçlü baskı unsuru haline gelmelidir.

TÜRK-İŞ'in işsizlikle mücadele önerilerinin 2016-2018 dönemi söylemleri incelendiğinde önceki dönemlerle değişmeyen şekilde yatırım ortamına odaklanıldığı görülmektedir. Bu dönemdeki söylemler, sürdürülebilir politikalara dayanan yeni yatırımların oluşması ve oluşan bu yatırım ortamının sürekliliğinin sağlanmasının gerekliliği yönündedir. Önceki dönemlerden farklı olarak yeşil iş kavramı söylemlere yansımaktadır. Oluşturulacak yeni üretim atmosferinde yeşil üretim odaklı istihdam alanlarının sağlanması gereklidir. Beraberinde tarıma ve sanayiye dayalı yatırımların artmalıdır. Yatırım politikaları oluşturulurken sosyal diyalog göz ardı edilmemelidir.

Önceki dönemlerden farklı şekilde mülteciler ile ilgili düzenlemeler yapılması önerilmektedir. Mültecilere insana yakışır iş kapsamında istihdam olanakları oluşturulmalıdır.

2016-2018 dönemi, işsizlikle mücadele söylemlerinde eğitim odaklı yaklaşım mesleki eğitim kavramının yaşam boyu öğrenme kavramına kaydığı bir süreçtir. TÜRK-İŞ'e göre eğitim ve yaşam boyu öğrenme programlarının geliştirilmesi ve toplumsal cinsiyet temelli eğitimlerin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet temelli eğitim anlayışı da diğer dönemlere göre farklılık taşıyan bir bakış açısının geliştiğini göstermektedir. Bu anlayış ile birlikte toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama politikalarının geliştirilmesi gerekliliği de söylemlerde yer almaktadır.

Bu dönemde TÜRK-İŞ'in üzerinde durduğu diğer bir konu otomasyon politikalarıdır. Teknolojinin gelişmesinin iş imkanlarını kısıtlayacağı görüşünden hareketle adil şekilde yeni otomasyon biçimlerine geçilebilecek politikaların oluşturulması gerekmektedir.

Dezavantajlı gruplara ve sektörlerle yönelik sürdürülebilir politikalara olan ihtiyacın altını çizen söylemlere rastlamak da mümkündür.

2019-2020 dönemi TÜRK-İŞ işsizlikle mücadele önerileri analizi diğer dönemlere göre daha sınırlı kalmıştır.

Bu dönemde üretime dayalı politikaların yaygınlaştırılması talebi kendini yinelerken yatırım politikalarının beceri ve yeteneklere dayalı olması gerektiği söylemlere yansımaktadır. Çalışma ortamının insan onuruna yakışır işler kapsamında dönüştürülmesi ve yeni yatırımların da bu anlayışla yapılmasının önemi de vurgulanmaktadır.

Sosyal devlet anlayışının güçlenmesi üzerine odaklanan söylemler de diğer dönemlerdeki gibi kendini tekrar eden bir yapıya sahiptir.

Covid 19 pandemisinin yaşandığı bu dönemde işten çıkarmaların yasaklanması yönündeki öneriler yoğun olarak işlenmektedir. Diğer dönemlerden farklı olarak EYTLilerin emekli edilerek işsizlerin onların yerine istihdam edilmesi önerisinde bulunulmuştur.

Soruna karşı birlik olunması ve özgürlük ile sendikal hak ve demokrasinin önündeki engellerin kaldırılması gerekliliği de TÜRK-İŞ söylemlerinde yer almaktadır.

3.5.2. HAK-İŞ'in İşsizliğe Bakışı

Bu alanda HAK-İŞ'in işsizliğe kurumsal bakışı belirlenene kategoriler çerçevesinde incelenmektedir.

3.5.2.1. İşsizliğin Nedenleri

2010-2020 sürecinde HAK-İŞ'in söylem ve yazınlarında işsizliğin nedenlerine odaklandığı bulgulara rastlanmıştır.

Tablo 16: HAK-İŞ'e Göre İşsizliğin Nedenleri (2010-2020)

Dönem	İşsizliğin Nedenlerine İlişkin Tematik Görüşler
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• Darbeler ve İhtilaller• Anti-demokratik Müdahaleler
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• Örgütlenme Algısı
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• Ekonomik Krizler• Siyasal Sebepleri• Genç Eğitimsizliği• Eğitimin Niteliği• Staj İmkansızlıkları
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• Siyasal Sebepler• Dış Müdahaleler• IMF Politikaları• Ekonomik Krizler• Asgari Ücretin Artışı• Siyasal Problemlerin• Belirlenen Asgari Ücret• Sendikal Faaliyetler• Darbeler

Kaynak: HAK-İŞ Dergileri ve Basın Açıklamalarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

2010-2020 sürecinde HAK-İŞ'in işsizliği bir sonucu olarak belirttiği nedenler incelendiğinde 2010-2012 dönemi neden-sonuç ilişkisine darbeler ve ihtilaller ile birlikte antidemokratik müdahalelerin işsizlik sonucunu doğurduğu bakışı yansıtmaktadır. 2013-2015 döneminde bu bakış açısı örgütlenme temasına kaymaktadır. Sınırlı sayıda erişilen bulgularda örgütlenmelerinden dolayı işlerinden atılan işçilere vurgu yapılması örgütlenme algısının Türkiye'de işsizlik yaratan bir olumsuz etken olarak karşımıza çıktığı düşüncesini vurgular niteliktedir.

2016-2018 dönemi incelendiğinde 15 Temmuz Darbe Girişimi'nin yaşandığı 2016'da işgücü piyasaları odaklı söylemlerin savunma ve milli birlik duygusunun ardında kaldığı göz ardı edilemeyecek boyuttadır. Bu süreçte işsizlik ile ilgili sınırlı sayıda bulunan söylemler yoğunluğunu daha da azaltmıştır. 2017'den itibaren işgücünü piyasalarına yoğunlaşma artmış olsa da işsizliğin nedenleri arasında vurgulanan darbe söyleminin ağırlık taşıması dikkat çekmektedir. Darbelerin işsizliğe yol açtığı düşüncesinin yanında ekonomik krizlerin de benzer sonuçları doğurduğu üzerine yargılardan hareket eden söylemlere güçlü bir şekilde rastlamak mümkündür. Çok sınırlı sayıda da olsa siyasal sebeplerin de işsizlik sonucunu doğurduğu vurgulanmaktadır. 2018'e gelindiğinde neden-sonuç ilişkisi değerlendirmelerinin yoğunluğu azalmakla birlikte bu süreçte genç

eğitimsizliği, eğitimin niteliği ve staj imkansızlıkları gibi durumların işsizliğe yol açtığı konfederasyonun bakış açısının yansımaları olarak karşımıza çıkmaktadır.

2019-2020, HAK-İŞ Konfederasyonu'nun işsizlik bakış açısının çeşitlendiği bir dönemi işaret etmektedir. 2019'da siyasal sebepler, dış müdahaleler, IMF politikaları, ekonomik krizler ve asgari ücretin artışı ile işverenlerin işçi çıkarma yanlısı davranışlarının işsizlik doğurduğu vurgulanmaktadır. Bu dönem içerisinde işsizliğin dış müdahaleler çerçevesinde yoğunlaştığına yönelik bir bakış açısının bulunduğunu söylemek mümkündür. 2020'ye gelindiğinde bir önceki dönem gerçekleşen yerel seçimlerden doğan siyasal problemlerin işsizlik oluşturduğu yönünde yoğunlaşan ilişki zincirini, belirlenen asgari ücretin bahane edilerek ve sendikal faaliyetlerden dolayı işçi çıkarma, darbe ve kriz dönemleri gibi nedenler takip etmektedir.

3.5.2.2. İşsizliğin Sonuçları

2010-2020 sürecinde HAK-İŞ'in söylem ve yazınlarında işsizliğin sonuçları olarak değerlendirdiği bulgular bulunmaktadır.

Tablo 17: HAK-İŞ'e Göre İşsizliğin Sonuçları (2010-2020)

Dönem	Sonuçlar
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• Yoksulluk• Sosyal Dışlanma• İşsizlik Tehdidi
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• İşsizlik Tehdidi
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• Ekonomik Daralma• Faiz Dengesinin Olumsuzluğu
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• İşsizlik tehdidi• İstikrarsızlık• Zam talebi• Sosyal Problemler

Kaynak: HAK-İŞ Dergileri ve Basın Açıklamalarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

HAK-İŞ Konfederasyonunca 2010-2012 döneminde yoksulluk, sosyal dışlanma ve işsizlik tehdidinin baskın olarak işlendiği tespit edilmiştir.

2013-2015 elde edilen sınırlı sayıda söylemle, işsizlik tehdidinin vurgulandığı görülmüştür.

2016-2018 döneminde bir sonuç olarak işsizlik tehdidinden ziyade ekonomik daralmalar ve faiz dengesinin bozukluğu ön plana çıkmaktadır.

2019-2020 döneminde işsizliğin sonucu üzerine daha fazla söyleme rastlanmıştır. İstikrarsızlık, zam talebi ve sosyal problemlerin işsizliğin sonucu olarak söylemlerde ön plana çıktığını söylemek mümkündür.

2010-2020 sürecinde yoksulluk, sosyal dışlanma, işsizlik tehdidi, ekonomik daralma, faiz dengesinin bozukluğu, istikrarsızlık, zam talebi ve sosyal problemler HAK-İŞ Konfederasyonu tarafından işsizliğin sonucu olarak ifade edilmekle birlikte diğer sebeplere göre işsizlik tehdidinde daha fazla yoğunlaştığı görülmektedir.

3.5.2.3. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Eleştiriler

2010-2020 sürecinde HAK-İŞ'in söylem ve yazınlarında işsizlik sigortasına yönelik eleştiriler bulunmaktadır.

Tablo 18: HAK-İŞ'in İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Eleştirileri (2010-2020)

Dönem	Eleştiri
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• Rastlanılmadı
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• İşsizlik Sigortasının Amaç Dışı Kullanımı
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• Rastlanılmadı
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• Mevsimlik ve Geçici İşçilerin İşsizlik Sigortasından Yararlanamaması• İşsizlik Sigortasından Yararlanma Koşullarının Ağır Olması ve Koşulları Hafifletici Düzenlemelerin Yapılmaması• İşsizlik Ödeneği Miktarının Düşük Olması• İşsizlik Sigortasından Yararlanmayı Daha Da Zorlaştıracak Uygulamaların Devreye Sokuluyor Olması• Kullanımda Prim Esaslı Adaletsizliklerin Bulunduğu

Kaynak: HAK-İŞ Dergileri ve Basın Açıklamalarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir

HAK-İŞ Konfederasyonu'nun 2010-2020 döneminde işsizlik sigortası ile ilgili bulunduğu eleştiriler incelendiğinde 2019'a kadar konuya ilgisini yoğunlaştırmadığı gözlemlenmektedir. Sınırlı sayıda bulunan eleştiriler, Türkiye'de işsizlik sigortası fonunun amaç dışı kullanımına yöneliktir.

2019'da işsizlik sigortası eleştirileri mevsimlik ve geçici işçilerin işsizlik sigortasından yararlanamaması, işsizlik sigortasından yararlanma koşullarının ağır olması ve koşulları hafifletici düzenlemelerin yapılmaması ile birlikte işsizlik ödeneği miktarının düşük olduğu yönündedir.

2020'de diğer yıllara göre konuya ilginin arttığı ve söylemlerde işsizlik sigortasına daha fazla değinilerek eleştirilerin yoğunlaştırıldığı tespit edilmiştir. Eleştiriler işsizlik sigortasından yararlanma koşullarının ağır olması yönünde ağırlık kazanmaktadır.

Koşulların hafifletilmesi için üretilen politikaların eleştirisinden ziyade işsizlik sigortasından yararlanmayı daha da zorlaştıracak uygulamaların devreye sokuluyor olması görüşü dikkat çekmektedir. Yoğunluğunun azalması ile birlikte işsizlik ödeneği tutarlarının düşük olması ve kullanımda prim esaslı adaletsizliklerin bulunduğu vurgusu gözlemlenmektedir.

10 yıllık süreç değerlendirildiğinde 2020'ye benzer şekilde işsizlik sigortasından yararlanma koşulları ve yararlanma koşullarını zorlaştıracak uygulamaların devreye sokulması eleştirisi yoğunluk kazanırken işsizlik ödeneği miktarının düşük seviyesi ve geçici ve mevsimlik işçilerin işsizlik sigortasından yararlanamaması ile birlikte işsizlik ödeneği tutarının kullanımında adaletsizliklerin olduğu görüşüyle şekillenen eleştiriler söylemlere yansımaktadır.

3.5.2.4. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Öneriler

2010-2020 sürecinde HAK-İŞ'in söylem ve yazınlarında işsizlik sigortasına yönelik önerilere rastlanılmıştır.

Tablo 19: HAK-İŞ'in İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Önerileri (2010-2020)

Dönem	Öneri
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• Rastlanılmadı
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• Rastlanılmadı
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• Geçici ve Mevsimlik İşçilerin Çalışmadıkları Sürelerde İşsizlik Sigortasından Yararlanabilmelerinin Önünün Açılması• İşsizlik Sigortasından Yararlanma Koşullarının İyileştirilmesi
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• Geçici ve Mevsimlik İşçilerin Yararlanabilmesi İçin Düzenlemeler Yapılması• İşsizlik Sigortasından Yararlanma Koşullarının İyileştirilmesi• Kullanım Süreni• Miktarının Artırılması• Prim Gün Sayılarında Azaltmaya Gidilmesi• Pandemi Döneminde Asgari Ücret Miktarında Ödeme Yapılması

Kaynak: HAK-İŞ Dergileri ve Basın Açıklamalarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

HAK-İŞ Konfederasyonu'nun 2010-2020 sürecinde işsizlik sigortası ile ilgili önerileri incelendiğinde 2010-2012 ve 2013-2015 dönemlerinde ve 2016'da konu üzerine odaklanan önerilerin oldukça sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir.

2017'de geçici ve mevsimlik işçilerin çalışmadıkları sürelerde işsizlik sigortasından yararlanabilmelerinin önünün açılması talebine yoğunlaştıkları gözlemlenmektedir. 2018

ile birlikte bu yoğunlaşma yerini işsizlik sigortasından yararlanma koşullarının iyileştirilmesi düşüncesine yönelmektedir.

2019'da işsizlik sigortasından geçici ve mevsimlik işçilerin yararlanabilmesi için düzenlemeler yapılmasının yanında işsizlik sigortasından yararlanma koşulları, kullanım sürenin ve miktarının artırılması konularındaki talepler yinelenmektedir.

İşsizlik Sigortası ile ilgili önerilerin diğer yıllara göre ağırlık kazandığı 2020'de işsizlik sigortasından yararlanma koşullarının hafifletilmesi öncelenmektedir.

Koşullardaki değişiklik taleplerindeki incelendiğinde işsizlik sigortasından yararlanma süresinin artırılması, ödenek miktarlarında iyileşmelerin yapılması ağırlık kazanmaktadır. Bununla birlikte prim gün sayılarında azaltmaya gidilmesi, arabulucuların ücretlerinin fondan karşılanması ve pandemi döneminde asgari ücret miktarında ödeme yapılması önerileri de yer almaktadır.

10 yıllık süreç bütün olarak incelendiğinde HAK-İŞ Konfederasyonunun işsizlik sigortası önerileri; işsizlik sigortasının yararlanma koşullarının iyileştirilmesi, miktar ve sürelerin uzatılması konusunda yoğunlaşan ve mevsimlik ve geçici işçilerin işsizlik sigortasından yararlanabilmenin önünü açan bir bakış açısı ile olgunlaşmaktadır.

3.5.2.5. İşsizlikle Mücadele Hakkında Yapılan Eleştiriler

HAK-İŞ Konfederasyonu'nun 2010-2020 döneminde Türkiye'de işsizlikle mücadele eleştirileri analiz edildiğinde şu görüşler ortaya çıkmaktadır.

Tablo 20: HAK-İŞ'in İşsizlikle Mücadele Eleştirileri (2010-2020)

Dönem	Eleştiri
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• Engelli İstihdamı İçin Uygulanan Politikaların Yetersiz Olması,• Etkisiz İşsizlikle Mücadele Politikaları ve Uygulamaları Oluşturulması
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• İşgücü Piyasaları ile Uyuşmayan Mesleki Eğitim Programlarının Olması• Hayat Boyu Öğrenme Anlayışından Uzak ve Niteliksiz Eğitim Programları• Özelleştirme Politikaları• Niteliksiz Sosyal Politikaların Geliştirilmesi• Kamuya Yeterli İşçinin Alınmaması• Engelli İstihdamı İçin Uygulanan Politikaların Yetersiz Olması
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• İşsizliğe Bakışın Etkin Mücadele Politikalarını Oluşturmaktan Uzak Olması• Kamuya Daha Fazla İşçi Alınmaması• Geçici ve Mevsimlik İşçilerin Çalışmadıkları Süreçlerde Kamuda İstihdam Edilmemeleri• Norm Kadro Sisteminin Olmaması• Sadece Esnek Çalışma Ekseninde Mücadele Politikalarının Üretilmesi• Sosyal Koruma ve Sosyal Devlet Anlayışından Uzaklaşılması• Yatırımların Yetersiz Kaldığı
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• Etkin Mücadele Politikalarının Oluşturulmadığı• IMF Politikaları• Mevsimlik İşçilerin Verimli Bir Şekilde Değerlendirilememesi• Geri Dönüşü Olmayan İşveren Tefrikleri• Üretim ve İstihdam Merkezli Ekonomi Modelinin Eksikliği

Kaynak: HAK-İŞ Dergileri ve Basın Açıklamalarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

2010-2012 döneminde eleştirilerin engelli istihdamı üzerine odaklanıldığı gözlemlenmektedir. Engelli istihdamı için uygulanan politikaların yetersiz olması, yeterli ve nitelikli eğitimlerin verilmemesi ve onlara yönelik sosyal algının istihdam imkanlarını olumsuz etkilediği üzerinde durulmaktadır. Bu dönemde genel olarak işsizlik ile mücadele için üretilen politikalar ve uygulamalarda yeterli etkinin bulunmadığı eleştirisi söylemlerde yer almaktadır.

Bir önceki döneme göre 2013-2015 döneminde engelli istihdamı yoğunluğundaki eleştirel bakış açısı eğitim temalı bir görünüme dönüştürülmüştür. Bu dönemde mesleki eğitimlerin işgücü piyasaları dinamikleriyle uyumsuzluğu, hayat boyu öğrenme ve yeterli ve nitelikli eğitim programlarının eksiklikleri üzerine yoğunlaşma gözlemlenmektedir. Beraberinde özelleştirme politikalarının sosyal yıkımlar getirdiği vurgusu ile işsizlikle mücadelede nitelikli sosyal politikalar oluşturulamaması vurgulanmaktadır. Daha sınırlı olmak ile birlikte kamuya yeterli sayıda işçi alınmaması üzerine eleştirilere rastlamak da

mümkündür. Önceki dönemdeki engelli istihdamına yönelik politika eleştirileri kendini yenilemektedir.

2016-2018 eleştirilerin işsizlik sorunu karşısında etkin mücadele politikalarından uzak bir bakış açısının hâkim olduğu vurgusunun ön plana çıktığı bir dönemdir. Kamuya daha fazla işçi alınması ile birlikte geçici ve mevsimlik işçilerin çalışmadıkları süreçlerde kamuda istihdam edilmemeleri söylemlerde işsizlikle mücadele eleştirileri olarak görülmektedir. Kamuda istihdam konusuna bağlı olarak norm kadro sisteminin olmayışının çalışma hayatındaki önemli bir eksiklik olduğu vurgulanmaktadır. HAK-İŞ, 2016-2018 döneminde sadece esnek çalışma ekseninde mücadele politikalarının üretilmesi konusunda eleştirilerde bulunurken işçi sınıfının daha önce kazandığı hakları güvence altına almadan yeni mücadele politikaları üretilmesi konusundaki çekincelerini belirtmektedir. Örgütlü işçilerin işten çıkarılmaları sert bir şekilde eleştirilmektedir. Sosyal koruma ve sosyal devlet anlayışından uzaklaşıldığını ifade eden HAK-İŞ, 15 Temmuz darbe girişimi ile birlikte çalışma hayatına dair sorunların ötelendiğini de söylemektedir. Bu süreçteki söylemlerde işsizlikle mücadele politikalarının ve yatırımların yetersiz kaldığı düşüncesine rastlamak mümkündür.

2019-2020 dönemi söylemlerinde işsizlik ile mücadelede etkin ve yeterli mücadele politikalarının üretilmediği vurgusu yoğunluk taşımaktadır. IMF politikalarının işsizliğe neden olan bir yapıda olduğu ve siyasetin bu yönde hareket alanını genişletmesiyle işsizlik sorununu çözen değil üreten bir yapıda olacağı söylenmektedir. Bununla birlikte mevsimlik işçilerin işgücü piyasasında yeteri kadar değerlendirilmediği, işveren teşviklerinin geri dönüşlerinin sağlıklı olmadığı ifade edilmektedir. Son olarak Türkiye’de emek merkezli, üretim ve istihdam odaklı büyüme modeline geçilmemesi eleştiriler arasında yer almaktadır.

2010-2020 sürecinde HAK-İŞ’in işsizlikle mücadele eleştirileri bütüncül olarak incelendiğinde; Engelli istihdam politikalarının yetersizliği, işsizlikle mücadelede üretilen politikaların yetersiz bir etkiye sahip olması, işgücü piyasalarıyla uyumsuz mesleki eğitim sisteminin varlığı ve hayat boyu öğrenme anlayışının eğitimde yer bulamaması, sosyal devlet anlayışından uzaklaşılarak nitelikli sosyal politikalar oluşturulamaması, kamuya yeterli sayıda işçi alınmaması ile birlikte norm kadro sisteminin bulunmayışı, geçici ve mevsimlik işçilerin çalışmadıkları zamanlarda kamuda

istihdam edilmemeleri, işçi sınıfının kazandığı hakların güvenceye alınmadan yeni mücadele politikalarına girişilmesi ve işsizlik sorununa çözümü sadece esnek çalışma modeli üzerinden şekillendirilmeye çalışılması, IMF ve dışa bağımlı politikalara destek verilmesi, işveren teşviklerinin amacı yönünde geri dönüşlerinin olmaması, örgütlü işçilerin işten çıkarılması ve üretime ve istihdama dayalı emek merkezli büyüme modelinin oluşturulmaması söylemlerine yansımaktadır.

3.5.2.6. İşsizlikle Mücadele Önerileri

HAK-İŞ Konfederasyonu'nun 2010-2020 sürecinde işsizlikle mücadele politikaları önerileri dönemsel olarak analiz edilmiştir.

Tablo 21: HAK-İŞ'in İşsizlikle Mücadele Önerileri (2010-2020)

Dönem	Öneri
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• Mesleki Eğitim Reformu Yapılmalı• Politikaların Süreklilik ve Değişkenlik Niteliği Taşınması• Genç İstihdamına Yönelik Teşvik Mekanizmalarının Yaygınlaştırılması• Staj İmkanlarının Artması• İstihdam ve Sosyal Koruma İlişkisinin Geliştirilmesini• Özel Politika Gerektiren Grupların İstihdam Olanaklarını Arttırmaya Yönelik Uygulamaların Yaygınlaşması• Engellilere Yönelik İstihdam-Eylem Planı Oluşturulması• Emek, Barış, Özgürlük ve Birlik Ortamının Oluşturulması
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• Yeni, Sivil ve Demokratik Bir Anayasanın Hayata Geçirilmesi• Yaşam Boyu Öğrenmeye Dayanan Mesleki Eğitim Reformuna• Özel İstihdam Gerektiren Gruplara Yönelik Politikaların Geliştirilmesi• Engellilere Yönelik Eylem Planının Oluşturulması• Kadınlara Yönelik Güçlü Sosyal Politikaların Geliştirilmesi
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• Yeni Anayasaya Destek• 100 Günlük Eylem Planına Destek• Her İşverene 1 Kişi İstihdam Önerilerine Destek• Güvenceli Esneklik Modeline Destek• İstihdama Dayanan Kalkınma Politikaları• Eğitim, Staj, İşe Giriş ve İstihdam İmkanlarının Geliştirilmesi• Şehirlerin Cazibe Alanı Haline Getirilmesi• Eğitim ve Sosyal Diyaloga Odaklanmak• Toplumsal Cinsiyet Temelli Eşitsizliklerin Giderilmesi
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• Hükümetin İstihdam Seferberliğine Destek• İŞKUR'un Mücadele Politikaları Destek• Kadro Alamayan Sağlık İşçilerinin Şehir Hastanelerinde İstihdam Edilmeleri• Hükümetin 32.000 Sağlık Çalışanının İstihdam Edilmesine Yönelik Uygulamalara Destek• İstihdam, Üretim ve Yatırım Odaklı Politikaların Geliştirilmesi• Sosyal Diyalog Kanalının Güçlenmesi• İstihdamı Teşvik Edici Sosyal Yardım Politikaları• Sıpesifik Konularda Teşvikler Verilmesi• Teşviklerin Sahadan Çıkan Sonuçlara Göre Verilmesi ve Analiz Edilmesi• Covid Döneminde İşten Çıkarmaların Yasaklanması• Tarımsal İstihdamın Korunması ve Geliştirilmesi• Ekonomik ve Sosyal Konseyin Toplanması• Kamu Kurumlarına İşçi Alımı• İMF Politikalarından Uzak Durulması• Sendikalaşmanın Desteklenmesi• İhtiyaç Tespitine Göre Sektör Bazlı Hedefler Oluşturmak

Kaynak: HAK-İŞ Dergileri ve Basın Açıklamalarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

2010-2012 dönemi mücadele politika önerilerinde işgücü piyasaları ile uyumlu eğitim/mesleki eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirildiği ve soruna bütünsel bir bakış açısı ile yaklaşılacak mesleki eğitim reformunun oluşturulması ön plana çıkmaktadır. Bu dönemde işsizlik ile mücadele yaklaşımının da bütünsel bir bakış açısı ile süreklilik ve değişkenlik taşıyan bir yapıda politikaların oluşturulması ile olması düşüncesi ortaya çıkmaktadır. Düzenli işler kapsamında işleyen bir çalışmaya hayatı için ve genç istihdamına yönelik teşvik mekanizmalarının yaygınlaştırılması gerekliliğine söylemlerde rastlanılmaktadır. Beraberinde staj imkanlarının geliştirilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır.

HAK-İŞ, İstihdam ve sosyal koruma ilişkisinin geliştirilmesini ve özel politika gerektiren grupların istihdam olanaklarını arttırmaya yönelik uygulamaların yaygınlaşmasını istemektedir. Buradan hareketle Ulusal İstihdam Stratejilerinde Engellilere Yönelik İstihdam-Eylem Planının hayata geçirilmesinin işsizlikle mücadelede önemli adımlar olacağını savunmaktadır.

Emek, barış, özgürlük ve birlik vurgusunun altını çizen HAK-İŞ, işsizliğin çözümünde bu temellerle şekillenen ortamın olumlu etkisinin olduğunu düşünmektedir.

2013-2015 dönemi işsizlikle mücadele önerilerinde yeni, sivil ve demokratik bir anayasanın hayata geçirilmesi vurgusu bir önceki döneme göre yeni bir söylem olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni, sivil ve demokratik Anayasa'nın hayata geçirilmesinin yanında sorunlarla birlikte mücadele edilmesi gerekliliğinin altını çizen birlik vurgusunun ön plana çıkarıldığı gözlemlenmektedir. Beraberinde 2013-2015 döneminde işgücü piyasaları ve istihdam ilişkisine odaklanan ve yaşam boyu öğrenme temelinde yapılandırılan bir mesleki eğitim reformuna ihtiyaç duyulması işsizlikle mücadele önerilerinde yoğun olarak yer almaktadır.

Yoğunluğunun azalması ile birlikte özel istihdam gerektiren gruplara yönelik politikaların geliştirilmesi talebi; bütünsel bir bakış açısıyla şekillenmiş engellilere yönelik eylem planının oluşturulması ve kadınlara yönelik güçlü sosyal politikaların geliştirilmesi yönündedir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin hayata geçirildiği süreç olarak adlandırılacak 2016-2018 döneminde HAK-İŞ'in işsizlikle mücadele önerileri, yeni sisteme ve hükümet kanalına destek olarak söylemlerinde yer almaktadır.

Bu dönemde yeni Anayasa ile birlikte hükümetin 100 Günlük Eylem Planı, istihdam seferberliği olarak da açıklanabilecek her işverene 1 kişi istihdam önerilerine de güçlü bir şekilde destek verildiği gözlemlenmektedir. Verilen destekler ile birlikte işsizlikle mücadelede önemli bir atılım olarak görülen insana yakışır iş perspektifiyle yapılandırılmış güvenceli esneklik modelinin geçici bir tedbir olarak algılanması gerektiğini vurgulamaktadır.

HAK-İŞ'e göre istihdam temelli kalkınma politikaları temelinde oluşturulan yeni bir modelin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu model, kazanılmış hakları koruma ve geliştirme düşüncesiyle işleyen ve istihdam yaratan üretim ekonomisini Türkiye'de hâkim kılmayı hedeflemektedir.

2016-2018 döneminde işsizlikle mücadele önerileri; eğitim, staj, işe giriş ve istihdam imkânlarının geliştirilmesi, şehirlerin cazibe alanı haline getirilmesi, eğitim ve sosyal diyaloga odaklanmak ve toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin giderilmesi temalarına yönelmiştir.

2019-2020 döneminde işsizlik ile mücadele politikaları incelendiğinde; hükümetin istihdam seferberliği ve İŞKUR'un mücadele politikaları desteklenmiştir. Kadro alamayan sağlık işçilerinin şehir hastanelerinde istihdam edilmelerini talep eden HAK-İŞ, hükümetin 32.000 sağlık çalışanın istihdam edilmesine yönelik uygulamalara da olumlu yaklaşımlar sürdürülmüştür.

İstihdam, üretim ve yatırım odaklı politikaların geliştirilmesi gerekliliğinin altının çizilmesi ile birlikte bu politikaların sağlıklı bir şekilde hayata geçirilmesinin sosyal diyalog kanalının güçlendirilmesiyle imkân dâhilinde olacağı vurgulanmaktadır. İstihdam, üretim ve yatırım odaklı politika taleplerinde bulunan HAK-İŞ, bu ortamın istihdamı teşvik edici sosyal yardım politikaları kanalıyla yapılabileceği görüşünü savunmaktadır. İşverenlere spesifik konularda teşvikler verilmesinde bir sakınca görmemekle birlikte bu teşviklerin sahadan çıkan sonuçlara göre verilmesi ve analiz edilmesi konusunu gündemine taşımaktadır.

HAK-İŞ'e göre Türkiye'de yeni bir sistem veya modelin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu sistemin adil ve sürdürülebilir olması üzerine vurgu yapılmaktadır.

HAK-İŞ Konfederasyonu'nun işsizlikle diğer mücadele politika önerilerinden bahsetmek gerekirse; covid döneminde işten çıkarmaların yasaklanması, tarımsal istihdamın

korunması ve geliştirilmesi, Ekonomik ve Sosyal Konseyin toplanması, kamu kurumlarına işçi alımı ve sorunların çözümünde her kesimin ve artan işsizlik oranlarına göre işverenlerin sağduyulu yaklaşımının gerekliliği, sorunların çözümünün ve işçilerin kaderini işverenin insafına bırakılmaması, İMF politikalarından uzak durulması ve sendikalaşmanın desteklenmesi gibi söylemlere rastlanılması mümkündür.

HAK-İŞ, bir soruna çözüm politikaları önerirken sorunun mağdur tarafının sürece dahil edilmesinin önemli olduğu düşüncesindedir. Sorunlara karşı siyasi parti ve hükümetin politikalar üretmesi talebi ile birlikte değerlendirildiğinde aslında sosyal diyalog kavramının ön plana çıktığı gözlemlenebilir. Beraberinde ihtiyaç tespitine göre sektör bazlı hedefler oluşturmak ve desteklemenin işsizlik sorununa çözümde etkili olacağı işsizlikle mücadelede bakış açılarını analiz etmek açısından önemlidir. Fakat söylemlerde yoğunlaşmanın sınırlı kaldığı gözlemlenmektedir.

3.5.3. DİSK'in İşsizliğe Bakışı

Bu alanda DİSK'in işsizliğe kurumsal bakışı belirlenene kategoriler çerçevesinde incelenmektedir.

3.5.3.1. İşsizliğin Nedenleri

DİSK'in 2010-2020 dönemindeki söylem ve yazınlarında işsizliğin nedenleri olarak tespit ettiği bulgular gözlemlenmiştir.

Tablo 22: DİSK'e Göre İşsizliğin Nedenleri (2010-2020)

Dönem	İşsizliğin Nedenlerine İlişkin Tematik Görüşler
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• Neo-Liberalizm• Baskıcı ve Otoriter• Ekonomik Krizler
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• Emperyalizm• Kapitalizm• Otoriter ve Baskıcı Yönetim• Taşeron Sistemi• İş Kazaları
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• Ekonomik Kriz• Emperyalist- Kapitalist Sistem• Emek Karşıtı Politikalar• Antidemokratik Uygulamalar
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• Ekonomik Krizler• Emperyalist ve Kapitalist Sistem• Covid 19 Pandemi Dönemi

Kaynak: DİSK'in Rapor ve Basın Açıklamalarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

DİSK, 2010-2012 döneminde işsizliğin nedeni olarak sömürü düzeni şeklinde ifade ettiği neo-liberalizmi söylemlerine sıklıkla taşımaktadır. Fakat DİSK'e göre bu sömürü düzeninin varlığı ve gelişimi, baskıcı ve otoriter yönetim ile sağlanmaktadır. Bu dönemde işsizliğin nedenleri olarak değerlendirilebilecek söylemlerde bahsedilen baskıcı ve otoriter yönetim anlayışına yoğunlaşmaktadır. 2010-2012 döneminde baskın olmamak ile birlikte ekonomik krizlerin de işsizliğin nedenleri arasında değerlendirildiği söylemlere rastlamak mümkündür.

2013-2015 döneminde işsizliğin nedenleri emperyalizm ve kapitalizm ağırlıklı söylemlere tabidir. Emperyalizm teması altında sınıflandırılabilir olan işsizliğin nedenleri söylemleri savaşlar ve terör sorunu olarak şekillenmektedir. Kapitalizm temasında sınıflandırılabilir işsizliğin nedenleri söylemlerinde de özelleştirme ve serbest piyasa politikaları bulunmaktadır. Bu dönemde bir dönem önceki otoriter ve baskıcı yönetim anlayışının işsizlik doğurduğu düşüncesinden ziyade taşeron sisteminin işsizliğin nedenleri arasında yer aldığına dair söylemler yoğunlaşmaktadır.

2014'de yaşanan Soma faciasının etkileri DİSK'in işsizliğin nedenleri olarak değerlendirdiği söylemlere yansımaktadır. Bu dönemde iş kazalarının işsizlik sonucunu doğurduğuna dair söylemler bulunmaktadır.

2016-2018 dönemi işsizliğin nedenleri ekonomik kriz temasına yoğunlaşmıştır. Bu dönemde ekonomik krizin işsizliğe yol açtığı, döviz ve borç krizi, yüksek enflasyon söylemleri ile desteklenmektedir. 2016-2018'de bir önceki dönemlere benzer şekilde emperyalist- kapitalist sistemin işsizlik doğurduğu üzerine düşünceler vurgulanmaktadır. Kapitalizmin, küreselleşme, neo-liberalizm ve emperyalizmin işsizlik doğurduğuna dair söylemler terör ve savaşlar anlayışı üzerine şekillenmektedir.

OHAL koşullarında emek karşıtı politikaların ve antidemokratik uygulamaların yaygınlaştığını ifade eden DİSK, bu gelişmelerin işsizliği doğurduğuna dair tespitler yapmaktadır.

DİSK'in 2019-2020 söylem ve yazınları incelendiğinde önceki döneme benzer şekilde ekonomik krizlerin işsizliğe neden olduğu vurgusunun ağırlık taşıdığını söylemek mümkündür. Bu dönemde ekonomik gerileme ile birlikte sanayi üretiminin azaldığına dikkat çeken DİSK, işsizliğin artışı ile ekonomik daralma arasında ilişki kurmaktadır.

2019-2020 döneminde diğer dönemlere benzer şekilde emperyalist ve kapitalist sistemin işsizlik oluşturduğu düşüncesi neo-liberalizmin işsizlik üreten yapısı ile desteklenmiştir.

Ayrıca, Covid 19 pandemi döneminin işsizlik oluşturduğuna dair bulgulara rastlamak mümkündür. Fakat bu söylemler ekonomik krizler ve emperyalist-kapitalist düzen temalı söylemlerin ardında kalmaktadır.

3.5.3.2. İşsizliğin Sonuçları

DİSK'in 2010-2020 sürecindeki işsizlik teması üzerine söylem ve yazınları incelendiğinde işsizliğin ortaya çıkardığı sorunlar üzerine analizleri olduğu keşfedilmiştir.

Tablo 23: DİSK'e Göre İşsizliğin Sonuçları (2010-2020)

Dönem	Sonuçlar
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• Yoksulluk• Sosyal Patlamaları
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• Kötü Çalışma Koşullarına• İşsizlik Tehdidi• Ucuz İşgücü Ordusu Yaratma• Sosyal Sorunlar
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• Kötü Çalışma Koşulları• Ucuz İşgücü• Güvencesiz ve Esnek Çalışma• Tehdidi/Korkusu• Sosyal Sorunlar
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• Sosyal Sorunlar

Kaynak: DİSK'in Rapor ve Basın Açıklamalarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

2010-2012 döneminde diğer dönemlere göre daha sınırlı bir neden-sonuç ilişkisine rastlanmakla birlikte genel olarak işsizliğin yoksulluk ve sosyal patlamaları doğurduğu düşüncesi üzerinde durulmaktadır.

2013-2015, neden-sonuç ilişkisinin 2010-2012'ye göre daha yoğun işlendiği bir süreçtir. Bu süreçte işsizliğin kötü çalışma koşullarına yol açtığı söylemi üzerine yoğunlaşıldığı görülmektedir. DİSK'e göre işsizliğin bir sonucu olarak değerlendirilebilecek işsizlik tehdidi işgücünü piyasalarını yönetme aracı olarak kullanılmaktadır. Bu araç ile işgücü piyasalarında kötü çalışma koşulları yaygınlaştırılmaktadır. Söylemlerdeki işsizliğin sonuçları incelendiğinde düşük asgari ücret belirleme ve ucuz işgücü ordusu yaratmanın bir aracı olarak kullanılan sorunun kötü çalışma koşullarını yaygınlaştırma ile örtüştüğü

söylenbilir. Bu dönemde işsizliğin sosyal sorunlar yarattığı üzerindeki düşünce devamlılık niteliği taşımaktadır.

2016-2018 dönemindeki DİSK'in işsizliğin sonuçları üzerine söylemleri 2013-2015 dönemi bakış açısını destekleyen ve güçlendiren yapıdadır. Bu dönemde işsizliğin sonuçları olarak önceki döneme benzer şekilde kötü çalışma koşulları üzerinde durulsa da ucuz işgücü, düşük ücretler gibi sonuçlardan farklı olarak güvencesiz ve esnek çalışmanın yaygınlaştırılmasına da işaret edilmektedir. İşsizliğin bir sonucu olan işsizlik tehdidi/korkusu kullanılarak bu özellikler taşıyan kötü çalışma koşullarının çalışanlara dayattığı düşüncesi ortaya çıkmaktadır. Bu dönemde de sosyal sorunlar DİSK'in işsizliğin sonuçları olarak değerlendirmelerinde bulunmaktadır.

2019-2020 döneminde işsizliğin sonuçları üzerine söylemler sınırlı kalmaktadır. Bu dönemde daha çok sosyal sorunlar üzerine odaklanan bir bakış açısı tespit edilmiştir.

3.5.3.3. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Eleştiriler

DİSK'in 2010-2020 basın açıklamaları ve işsizlik ve istihdam raporları incelendiğinde işsizlik sigortası üzerine eleştirileri gözlemlenmektedir.

Tablo 24: DİSK'in İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Eleştirileri

Dönem	Eleştiri
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• Amaç Dışı Kullanım• İşverenin Kullanımını Kolaylaştıran Düzenlemeler• Kullanımını Zorlaştırıcı Düzenlemeler
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• Amaç Dışı Kullanım• Ağır Koşullar• İşveren Yanlı Politikalar
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• Haksız Koşullara Yönelik Düzenlemeler• Düşük Ödenek• Amaç Dışı Kullanım• İşçiye Ağır Koşullar Teşviklerde ise Bonkör• Fondaki Paraların Kamu Bankalarına Düşük Faizle Aktarılması
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• Fondaki Paraların Tahvillere Yatırılması• İşverene Destek Teşvikleri Durdurulmalı• Amaç Dışı Kullanım• Kısmi Çalışma Uygulaması

Kaynak: DİSK'in Basın Açıklamaları ve İşsizlik ve İstihdam Raporlarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

2010-2012 dönemindeki eleştiriler, işsizlik sigortasının amaç dışı kullanımına yönelik yoğunluk taşıırken siyasi iktidar tarafından yapılmak istenen düzenlemelerin işverenin

sigorta fonunu kullanımını kolaylaştırıcı ve çalışanların kullanımını zorlaştırıcı nitelikte olduğu yönündedir. Kısmi süreli çalışmanın yaygınlaştırılmasını çabasında işsizlik sigortası primi ödenmesine rağmen kısmi süreli çalışanların işsiz kaldıkları dönemde fondan yararlanamamaları söylemlerinde gündeme taşınmıştır.

2013-2015, önceki döneme benzer şekilde amaç dışı kullanım eleştirisinin ağırlık taşıdığı söylemleri barındıran bir dönemdir. Çalışanlardan çok işverenlerin kullandığı bir fon olduğuna dair düşünceler bu dönemdeki söylemlerde rastlanılan eleştirilerdendir. Bu dönemde 2010-2012'den farklı olarak işsizlik sigortasının ağır kullanım koşullarına da daha yoğun değinilmektedir.

2016-2018 dönemi DİSK söylemleri önceki dönemlere göre işsizlik sigortası eleştirilerinin yoğunlaştığı bir süreçtir. Bu dönemde de diğer dönemlere benzer şekilde amaç dışı kullanım eleştirisinin öncelendiği gözlemlenmektedir. İşsizlik sigortasının kullanımında işçilere ağır koşullar ve işverene bonkör bir yaklaşımın olduğu ile birlikte ödenek tutarlarının düşük olduğu vurgulanmaktadır. Fondaki paraların düşük faizle devlet bankalarına aktarılması eleştirisinin bulunduğu söylemlerle birlikte haksız koşullar yaratacak düzenlemelerin yapıldığı vurgusu gözlemlenmektedir. Kiralık işçilik uygulamasının yaygınlaştırılması ile birlikte kiralık işçi olarak çalışanların işsizlik sigortasından yararlanmalarının zorluğu ifade edilmektedir.

2019-2020 döneminde de DİSK, amaç dışı kullanım eleştirisi yoğunluğunda söylemler geliştirmeye devam etmiştir. Önceki dönemdeki eleştirilerinde devlet bankalarına düşük faizlerle yatırılan işsizlik sigortası birikimlerinin nakit değil tahvil halinde olmasının işsizlik sigortasını kullanımda zorluk çıkarttığı eleştirisini söylemlere yansımaktadır. Bu dönemde kısmi çalışmanın yaygınlaşması ile bu çalışma biçiminde istihdam edilenlerin işsizlik sigortasından yararlanmasının zorluğu vurgulanmaktadır. Bu dönemde fondan işverenlere teşvikler verilmesinin de eleştirildiği gözlemlenmektedir.

3.5.3.4. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Öneriler

DİSK'in 2010-2020 söylem ve raporlarında işsizlik sigortası uygulamasına yönelik öneriler bulunmaktadır.

Tablo 25: DİSK'in İşsizlik Sigortası Önerileri (2010-2020)

Dönem	Öneri
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• Primlerde Devlet Desteği• Fon Amacında Kullanılmalı• Yararlanma Koşulları Genişletilmeli
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• Amaç Dışı Kullanıma Son Verilmesi
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• Amaç Dışı Kullanıma Son Verilmesi• Yararlanma Koşulları İyileştirilesin• İşsizlik Ödenek Tutarı Arttırılmalı• Hükümet Tarafından El Konulan Kaynaklar İade Edilsin
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• Amaç Dışı Kullanımına Son Verilmelidir• Yararlanma Koşulları ve Ödenek Miktarı İyileştirilmelidir• Covid-19 Koşullarında İşsizlik ve Kısa Çalışma Ödeneğinden Yararlanmada Ön Koşul Aranmamalıdır.

Kaynak: DİSK'in Basın Açıklamaları ve Raporlarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

2010-2012 dönemi bulguları DİSK'in görüşlerinin işsizlik sigortası fonunun amacına uygun kullanılması ve yararlanma koşullarının genişletilmesi yönünde ağırlık kazandığını ortaya koymaktadır. Bu dönemde DİSK, primlerde devlet desteğinin kapsamının genişletilmesi konusunu da gündemine taşımaktadır. Aldıkları ücretin düşük olmasının prim ödeme durumlarını zorlaştıracağına vurgu yaparak kısmı süreli çalışanların işsizlik sigortasından faydalanmak veya emekli olmayı istediklerinde prim ödemelerinde devlet desteğinin olması önerilmektedir.

2013-2015 bulguları incelendiğinde, önceki döneme göre işsizlik sigortası önerilerinin yoğunluğunun azaldığı görülmektedir. Bu dönemdeki söylemlerin tematik yoğunluğu 2010-2012 döneminde benzer şekilde amaç dışı kullanıma son verilmesi yönündedir.

DİSK'in 2016-2018 döneminde işsizlik sigortası öneri temasının 2013-2015 dönemine göre daha sık işlendiği tespit edilmiştir. Önceki dönemlere benzer şekilde işsizlik sigortası fonunun amacına yönelik kullanımının sağlanmasına yoğunlaşan söylem ve görüşler işsizlik ödeneğinin arttırılması, fondan yararlanma koşullarının iyileştirilmesi konularını da barındırmaktadır.

Bu dönemde diğer dönemlerden farklı olarak işsizlik sigortası uygulamasının amacı dışında kullanıldığı düşüncesinden hareketle hükümetin fondan kullandığı paraları iade etmesi öneriler içerisinde yer almaktadır.

2019-2020 döneminde DİSK, diğer dönemlere göre işsizlik sigortası önerilerine ağırlık vermektedir. Covid 19 Pandemi dönemi olarak ifade edilebilecek olan bu dönemde diğer

dönemlere benzerliklerin yanında farklılıkların da söylemlere yansıdığı gözlemlenmektedir. İşsizlik sigortasının amacı yönünde kullanımına yönelik öneriler kendini yoğun şekilde yinelerken işsizlik sigortasının kullanım alanının ve koşullarının genişletilmesi ve iyileştirilmesi üzerinde durulmaktadır. Yararlanma şartı olarak belirlenen 600 günün 180 güne indirilmesi önerisi ile desteklenen bu söylemler covid 19 pandemi dönemi boyunca 90 gün olarak öneri söylemlerinde yerini almaktadır. İlerleyen süreç ise yararlanma koşullarında hiçbir ön koşulun bulunmamasına evrilmiştir. Covid 19 Pandemi döneminde kapanan işyerlerinde çalışan işçilerin iş akitlerinin son bulmaması ve ücretlerinin fondan karşılanması önerisi de diğer dönemlerden farklılık taşımaktadır. DİSK'e göre bu dönemde yapılacak ödemeler asgari ücret tutarında olmalıdır.

3.5.3.5. İşsizlikle Mücadele Hakkında Yapılan Eleştiriler

DİSK'in 2010-2020 söylemleri ve yazınlarında işsizlikle mücadele anlayışı ve politikalarına sunduğu eleştirilere rastlanılmıştır.

Tablo 26: DİSK'in İşsizlikle Mücadele Eleştirileri (2010-2020)

Dönem	Eleştiri
2010-2012	<ul style="list-style-type: none"> Hükümetin Emek Karşıtı ve İşveren Yanlı Politikalar Uygulanması Baskıcı Bir Yönetim Anlayışının Bulunması İşsizlik Sorununun Çözümüne Değil Gizlenmesine Yönelik Hamleler Yapılması
2013-2015	<ul style="list-style-type: none"> Antidemokratik Uygulamalar ile Neo-Liberalizmin Güçlendirilmesi Çabası Emek Karşıtı ve Sermaye Yanlısı Politikaların Uygulanması Devletin Kurumları Amacı Dışında İşleve Sahip Olması. Siyaset Konuya İlgisiz ve Çözüm Üretmeyen Politikalar Üzerinde Yoğunlaşması
2016-2018	<ul style="list-style-type: none"> Emek Karşıtı ve Sermaye Yanlısı Politikaların Uygulanması Siyasetin Soruna İlgisizliği Teşviklerin Çözüm Getirmemesi Anti-Demokratik Uygulamaların Bulunması ve Demokrasi Ortamının Olmaması, Çoğulculuğu Simgeleyen TBMM'nin Gücünün Kaybettirilmesi Çabası İşsizlik Oranlarının Gerçeği Yansıtmaması
2019-2020	<ul style="list-style-type: none"> Siyasetin Konuya İlgisizliği Anti-Demokratik, Emek Karşıtı ve Sermaye Yanlısı Yanlış Ekonomi Politikalarında Israr Edilmesi Gerçek Dışı Veriler Sunulması Kemer Sıkma Politikaları Emeğin Haklarını Gasp Eder Şekilde Uygulanması İŞ-KUR Yönetiminde İşçilerin Çoğunlukta Olmaması Örgütlenme Önündeki Engeller Bulunması Emperyalist- Kapitalist Sistem Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi

Kaynak: DİSK'in Basın Açıklamaları ve Raporlarından Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

2010-2012 döneminde DİSK'in mevcut hükümetin emek karşıtı ve işveren yanlı politikaları, baskıcı bir yönetim anlayışıyla hâkim kılmaya çalıştığı neo-liberal zihniyetinin işsizlik sorununa çözüm getirmeyeceği düşüncesine yoğunlaştığı söylenebilir. Bu dönemde söylemlerinde yer alan esnekleştirme, geçici ve yarı zamanlı çalışma biçimlerinin yaygınlaştırılma çabasının işsizlik sorununun çözümüne değil gizlenmesine yönelik hamleler olduğu düşünülmektedir.

2013-2015 döneminde bir önceki döneme göre işsizlikle mücadele eleştiri söylemlerinde yoğunluk artsa da genel hatları ile bakış açısının değişmediğini söylemek mümkündür. Yönetim anlayışının antidemokratik uygulamalar ile neo-liberalizmi hakim kılmak olduğu eleştirisine rastlanılmaktadır. Bu uygulamalar emek karşıtı ve sermaye yanlısı bir yapıya sahiptir. DİSK'e göre çözüm, çalışma hayatındaki koşulların kötüleştirilmesi ve emeğin haklarının kaybı üzerine kurulmaktadır. Bu dönemde devletin kurumları amacı dışında işleve sahiptir. İŞKUR, serbest piyasayı merkezine alan ticari amaç güden bir kurum haline dönüştürülmüştür. Siyaset konuya ilgisiz ve çözüm üretmeyen politikalar üzerinde yoğunlaşmaktadır.

DİSK'in 2016- 2018 dönemi işsizlikle mücadele eleştirileri gözlemlendiğinde önceki dönemlere göre neo-liberalizm kavramı ile geliştirdiği söylemlerin yoğunluğunu kaybettiğini söylemek mümkündür. Fakat emek karşıtı ve sermaye yanlısı politikalar üzerine odaklanan söylemlerin ağırlık taşıdığı gözlemlenmektedir. Önceki dönem analizlerinden yola çıkarak DİSK'in emek karşıtı ve sermaye yanlısı politik davranışın, baskıcı ve otoriter neo-liberal zihniyete hizmet ettiği düşüncesine sahip olduğu düşünülebilir. Dolayısıyla örtülü neo-liberalizm söyleminin emek karşıtlığı ve sermaye yanlısı politikalar aracılığıyla yapıldığını söylemek mümkündür. Bu dönemde siyasetin soruna ilgisizliği üzerine söylemlerin yoğun olarak kullanıldığı da gözlemlenmektedir. Buradan hareketle siyasetin aslında bilinçli olarak çözüm odaklı yaklaşmadığı düşüncesi ortaya çıkmaktadır. Bilinçli üretilmiş çözüm getirmeyen emek karşıtı ve sermaye yanlı politikalar, kötü çalışma koşullarının hâkim kılınması ve esnek çalışma modellerinin yaygınlaştırılması şeklindedir. İşsizliğin var olmasından doğacak olan işsizlik tehdidinin de kötü çalışma atmosferini destekleyeceği düşünülmektedir. DİSK, emek karşıtı politikalar üzerine odaklanırken sermaye yanlısı politikalar için de verilen teşviklerin çözüm getirmediği üzerine eleştirilerini yönlendirmektedir.

İşsizlikle mücadele eleştirilerine yönelik diğer bir çıkarım, Türkiye’de anti-demokratik uygulamaların bulunması ve demokrasi ortamının olmaması ile birlikte çoğulculuğu simgeleyen TBMM’nin gücünün kaybettirilme çabasının bulunmasıdır. Bu atmosferin yatırımlara engel olacağı düşünülmektedir. Bu da işsizlikle mücadelede eleştirilen hususlar olarak DİSK söylemlerinde yerini almaktadır.

DİSK, hükümet tarafından açıklanan işsizlik oranlarının gerçeği yansıtmadığı düşüncesini vurgulamaktadır.

2019-2020 dönemi eleştirileri incelendiğinde baskın eleştiri söyleminin siyasetin ilgisizliği üzerine kurulduğunu söylemek mümkündür. DİSK’e göre önceki dönemlere benzer şekilde siyaset konuya odaklanmayarak anti-demokratik, emek karşıtı ve sermaye yanlısı yanlış ekonomi politikalarında ısrar etmektedir. Gerçek dışı veriler ile de sorunun çözülmekten uzak saklanmaya muhtaç kılındığını vurgulayan açıklamalara rastlamak mümkündür. Kemer sıkma politikaları emeğin haklarını gasp eder şekilde çalışanların üzerine yüklenmektedir.

Önceki dönemlerden farklı olarak İŞ-KUR yönetiminde işçilerin çoğunlukta olmaması ve örgütlenme önündeki engeller de işsizlikle mücadeledeki eksiklikler arasında yer almaktadır. Çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri örnek gösterilerek sendikalara öneri sunmaktan öteye gitmeyen bir işlev yüklenmeye çalışılması eleştirilmektedir.

Son olarak emperyalist- kapitalist sistem ile birlikte sorunu çözmekten uzak hatta demokratik hakları yok ederek sorunu büyüten bir rejim olarak ifade ettikleri Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine eleştiriler yapılmaktadır.

3.5.3.6. İşsizlikle Mücadele Önerileri

DİSK’in 2010-2020 basın açıklamaları ve raporları incelendiğinde işsizlikle mücadele önerileri rastlanmıştır.

Tablo 27: DİSK'in İşsizlikle Mücadele Önerileri (2010-2020)

Dönem	Öneri
2010-2012	<ul style="list-style-type: none">• Örgütlü Mücadelenin Gücünü Arttırmak
2013-2015	<ul style="list-style-type: none">• Taşeron Sisteminin Kaldırılması• Kamu Harcamalarının İşsizliği Önleyici Boyutta Bütçelerin Yapılandırılarak Yönlendirilmesi• Emperyalist- Kapitalist Sistem ve Siyasi İktidarın Değişimi İçin Örgütlü Mücadele• Kar ve servet vergilerini arttırarak işsizlerin ihtiyaçlarına kullanılması• Çalışma Süreleri düşürülmeli• Emegın Talepleri Gündeme Alınmalı
2016-2018	<ul style="list-style-type: none">• İstihdam yaratan Ekonomi Politikaları Oluşturulmalı• Çalışma Süreleri Düşürülmeli• En az 1 ay ücretli yıllık izin verilmeli• Kamu İstihdamı Arttırılmalı• Güvencesiz İstihdam Biçimlerine Son Verilmeli• Sendikal hak ve özgürlüklerin kullanımı güvence altına alınmalı• Sendikal barajlar kaldırılmalı• İşgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmeli• Toplu İşten Çıkarmalar Yasaklanmalı• Örgütlenmenin Güçlenmesi• İŞKUR'da amacına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır• Çoğunluğu koruyan halkçı politikalar geliştirilmeli• Demokratik, laik ve sosyal anayasa ile yönetilen cumhuriyet• Emegın taleplerini gündeme alan bir anlayış• Cinsiyet eşitliği ve istihdamda fırsat eşitliği yaratılmalı• Taşeronların kadroya alınımında sosyal diyalog mekanizması
2019-2020	<ul style="list-style-type: none">• İşten Çıkarmalar Yasaklanmalı• Örgütlü Mücadele• İşten Çıkarma Yasağı devam etmeli ve istisnalar kaldırılmalı• Çalışma Süreleri Düşürülmeli• En az 1 ay ücretli yıllık izin verilmeli• Kamu İstihdamı Arttırılmalı• Güvencesiz İstihdam Biçimlerine Son Verilmeli• Sendikal hak ve özgürlüklerin kullanımı güvence altına alınmalı• Sendikal barajlar kaldırılmalı• İşgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmeli• İşten Çıkarma Yasağının izlenmesi için denetim kurulları oluşturulmalı• Etkisiz kamu yatırımları yerine istihdam olanağı sağlayan kamu yatırımları yapılmalı• İŞKUR ve İşsizlik Sigortası Yönetiminde İşçi Katılımı Arttırılmalı• Demokratik Hukuk Devleti ilkelerine geri dönüş sağlanmalı• Halkçı Ekonomi Politikalarına dayanan yeni Sosyal Politikalar Geliştirilmeli• Çalışma ve Fazla Çalışma Süreleri Azalmalı• Kamu İstihdamı Arttırılmalı• Kanal İstanbul Bütçesinin İşsizlikle Mücadeleye Aktarılması

Kaynak: DİSK Basın Açıklamaları ve İşsizlik ve İstihdam Raporundan Yararlanılarak Düzenlenmiştir.

2010-2012 sürecinde DİSK'in işsizlikle mücadele önerilerinde gözlemlenen sınırlı bulgular örgütlü mücadelenin gücünü arttırmanın mücadelede etkili olacağı düşüncesine sahip olduklarını ortaya çıkarmaktadır. Örgütlü mücadelenin kuvveti örgütlerin baskı unsurunun gücünü belirlemesi açısından önemlidir.

2013-2015, bir önceki döneme göre daha yoğun işsizlikle mücadele önerilerinin sunulduğu bir dönemdir. Bu dönemde taşeron sisteminin kaldırılması üzerine kurulu bir eleştirel zeminin bulunduğunu söylemek mümkündür. Yoğunluğu taşeron sisteminin ortadan kaldırılmasından daha az olmak ile birlikte kamu harcamalarının ve bütçesinin işsizliği önleyici politikalara yönelen bir anlayışla yapılandırılması gerekliliği vurgusu söylemlere yansımaktadır.

2010-2012 dönemindeki örgütlü mücadelenin güçlendirilmesi söylemi 2013-2015 döneminde de kendini yenilemektedir. DİSK, örgütlü mücadele gücünün emperyalist-kapitalist sistem ile mevcut siyasi iktidarın değişimi için taşıyıcılığı vurgulamaktadır. DİSK söylemlerinden anlaşıldığına göre işsizlik üreten bir sistem olan emperyalist- kapitalist sistem ve Türkiye'de bu sistemin savunucusu olarak gördükleri siyasi iktidar değişmeden işsizlik sorununun çözümsüz kalacaktır.

Yoğunluğu diğer önerilere göre azalmakla birlikte kâr ve servet vergilerinin arttırılarak işsizler için kullanılması, çalışma sürelerinin azalması ve emeğin taleplerinin dikkate alınarak gündeme alınması DİSK'in 2013-2015 dönemi işsizlikle mücadele önerileri arasında yer almaktadır.

2016-2018 dönemi bulguları incelendiğinde önceki dönemlere göre işsizlikle mücadele önerileri konulu söylemlerin daha yoğun işlendiği görülmektedir. Mücadele söylemleri açısından Önceki dönemlerdeki önerilerden farklı olarak 2016-2018, istihdam temelli yeni ekonomi politikalarının oluşturulması ve çalışma koşullarında değişikliklerin yapılması gerekliliğinin ön plana çıkarıldığı bir karaktere sahiptir. DİSK'e göre çalışma hayatındaki dönüşüm; çalışma süreleri düşürülmeli, en az 1 ay ücretli yıllık izin hakkı verilmeli, güvencesiz istihdam biçimlerine son verilmeli, işgücü piyasasındaki cinsiyetçi yaklaşımlara son verilmeli, cinsiyetçi yaklaşımlar önlenerek istihdamda fırsat eşitliği ilkeleri ile hareket edilmeli önerileri ile şekillenmektedir. İşgücü piyasalarındaki bahsedilen değişimlerin işsizliği önleyici etkisi olacağına inanılmaktadır.

Önceki dönemlerden farklı olarak işsizlikle mücadelede başarının kamu istihdamını arttırmaktan geçtiğini vurgulayan söylemlere yoğun olarak rastlanılmaktadır. Diğer dönemlere benzer bir şekilde örgütlü mücadelenin güçlendirilmesine yönelik anlayışın devam ettiğini görmek ile birlikte 2016-2018 döneminde örgütlü mücadele bakış açısının diğer mücadele önerilerine kıyasla önceliğini kaybettiğini söylemek mümkündür. Bu dönemdeki örgütlü mücadelenin güçlendirilmesi; sendikal barajların yeniden düzenlenerek kaldırılması, sendikal hak ve özgürlüklerin güvencesinin sağlanması ile desteklenmektedir.

DİSK'e göre İŞKUR'un amacı doğrultusunda işlev kazanması için düzenlemeler yapılmalıdır. İŞKUR, işsizliği önleyici işlevini üstlenen bir sorumlulukla yönetim politikaları geliştirmeli ve beceri temelli istihdam sağlama amacıyla yapılandırılmalıdır.

DİSK'in 2016-2018 döneminde işsizlikle mücadele önerileri arasında nitelikleri belirtilmiş Cumhuriyet söylemi dikkat çekmektedir. Laik, sosyal ve demokratik bir anayasa ile yönetilen çoğunluğu muhafaza eden halkçı politikaları geliştirme niteliğine sahip bir Cumhuriyetin sosyal sorunları çözmede olmazsa olmaz olduğu vurgulanmaktadır.

2019-2020 dönemi işsizlikle mücadele önerileri söylemlerinde işten çıkartmaların yasaklanması yoğun olarak yer almaktadır. Hükümet tarafından işten çıkarma yasağının konulmasının ardından istisnaların ortadan kaldırılarak yasağın devam etmesi yönünde öneri de değişikliğe gidilmiştir. Beraberinde işten çıkarma yasağının denetlenmesinin önemine vurgu yapılmaktadır. Sürecin izlenmesi ve denetimi için gerekli kurulların oluşturulması talep edilmektedir.

Örgütlü mücadelenin güçlendirilmesi talebi de önceki dönemlere göre yeniden baskın olarak üzerinde durulmaya başlanan öneriler arasında yer almaktadır.

Diğer dönemlere benzer şekilde çalışma hayatında çalışma ve fazla sürelerinin düşürülmesi, güvenli istihdam alanlarının sapslanması, ILO'ya uygun ücretli izin kullanımının sağlanması önerileri söylemlerde yinelenmektedir.

Kamu istihdamının işsizliği önlemede önemli etkisinin bulunduğunu söyleyen DİSK, kamuda istihdamın artırılması önerisini bu dönemde de güncellemektedir. Etkisi olmayan kamu yatırımları istihdam sağlayan politikalara dönüştürülmelidir. İŞKUR ve işsizlik

sigortası uygulamasında değişiklikler yapılması üzerine söylemlerde işçilerin yönetime katılımları artırılması önerilmektedir.

Diğer dönemlerden farklı olarak hükümetin desteklediği Kanal İstanbul projesinin bütçesinin işsizlikle mücadelede kullanılması DİSK'in söylemlerinde yer almaktadır.

Halkçı bir anlayışla oluşturulan ekonomi politikalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu anlayışla sosyal politikalar geliştirilmelidir. Sosyal sorunların çözümünde demokratik hukuk devletinin varlığının elzem olduğuna dair görüşler DİSK'in işsizlikle mücadele önerileri arasındadır.

3.5.4. Türkiye'de İşçi Sendikaları Konfederasyonları'nın İşsizlik Perspektiflerinin Bütüncül Karşılaştırması

Bu alanda belirlenen kategoriler çerçevesinde işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlik perspektifleri dönemseller karşılaştırma yapılarak incelenmektedir.

3.5.4.1. İşsizliğin Nedenleri

2010-2020 sürecinde Türkiye'deki işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizliğin nedenlerine bakış açıları dönemseller olarak karşılaştırıldığında benzerlik ve farklılıkların ortaya çıktığı analiz edilmiştir.

Tablo 28: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının İşsizliğin Nedenleri Kapsamındaki Görüşlerinin Karşılaştırması (2010-2020)

DÖNEM	İşçi Sendikaları Konfederasyonları		
	TÜRK-İŞ	HAK-İŞ	DİSK
2010-2012	<ul style="list-style-type: none"> • Neo-Liberal Politikalar • Örgütlenme Üzerindeki Engeller • İç Göç • Toplumsal Cinsiyet Roller • Erişilemez Eğitim İmkanları 	<ul style="list-style-type: none"> • Darbeler ve İhtilaller • Anti-demokratik Müdahaleler 	<ul style="list-style-type: none"> • Neo-Liberalizm • Otoriter ve Baskıcı Rejim • Ekonomik Krizler
2013-2015	<ul style="list-style-type: none"> • Neo-Liberal Politika • İş Kazaları • Mülteci Sorunu 	<ul style="list-style-type: none"> • Örgütlenme Algısı 	<ul style="list-style-type: none"> • Emperyalist- Kapitalist Sistem • Taşeron Sistemi • İş Kazaları
2016-2018	<ul style="list-style-type: none"> • Mülteci Sorunu • Neo-Liberalizm • Örgütlenme Algısı • Toplumsal Cinsiyet Roller • Asgari Ücretin Gerekçe Yapılması 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomik Krizler • Siyasal Sebepler • Genç Eğitimsizliği • Eğitimin Niteliği • Staj İmkansızlıkları 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomik Krizler • Emperyalist- Kapitalist Sistem • Emek Karşıtı Politikalar • Antidemokratik Uygulamalar
2019-2020	<ul style="list-style-type: none"> • Neo-Liberal Politikalar • Covid-19 Pandemisi • Konkordato İlanları • Teknolojik Gelişmelerden Dolayı Kimi İşlerin veya İş Alanlarının Kaybolması 	<ul style="list-style-type: none"> • Siyasal Sebepler • Dış Müdahaleler • IMF Politikaları • Ekonomik Krizler • Belirlenen Asgari Ücret • Sendikal Faaliyetler • Darbeler 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomik Krizler • Emperyalist ve Kapitalist • Neo-Liberalizm • Covid 19 Pandemi Dönemi

Kaynak: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının dergi, basın açıklamaları ve raporlarından yararlanılarak derlenmiştir.

2010-2012 döneminde TÜRK-İŞ'in örgütlenme önündeki engelleri, HAK-İŞ'in anti-demokratik uygulamaları, DİSK'in otoriter ve baskıcı rejimi işsizliğin nedenleri olarak sunduğu bakış açıları bu dönemde işsizlik yaratmada siyasal problemlerin etkili olduğu konusunda ortak paydada buluştuklarını göstermektedir. 2010-2012 dönemi söylemlerine yansıyan bir diğer benzerlik TÜRK-İŞ ve DİSK'in neo-liberalizmin işsizliğe sebep olduğu düşünceleri üzerinedir.

Bu dönemde TÜRK-İŞ, iç göç sorununun, toplumsal cinsiyet rollerinin ve eğitime ulaşmakta yaşanan zorlukların işsizliğe sebep olduğu düşüncesiyle geliştirdiği söylemleriyle odaklanılan konu bakımından diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından farklılığını ortaya koymaktadır. HAK-İŞ, darbe ve ihtilalleri ve DİSK de ekonomik krizleri konu alan söylemleriyle 2010-2012 döneminde işsizliğin nedenlerine olan bakış açıları açısından diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayrılmaktadır.

2013-2015, dönemi benzerlikleri incelendiğinde TÜRK-İŞ ve DİSK'in bir önceki döneme benzer şekilde neo-liberalizmin işsizlik yarattığına dair düşüncelerde birleştikleri gözlemlenmektedir. Önceki dönemden farklı olarak iki konfederasyonun iş kazalarının işsizliğin nedeni olduğuna dair görüşleri de bu dönemdeki söylemlerinde benzerlik taşımaktadır.

TÜRK-İŞ'in, mülteci sorununa, HAK-İŞ'in, olumsuz örgütlenme algısına ve DİSK'in, taşeron sistemine işsizliğin nedeni olarak odaklandıkları söylemler bu dönemdeki bakış açısı farklılıkları olarak ortaya çıkmaktadır.

2016-2018 dönemi bulguları TÜRK-İŞ'in ve DİSK'in neo-liberalizmin işsizlik oluşturduğuna dair düşüncelerde kesişmeye devam ettikleri bir süreçtir. Beraberinde TÜRK-İŞ'in asgari ücretin gerekçe yapılarak işçi çıkarmanın ve DİSK'in genel olarak emek karşıtı politikaların uygulandığı üzerine yoğunlaştığı düşünceleri emek karşıtı politikaların uygulanarak işsizlik sorununun büyütüldüğü düşüncesinde birleştiklerini göstermektedir.

Bu dönemdeki diğer benzerliklere HAK-İŞ ve DİSK'ten edinilen bulgularda rastlanmaktadır. Konfederasyonlar ekonomik krizlerin işsizlik yarattığı düşüncesinde hemfikirdir. Beraberinde HAK-İŞ'in siyasal sebeplerden dolayı işsizliğin yaygınlaştığına dair düşüncelerini söylemlerine yansıtmaktadır. DİSK de anti-demokratik uygulamaların işsizlik yaratan yapısına dikkat çekmektedir. Bulgular incelendiğinde siyaset temelli sorunların işsizliğin nedeni olduğuna dair yaklaşımları benzerlik taşımaktadır.

Dönemsel bulgulardaki farklılıklar gözlemlendiğinde TÜRK-İŞ'in önceki dönem farklılığına benzer şekilde mülteci sorununa odaklanan yaklaşımları ön plana çıkmaktadır. Olumsuz örgütlenme algısı ve toplumsal cinsiyet rollerinin işsizlik sonucunu doğurduğu üzerine bakış açıları da diğer işçi sendikaları konfederasyonlarının konuya eğilimlerinden farklılığını ortaya koymaktadır.

Bu dönemde HAK-İŞ, eğitim sistemi üzerine neden-sonuç ilişkisi kurmaktadır. Niteliksiz eğitim ve staj zorluklarının işsizliğe neden olduğu düşüncesini söylemlerine yansıtan HAK-İŞ bu görüşleri ile diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayrılmaktadır.

2019-2020 döneminde üç konfederasyon, ekonomik krizlerin işsizlik yarattığı düşüncesinde birleşmektedir. TÜRK-İŞ konkordato ilanlarına yoğunlaşan söylemleriyle ekonomik kriz ve işsizlik arasındaki neden sonuç ilişkisine değinirken HAK-İŞ ve DİSK genel olarak ekonomik kriz söylemi üzerinde durmaktadır. Dolayısıyla üç konfederasyonun ekonomik krizin işsizlik yarattığı düşüncesinde buluştuklarını söylemek mümkündür. Diğer dönemlerde olduğu gibi bu dönemde de TÜRK-İŞ ve DİSK'in neo-liberalizmin işsizliğin nedeni olduğuna dair görüşleri olduğu gözlemlenmektedir. Beraberinde iki konfederasyonun covid-19 pandemi döneminin işsizliği arttırıcı etkisine dikkat çeken görüşleri bulunmaktadır.

Farklılıklar açısından incelendiğinde TÜRK-İŞ, teknolojik gelişmelerin bazı işlerin kaybolmasına yol açtığını ve bunun da işsizlik sonucunu doğurduğunu söylemektedir. Bu bakış açısıyla diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayrılmaktadır.

HAK-İŞ'in siyasal sebeplerin, dış müdahalelerin, IMF politikalarının, belirlenen asgari ücret miktarının, sendikal faaliyetlere bakış açısının ve darbelerin işsizliğe neden olduğuna dair görüşleri neden-sonuç ilişkisi bağlamında TÜRK-İŞ ve DİSK'ten farklılığını ortaya koymaktadır.

3.5.4.2. İşsizliğin Sonuçları Açısından Karşılaştırma

İşçi sendikaları konfederasyonlarının işsizliğin sonuçlarına dair görüşlerinin karşılaştırıldığı bulgular tablo 29da yer almaktadır.

Tablo 29: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının İşsizliğin Sonuçları Kapsamındaki Görüşlerinin Karşılaştırması (2010-2020)

DÖNEM	İşçi Sendikaları Konfederasyonları		
	TÜRK-İŞ	HAK-İŞ	DİSK
2010-2012	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal Sorunlar • Kötü Çalışma Koşullarına • Gelir Dağılımı Bozukluğu ve Yoksulluk • İnformel Çalışma • Ekonomik Daralma • Düşük Asgari Ücret Belirlenmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Yoksulluk • Sosyal Dışlanma • İşsizlik Tehdidi 	<ul style="list-style-type: none"> • Yoksulluk • Sosyal Patlamalar
2013-2015	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal Sorunlar • Kötü Çalışma Koşulları • Ekonomik Daralma • Düşük Asgari Ücret • Yoksulluk • Örgütlenme Sorunu • 	<ul style="list-style-type: none"> • İşsizlik Tehdidi 	<ul style="list-style-type: none"> • Kötü Çalışma Koşullarına • İşsizlik Tehdidi • Ucuz İşgücü Ordusu Yaratma • Sosyal Sorunlar
2016-2018	<ul style="list-style-type: none"> • Kötü Çalışma Koşulları • Kayıt Dışı İstihdam • Düşük Asgari Ücret • Örgütlenme Sorunu • Gelir Dağılımı ve Yoksulluk • Çocuk İşçilik 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomik Daralma • Faiz Dengesinin Olumsuzluğu 	<ul style="list-style-type: none"> • Kötü Çalışma Koşulları • Ucuz İşgücü • Güvencesiz ve Esnek Çalışma • Tehdidi/Korkusu • Sosyal Sorunlar
2019-2020	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal Sorunlar • Yoksulluk • Kötü Çalışma Koşulları • Ekonomik Problemler • Yatırım Ortamının Oluşmamasına • Örgütlenme Sorunu • Örgütlenme İhtiyacı 	<ul style="list-style-type: none"> • İşsizlik tehdidi • İstikrarsızlık • Zam talebi • Sosyal Problemler 	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal Sorunlar

Kaynak: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının dergi, basın açıklamaları ve raporlarından yararlanılarak derlenmiştir.

Türkiye’de işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizliğin sonuçları çerçevesindeki düşünceleri incelendiğinde 2010-2012 döneminde işsizliğin sosyal sorunlar ve yoksulluğa neden olduğuna dair görüş birliğinde olduklarını söylemek mümkündür. Bu dönemde TÜRK-İŞ diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından farklı olarak işsizliğin

kötü çalışma koşulları, kayıtdışı çalışma, ekonomik daralma ve düşük asgari ücret belirleye yol açtığını söylemektedir.

2013-2015 döneminde TÜRK-İŞ ve DİSK, işsizliğin genel olarak sosyal sorunlara ve kötü çalışma koşullarına sebep olduğu düşüncesinde birleşmektedir. Diğer dönemsel benzerlik de işsizliğin işsizlik tehdidine yol açan bir yapısının olduğuna dair düşünceleri belirten HAK-İŞ ve DİSK arasındadır.

2013-2015 döneminde TÜRK-İŞ, yaptığı değerlendirmelerde ekonomik daralma, düşük asgari ücretin belirlenmesi, yoksulluk ve örgütlenme sorunlarının işsizliğin sonuçları olarak ele almasıyla diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Bu dönemde DİSK de ucuz işgücü yaratmanın aparatı olarak işsizliğin öne sürüldüğü düşüncesiyle diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayrılmaktadır.

2016-2018' e gelindiğinde TÜRK-İŞ ve DİSK, işsizliğin kötü çalışma koşulları ve kayıt dışı istihdama yol açtığı düşüncesinde birleşmektedir.

TÜRK-İŞ, diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından farklı olarak işsizliğin çocuk işçilik, gelir dağılımı adaletsizliği ve yoksulluk, örgütlenme, düşük asgari ücret belirlenmesi gibi problemlere yol açtığını vurgulamaktadır.

HAK-İŞ de ekonomik daralma ve faiz dengesinin olumsuz etkilenmesini işsizliğe bağlamaktadır. Bu bakış açısıyla 2016-2018 döneminde işsizliğin sonuçları görüşünde diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayrılmaktadır.

DİSK, işsizliğin sosyal sorunları ve işsizlik korkusunu beraberinde getirdiğine dair görüşleri ile diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından farklı görüşlerini beyan etmektedir.

2019-2020 döneminde işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizliğin sonuçları üzerine söylemleri incelendiğinde üç konfederasyonunda işsizliğin sosyal sorunlar doğurduğuna dair görüş birliğinde olduğu tespit edilmiştir.

DİSK'in bu dönemde işsizliğin sonuçlarında dair söylemlerinin azalması başka herhangi bir benzerlik veya farklılık ilişkisinin ortaya çıkarılamamasına neden olmaktadır. Fakat TÜRK-İŞ, işsizliğin yoksulluk, kötü çalışma koşulları, ekonomik problemler, yatırım ortamının oluşmaması, örgütlenme sorunu ve ihtiyacı doğurduğuna dair görüşleriyle diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayrılmaktadır.

HAK-İŞ de işsizliğin işsizlik tehdidine, zam taleplerine ve ekonomik istikrarsızlığa yol açtığı görüşüyle diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından farklı görüşleri beyan etmektedir.

3.5.4.3. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Eleştiriler

İşçi sendikaları konfederasyonlarının 2010-2020 döneminde işsizlik sigortası uygulamasına yönelik eleştirileri dönemsel benzerlik ve farklılıkları ile incelenmiştir.

Tablo 30: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının İşsizlik Sigortasına Yönelik Eleştirilerinin Karşılaştırması (2010-2020)

DÖNEM	İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONLARI		
	TÜRK-İŞ	HAK-İŞ	DİSK
2010-2012	<ul style="list-style-type: none"> İşsizlik Sigortasının Amaç Dışı Kullanımı İşsizlik Sigortasında Ağır Yararlanma Koşulları İşsizlik Ödeneğinde Tutar ve Sürelerde İyileştirmelerin Yapılmaması İşsizlik Sigortası Yönetiminin İşçilerde Olmaması 	<ul style="list-style-type: none"> Rastlanılmadı 	<ul style="list-style-type: none"> Amaç Dışı Kullanım İşverenin Kullanımını Kolaylaştıran Düzenlemeler Kullanımını Zorlaştırıcı Düzenlemeler
2013-2015	<ul style="list-style-type: none"> İşsizlik Sigortasının Amaç Dışı Kullanımı İşsizlik Sigortasında Ağır ve Haksız Koşullar 	<ul style="list-style-type: none"> İşsizlik Sigortasının Amaç Dışı Kullanımı 	<ul style="list-style-type: none"> Amaç Dışı Kullanım Ağır Koşullar İşveren Yanlı Politikalar
2016-2018	<ul style="list-style-type: none"> İşsizlik Sigortasının Amaç Dışı Kullanımı İşsizlik Sigortasında Ağır ve Haksız Koşullar 	<ul style="list-style-type: none"> Rastlanılmadı 	<ul style="list-style-type: none"> Haksız Koşullara Yönelik Düzenlemeler Düşük Ödenek Amaç Dışı Kullanım İşçiye Ağır Koşullar Teşviklerde İse Bonkör Fondaki Paraların Kamu Bankalarına Düşük Faizle Aktarılması
2019-2020	<ul style="list-style-type: none"> İşsizlik Sigortasının Amaç Dışı Kullanımı İşsizlik Sigortasının Siyasetin Yönetiminde Olması 	<ul style="list-style-type: none"> Mevsimlik ve Geçici İşçilerin İşsizlik Sigortasından Yararlanamaması İşsizlik Sigortasından Yararlanma Koşullarının Ağır Olması ve Koşulları Hafifletici Düzenlemelerin Yapılmaması İşsizlik Ödeneği Miktarının Düşük Olması İşsizlik Sigortasından Yararlanmayı Daha Da Zorlaştıracak Uygulamaların Devreye Sokuluyor Olması Kullanımda Prim Esaslı Adaletsizliklerin Bulunduğu 	<ul style="list-style-type: none"> Tahvillere Yatırılması Nakit Olmaması Bu Da Kullanımı Zorlaştırması Amaç Dışı Kullanım Kısmi Çalışma Hak Kaybına Yol Açır

Kaynak: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının dergi, basın açıklamaları ve raporlarından yararlanılarak derlenmiştir.

2010-2012 döneminde TÜRK-İŞ ve DİSK, işsizlik sigortası uygulamasının amacı dışında kullanıldığına yönelik eleştirilerde bulunmaktadır. Konfederasyonların bakış açıları arasındaki diğer benzerlik, fon kullanımının zor koşullara bağlı oluşudur. İşsizlik sigortası fonundan yararlanma koşullarının ağırlığına ve ödenek tutar ve sürelerinde iyileştirmelerin yapılmadığını vurgulayan örgütlerin bu eleştirilerindeki benzerlikler 2010-2012 dönemine yansımaktadır.

Bu dönemde TÜRK-İŞ, işsizlik sigortasının işçilerin yönetiminde olmaması yönündeki eleştirileriyle diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından farklı bir görüşü sunmaktadır. DİSK de yapılan düzenlemelerin işverenlerin uygulamadan yararlanmasını kolaylaştırıcı nitelikte olduğu vurgusuyla diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından kendini ayırtmaktadır.

HAK-İŞ konfederasyonunun işsizlik sigortasına fonuna eleştirel yönde yaklaşımının analiz edilebilecek boyutta bulunamadığı tespit edilmiştir.

2013-2015 dönemi işsizlik sigortası uygulamasına yönelik eleştiriler karşılaştırıldığında üç işçi sendikası konfederasyonunun da işsizlik sigortası uygulamasının amacı dışında kullanıldığına dair görüşlerde birleştikleri gözlemlenmektedir. Diğer bir benzerlik olarak TÜRK-İŞ ve DİSK fonun kullanımında ağır koşulların olduğu düşüncesini görüşlerine yansıtmaktadır.

Bu döneme yansıyan tek görüş farklılığı DİSK'in işsizlik sigortası uygulamasında işveren yanlı politikaların oluşturulduğuna yönelik düşünceleriyle karşımıza çıkmaktadır.

2016-2018 bulguları incelendiğinde önceki dönemlere benzer şekilde TÜRK-İŞ ve DİSK'in uygulamanın amacı yönünde kullanılmadığına ve dair eleştirilerinde bu dönemde de benzerlik devam etmektedir.

2016-2018 dönemi farklılıkları analiz edildiğinde DİSK'in işsizlik ödenek tutarının düşük olduğu beraberinde işverenlere verilen teşviklerde bonkör davranıldığı ve fondaki paraların devlet bankalarına düşük faizlerle aktarıldığı eleştirileriyle ayrıştığı gözlemlenmektedir.

Bu döneme 2010-2012'ye benzer şekilde HAK-İŞ'in eleştirel yaklaşımının eksikliği yansımaktadır.

2019-2020 döneminde TÜRK-İŞ ve DİSK'in işsizlik sigortasının amaç dışı kullanımına yönelik eleştirilerindeki benzerliğin devam ettiği gözlemlenmektedir. Bu dönem HAK-İŞ'in eleştirel bakış açısında yoğunlaştığı bir süreçtir ve DİSK ile işsizlik sigortasının kullanımını zorlaştırıcı düzenlemelerin yapıldığı görüşünde benzerlik taşıyan açıklamalara rastlanmıştır.

Bakış açılarındaki farklılıklar incelendiğinde TÜRK-İŞ'in, işsizlik sigortası fonu yönetiminin siyasetin elinde olması eleştirisiyle diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayrıldığını söylemek mümkündür.

HAK-İŞ, mevsimlik ve geçici işçilerin işsizlik sigortasını kullanmakta çektikleri zorluklara ve bu bağlamda kullanımı kolaylaştıracak düzenlemelerin yapılmaması üzerinde yoğunlaştığı söylemlerle diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından farklı ortaya koymaktadır. Beraberinde işsizlik sigortası ödeneğinin düşük olması, ağır koşulları önlemek için hafifletici düzenlemelerin yapılmaması, fonun kullanımında prim esaslı adaletsizliklerin bulunduğu düşünceleri üzerine yaptığı eleştirilerle bu dönemde konfederasyonun farklılığını ön plana çıkardığı gözlemlenmektedir.

2019-2020 döneminde diğer konfederasyonlardan farklı olarak DİSK, Türkiye'de kısmi çalışmaya geçiş üzerine oluşturulan politikaların veya atılan adımların doğru olmadığı kısmi süreli çalışanların işsizlik sigortasından yararlanma koşullarının oldukça zor olduğu yönündeki düşüncelerini yansıtmaktadır.

3.5.4.4. İşsizlik Sigortası Uygulamasına Yönelik Öneriler

2010-2020 sürecinde işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlik sigortası uygulamasına yönelik önerileri benzerlik ve farklılıklar gözetilerek karşılaştırılmıştır.

Tablo 31: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının İşsizlik Sigortasına Yönelik Önerilerinin Karşılaştırması (2010-2020)

DÖNEM	İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONLARI		
	TÜRK-İŞ	HAK-İŞ	DİSK
2010-2012	<ul style="list-style-type: none"> • İşsizlik Sigortası Yararlanma Koşullarında Çalışan Lehine Değişiklikler Yapılmalı • İşsizlik Sigortası Sürelerinde ve Ödenek Tutarlarında İyileştirmeler Yapılmalı • İşsizlik Sigortası Prim Gün Sayıları Azaltılmalı • Çalışanlara İşsizlik Sigortası Uygulaması ile İlgili Eğitimler Verilmeli 	<ul style="list-style-type: none"> • Rastlanılmadı 	<ul style="list-style-type: none"> • Primlerde Devlet Desteği • Fon Amacında Kullanılmalı • Yararlanma Koşulları Genişletilmeli
2013-2015	<ul style="list-style-type: none"> • İşsizlik Sigortası Sürelerinde ve Ödenek Tutarlarında İyileştirmeler Yapılmalı 	<ul style="list-style-type: none"> • Rastlanılmadı 	<ul style="list-style-type: none"> • Amaç Dışı Kullanıma Son Verilmesi
2016-2018	<ul style="list-style-type: none"> • Öneriye Rastlanılmadı 	<ul style="list-style-type: none"> • Geçici ve Mevsimlik İşçilerin Çalışmadıkları Sürelerde İşsizlik Sigortasından Yararlanabilmelerinin Önünün Açılması • İşsizlik Sigortasından Yararlanma Koşullarının İyileştirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Amaç Dışı Kullanıma Son Verilmesi • Yararlanma Koşulları İyileştirilesin • İşsizlik Ödenek Tutarı Arttırılmalı • Hükümet Tarafından El Konulan Kaynaklar İade Edilsin
2019-2020	<ul style="list-style-type: none"> • İşçi Çıkarmayan İşverenler İçin Kısa Çalışma Ödeneği Koşullarının Kolaylaştırılması 	<ul style="list-style-type: none"> • Geçici ve Mevsimlik İşçilerin Yararlanabilmesi İçin Düzenlemeler Yapılması • İşsizlik Sigortasından Yararlanma Koşullarının İyileştirilmesi • Kullanım Süresi • Miktarının Arttırılması • Prim Gün Sayılarında Azaltmaya Gidilmesi • Pandemi Döneminde Asgari Ücret Miktarında Ödeme Yapılması 	<ul style="list-style-type: none"> • Amaç Dışı Kullanımına Son Verilmelidir • Yararlanma Koşulları ve Ödenek Miktarı İyileştirilmelidir • Covid-19 Koşullarında İşsizlik ve Kısa Çalışma Ödeneğinden Yararlanmada Ön Koşul Aranmamalıdır.

Kaynak: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının dergi, basın açıklamaları ve raporlarından yararlanılarak derlenmiştir.

2010-2012 döneminde TÜRK-İŞ ve DİSK'in işsizlik sigortası fonundaki yararlanma koşullarının değiştirilmesi konusundaki görüşlerinde benzerliklere rastlanmıştır. DİSK

genel bir bakış açısıyla işsizlik sigortası uygulaması yararlanma koşullarının genişletilmesine odaklanmaktadır. TÜRK-İŞ de koşulların işçi lehine değiştirilmesi yönündeki görüşlerini prim gün sayılarında azalmaya gidilmesi ve ödenek tutar ve sürelerinde iyileştirmelerin yapılması önerileri ile desteklemektedir. Farklılıklar açısından incelendiğinde TÜRK-İŞ, çalışanlara işsizlik sigortası eğitimleri verilmesi gerekliliğinin altını çizmektedir. Bu önerisiyle diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayrılmaktadır. DİSK de fonun amacı yönünde kullanılması ve primlerde devlet desteğinin artması önerileriyle farklı bakış açısını ortaya koymaktadır. Bu dönemde HAK-İŞ'in işsizlik sigortasına uygulamasına yönelik değerlendirilebilecek boyutta önerisine rastlanmamıştır.

2013-2015 sürecinde işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlik sigortası uygulamasına yönelik önerileri benzerlik taşımamaktadır. TÜRK-İŞ'in, süre ve ödeneklerde iyileştirmeler yapılması ve DİSK'in de fonun amacı yönünde kullanımına yönelik açıklamalar yaptığı gözlemlenmiştir. HAK-İŞ'in bir önceki döneme benzer şekilde diğer işçi sendikaları konfederasyonlarına göre konuya eğilimi söylemlerine yansımamaktadır.

2016-2018 döneminde HAK-İŞ ve DİSK işsizlik sigortası uygulaması yararlanma koşullarında iyileştirmeler yapılması gerekliliğinin altını çizmeleri açısından benzer bakış açıları sunmaktadır. HAK-İŞ konuya daha genel görüşle değinirken DİSK genel bakış açısının yanında ödenek tutarlarının artırılması vurgusunu yapmaktadır.

Bu dönemde işsizlik sigortası önerilerindeki diğer farklılık HAK-İŞ'in mevsimlik ve geçici işçilerin yararlanma koşullarını temele alan görüşünde ortaya çıkmaktadır. HAK-İŞ, geçici ve mevsimlik işçilerin fondan yararlanabilmelerinin önünü açacak düzenlemelerin yapılması önerisiyle diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından farklı bir yaklaşımda bulunmaktadır.

DİSK'in bakış açısındaki farklılıklar da fonun amacı dışında kullanımına son verilmesi ile birlikte daha önceden hükümet tarafından el konulan işsizlik sigortası fonu paralarının iade edilmesi yönündeki görüşleriyle ortaya çıkmaktadır.

Bu dönemde TÜRK-İŞ'in konuya eğiliminin diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından daha zayıf olduğunu söylemek mümkündür.

2019-2020 döneminde tüm konfederasyonların işsizlik sigortası uygulamasına yönelik önerilerinin yoğunlaştığı görülmektedir.

Önceki döneme benzer şekilde DİSK ve HAK-İŞ, işsizlik sigortasından yararlanma koşullarının değiştirilmesi üzerine görüş birlikteliğini sürdürmektedir. Fakat bu konudaki farklılık önceki dönemlerde HAK-İŞ'in konuya daha genel yaklaştığı tespitinin bu dönemde DİSK için yapılabilir olmasıdır. Bu dönemde HAK-İŞ, işsizlik sigortası uygulamasında kullanım sürelerinin artması, prim gün sayılarında azalmaya gidilmesi gibi önerilerle konuyu detaylandıran bir bakışa sahiptir. 2019-2020 sürecinde HAK-İŞ'i işsizlik sigortası önerileri konusunda diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayırtıran diğer bir yaklaşımı da pandemi döneminde asgari ücret tutarında ödemenin yapılması gerekliliğini vurgulamasıdır.

Bu dönemde DİSK, amaç dışı kullanıma son verilmesi gerekliliğinin tekrar altını çizmektedir. Beraberinde covid 19 pandemi döneminde ödenek kullanımı için ön koşulun aranmaması önerisi ön plana çıkmaktadır. Söylemlerine yansıyan bu görüşleriyle diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayrılmaktadır.

TÜRK-İŞ, işçi çıkarmayan işverenlerin kısa çalışma ödeneğinden faydalanma koşullarında kolaylıklar sağlanması yönündeki görüşü ile DİSK ve HAK-İŞ'ten farklı bir yaklaşımda bulunmaktadır.

3.5.4.5. İşsizlikle Mücadele Hakkında Yapılan Eleştiriler

İşçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlikle mücadele eleştirileri dönemsel olarak karşılaştırıldığı bulgular tablo 32'de da yer almaktadır.

Tablo 32: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının İşsizlikle Mücadele Eleştirilerinin Karşılaştırması (2010-2020)

DÖNEM	İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONLARI		
	TÜRK-İŞ	HAK-İŞ	DİSK
2010-2012	<ul style="list-style-type: none"> Neo-liberal politikaların uygulanması Emek Karşıtı ve İşveren Yanlı Politikalar Çok Boyutlu ve Tutarlı İstihdam Stratejisinin Bulunmaması Üretime Dayalı Ekonomiden Uzak Olunması İstihdam Yaratamama Sorunu Gerçek Dışı Verilerin Sunulması Siyasetin İlgisizliği Sosyal Diyalog Mekanizmalarının Oluşturulmaması Örgütlenme ve Demokrasi Anlayışından Uzaklık 	<ul style="list-style-type: none"> Engelli İstihdamı İçin Uygulanan Politikaların Yetersiz Olması, Etkisiz İşsizlikle Mücadele Politikaları ve Uygulamaları Oluşturulması 	<ul style="list-style-type: none"> Emek Karşıtı ve İşveren Yanlı Politikalar Geliştirilmesi Baskıcı Yönetim Anlayışı Sorunu Gizlemek Üzerine Oluşturulan Politikalar Neo-Liberal Sistem
2013-2015	<ul style="list-style-type: none"> Neo-liberal politikaların uygulanması Emek Karşıtı ve İşveren Yanlı Politikalar Örgütlenme Karşıtı Politikalar Gerçek Dışı Verilerin Sunulması 	<ul style="list-style-type: none"> İşgücü Piyasaları ile Uyuşmayan Mesleki Eğitim Programlarının Olması Hayat Boyu Öğrenme Anlayışından Uzak ve Nitelsiz Eğitim Programları Özelleştirme Politikaları Nitelsiz Sosyal Politikaların Geliştirilmesi Kamuya Yeterli İşçinin Alınmaması Engelli İstihdamı İçin Uygulanan Politikaların Yetersiz Olması 	<ul style="list-style-type: none"> Antidemokratik Uygulamalar ile Neo-Liberalizmi Hakim Kılmak Emeğin Haklarının Kaybı Üzerine Devletin Kurumları Amacı Dışında İşleve Siyaset Konuya İlgisiz Çözüm Üretmeyen Politikalar
2016-2018	<ul style="list-style-type: none"> Neo-liberal politikaların uygulanması Emek Karşıtı ve İşveren Yanlı Politikalar Uzun Vadeli Politikalara Odaklanmamak İŞKUR politikalarındaki yetersizlikler Kemer Sıkma Politikaları Gerçek Dışı Verilerin Sunulması 	<ul style="list-style-type: none"> İşsizliğe Bakışın Etkin Mücadele Politikalarını Oluşturmaktan Uzak Olması Kamuya Daha Fazla İşçi Alınmaması Geçici ve Mevsimlik İşçilerin Çalışmadıkları Sürelerde Kamuda İstihdam Edilmemeleri Norm Kadro Sisteminin Olmaması Sadece Esnek Çalışma Ekseninde Mücadele Politikalarının Üretilmesi Sosyal Koruma ve Sosyal Devlet Anlayışından Uzaklaşılması Yatırımların Yetersiz Kaldığı 	<ul style="list-style-type: none"> Emek Karşıtı ve Sermaye Yanlı Politikalar Neo-Liberalizm Siyasetin Soruna İlgisizliği Aslında Bilinçli Olarak Çözüm Odaklı Yaklaşmadığı Sermaye Yanlı Politikalar İçin De Verilen Teşviklerin Çözüm Getirmediği Anti-Demokratik Uygulamaların Bulunması Demokrasi Ortamının Olmaması Gerçeği Yansıtmadığı
2019-2020	<ul style="list-style-type: none"> Neo-liberal politikaların uygulanması Emek Karşıtı ve İşveren Yanlı Politikalar Palyatif Çözüm Yöntemlerine Odaklanması Gerçek Dışı Verilerin Sunulması 	<ul style="list-style-type: none"> Etkin Mücadele Politikalarının Oluşturulmadığı IMF Politikaları Mevsimlik İşçilerin Verimli Bir Şekilde Değerlendirilememesi Geri Dönüşü Olmayan İşveren Tefvikleri Üretim ve İstihdam Merkezli Ekonomi Modelinin Eksikliği 	<ul style="list-style-type: none"> Siyasetin İlgisizliği Anti-Demokratik, Emek Karşıtı Ve Sermaye Yanlı Yanlış Ekonomi Politikaları Gerçek Dışı Veriler Kemer Sıkma Politikaları İş-Kur Yönetiminde İşçilerin Çoğunlukta Olmaması Örgütlenme Önündeki Engeller Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine

Kaynak: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının dergi, basın açıklamaları ve raporlarından yararlanılarak derlenmiştir.

2010-2012 döneminde TÜRK-İŞ ve DİSK'in uygulanan neo-liberal politikaların işsizlikle mücadelede etkili olmadığı yönündeki görüşlerde birleştikleri gözlemlenmektedir. Bu süreçte uygulanan politikaların işveren yanlı ve emek karşıtı politikalar olduğu konusunda da benzerlik taşıyan düşünceleri bulunmaktadır. TÜRK-İŞ'in işsizlikle mücadelede demokrasi ve örgütlenme anlayışından uzak bir bakış açısının başarıya ulaşmayacağına yönelik görüşlerinin ve DİSK'in baskıcı bir yönetim anlayışının bulunduğu ve bu anlayışla sorunların çözümünde oluşturulacak politikaların etkisiz olacağı düşünceleri konfederasyonların siyasal problemlerin işsizlikle mücadelede başarıya ulaşmaya engel olduğu düşüncelerinde birleştikleri yönünde yorumlanabilir. TÜRK-İŞ ve DİSK'in konuya eğilimlerindeki bir diğer benzerlik de sorunu çözmekten ziyade gizlendiğinin ifade edilmesidir. TÜRK-İŞ, gerçeği yansıtmayan verilerin sunulduğu söylemiyle, DİSK de uygulanmak istenen kısmi süreli çalışma, esnekleşme vb. politikaların işsizlik sorununu gizlemek amacıyla oluşturulduğunu öne çıkmaktadır.

İşçi sendikaları konfederasyonlarının 2010-2012 döneminde işsizlikle mücadele eleştirileri arasındaki farklılıklar incelendiğinde TÜRK-İŞ'in diğer işçi sendikalarından farklı olarak tutarlı ve çok boyutlu bir istihdam stratejisinin oluşturulamaması, üretime dayalı ekonomiden uzak duran bir anlayışın hâkim olması, süreklilik taşıyan istihdam yaratamama sorununun olması, sosyal diyalog mekanizmalarının oluşturulamaması ve siyasetin konuya ilgisizliği konularına odaklandığı gözlemlenmektedir.

Bu dönemde HAK-İŞ, özel istihdam gerektiren gruplara odaklanan bakış açısı ile diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından farklı görüşlerini beyan etmiştir. Engelli istihdamına yönelik oluşturulan politikaların yetersiz olduğu eleştirisi ile birlikte genel olarak oluşturulan işsizlikle mücadele politikalarının etkisiz olduğu yönünde eleştirilerde bulunmuştur.

DİSK için TÜRK-İŞ ile benzerlik taşıyan çözüm odaklı yaklaşımdan uzak bir şekilde sorunu gizleme politikalarının üretilmesi konusunun iç dinamiklerinin farklı olduğu söylenebilir. Esnekleşme, kısmi süreli çalışma, geçici işçilik gibi kavramlar kullanılarak işsizlikle mücadele eleştirileri ilgisi süreç dahilinde ilk olarak DİSK söylemlerinde görülmektedir.

2013-2015 işsizlikle mücadele eleştiri bulguları incelendiğinde TÜRK-İŞ'in ve DİSK'in direkt neo-liberalizm karşıtı ve HAK-İŞ'in de özelleştirme karşıtı söylemlerine rastlamak

mümkündür. Dolayısıyla aslında üç konfederasyonun da uygulanan neo-liberal politikaları işsizlikle mücadelede konusunda eleştirileri odağına koyduğunu söylemek mümkündür.

TÜRK-İŞ ve DİSK, üretilen politikaların işveren yanlı ve emek karşıtı olduğu konusundaki benzer görüşü bu dönemde de savunmaktadır. Bu dönemde DİSK emek karşıtı politikaların içeriğini önceki dönemden farklı bir şekilde çalışanların haklarını kaybettirecek boyutta politikaların üretilerek işsizlikle mücadele edilmek istendiği görüşünden hareketle olgunlaştırmaktadır. Benzerlikler açısından TÜRK-İŞ ve DİSK değerlendirmesinde ön plana çıkan diğer bir konu demokrasi üzerinedir. TÜRK-İŞ, örgütlenme karşıtı politikaların, DİSK de direkt anti-demokratik uygulamaların geliştirildiğine vurgu yaparak mevcut baskı ortamına işaret etmektedir.

Bu dönemde ortaya çıkan bir diğer benzerlik HAK-İŞ ve DİSK'in bakış açılarında ortaya çıkmaktadır. Konfederasyonlara göre işsizlikle mücadele için geliştirilen politikalar niteliksiz ve çözüm üretmeyen boyuttadır.

2013-2015 döneminde işçi sendikaları konfederasyonlarının söylem ve yazınlarına işsizlikle mücadele eleştirilerindeki farklılıklar da yansımaktadır. Bu dönemde TÜRK-İŞ'in gerçek dışı verilerin sunulduğu düşüncesi diğer işçi sendikalarının yoğun olarak odaklanmadığı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

HAK-İŞ'in 2013-2015 dönemi işsizlikle mücadele eleştirileri farklılıkları; mesleki eğitim ve işgücü piyasaları uyumsuzluğu, hayat boyu öğrenme mantığından uzak ve niteliksiz eğitim programlarının oluşu üzerine yoğunlaşılacak eğitim teması üzerine şekillenmektedir. Beraberinde önceki dönemde de dile getirilen engelli istihdamına yönelik politikaların yeterli olmaması görüşü bu dönemde de yinelenmektedir. Son olarak kamuya yeterli sayıda işçinin alınmaması yönünde de eleştirilere rastlamak mümkündür.

2016-2018 döneminde TÜRK-İŞ ve DİSK'in neo-liberal anlayışla şekillenen politikaların işsizlikle mücadelede etkili olmadığı görüşünde birleşmelerinin devamlılık niteliği taşıdığını söylemek mümkündür. Devamlılık taşıyan bir diğer görüş birliği de emek karşıtı ve işveren yanlı politikaların işsizlikle mücadelede çözüm getirmediği görüşüdür. Bu dönemde DİSK, sermaye yanlısı politikaları verilen teşvikler üzerinden değerlendirerek işsizlik sorununun çözümsüz kaldığı vurgusunu yapmaktadır. Bu döneme

yansıyan TÜRK-İŞ ve DİSK arasındaki son görüş birliği sunulan verilerin gerçek dışı olduğuna dairdir.

HAK-İŞ ve DİSK bulguları değerlendirildiğinde işçi sendikaları konfederasyonlarının üretilen politikaların çözüm getirmediği konusunda hemfikir olduklarının söylemlerine yansıdığı tespit edilmektedir. HAK-İŞ, işsizlikle mücadele anlayışının sağlıklı olmayışından yola çıkarak çözümsüz üretmeyen politikalar geliştirildiğini savunurken DİSK bu yaklaşımın bilinçli olarak yapılandırıldığı görüşündedir.

2016-2018 süreci işsizlikle mücadele eleştirilerindeki farklılıklar incelendiğinde TÜRK-İŞ, uzun vadeli çözüm programlarının eksikliğini, İŞKUR'un ürettiği politikaların yetersizliğini eleştirmekle birlikte kemer sıkma politikalarının işsizliğe çözüm getirmeyeceği görüşünü de söylemlerine yansıtmaktadır.

Bu süreçte HAK-İŞ, mevsimlik ve geçici işçilerin çalışmadıkları sürelerde kamuda istihdam edilmemelerini ve genel olarak kamuya daha fazla işçinin alınmamasını eleştirisi ile ve norm kadro sisteminin olmayışının işsizlikle mücadelede olumsuz sonuçlar doğurduğuna dair görüşleriyle de diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayrılmaktadır. Bir diğer ayrıştığı eleştirel yaklaşım da işsizlikle mücadele için yalnızca esnek çalışma modellerinin geliştirilmesi ekseninde politikaların geliştirilmeye çalışılması üzerinedir. Son olarak sosyal devlet anlayışından uzaklaşmanın işsizlikle mücadelede başarısızlığa iteceğine dair görüşleri tespit edilmiştir.

2016-2018 dönemi DİSK'in işsizlikle mücadele eleştirilerindeki farklılıklar da siyasetin soruna bilinçli olarak ilgisiz kaldığı, antidemokratik uygulamaların her geçen gün yaygınlaştığı ve demokrasi ortamından uzaklaştığı yönündedir. Böyle bir düzen içerisinde işsizlikle mücadelede başarının sağlanmasının güçlüğüne dikkat çekmektedir.

2019-2020 döneminde konfederasyonların işsizlikle mücadele eleştirileri incelendiğinde; emek karşıtı ve işveren yanlı politikaların işsizliğe çözüm getirmediği konusunda görüş birliğinin söylemlere yansıdığı tespit edilmiştir. HAK-İŞ, işverenlere verilen teşviklerin geri dönüşünün olmadığı vurgusuyla işveren yanlı politikaları eleştirmektedir.

Bu dönemde TÜRK-İŞ ve DİSK, önceki dönemlere benzer şekilde gerçek dışı verilerin sunulması yönündeki görüş birlikteliğini devam ettirmektedir. Bu dönemde DİSK'in neo-liberal politikalar söylemi üzerine yoğunlaşmadığı dikkat çekmektedir. Bu yaklaşım

değişikliği konfederasyonların işsizlikle mücadele eleştirilerindeki ayrışmalara da yansımaktadır.

2019-2020 döneminde TÜRK-İŞ, neo-liberal politikaların uygulanması ve palyatif çözüm metotlarına odaklanması üzerinden yaptığı eleştirilerle diğer konfederasyonlardan ayrışmaktadır.

HAK-İŞ de IMF politikalarına geri dönülmemesi, işsizlikle mücadelede etkin politikaların geliştirilememesi, istihdam ve üretimi merkeze alan ekonomi modelinin eksik olması ve mevsimlik işçilerin verimsiz bir şekilde kullanılması ve sağlıklı değerlendirilememesi üzerine kurduğu eleştirileriyle diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından farkını ortaya koymaktadır.

DİSK, diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından farklı olarak siyasetin konuya ilgisizliği üzerinden kurduğu eleştirilerine devam etmektedir. Beraberinde İŞKUR yönetiminde işçilerin çoğunluğu taşımaması, örgütlenme önüne engeller konulması, kemer sıkma politikalarının emeğin üzerinde uygulanması ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin sorunu çözmekte yetersiz kalması üzerinden eleştirileri ile kendini diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayırmaktadır.

3.5.4.6. İşsizlikle Mücadele Önerileri

Türkiye’de işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlikle mücadele önerilerinin karşılaştırıldığı bulgular tablo 33 de gösterilmektedir.

Tablo 33: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının İşsizlikle Mücadele Önerilerinin Karşılaştırması (2010-2020)

DÖNEM	İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONLARI		
	TÜRK-İŞ	HAK-İŞ	DİSK
2010-2012	<ul style="list-style-type: none"> • Yatırım ve İstihdam Odaklı Politikalar Geliştirilmesi • Sosyal Diyalog Esas Alınmalı • Sosyal Devlet Anlayışı Güçlendirilerek Devletin Yatırım Politikalarında Öncülük Etmesi • Orta ve Uzun Vadeli Bütüncül Politikalar Geliştirilmeli • İstihdam Temelli Teşvikler Sektör ve Bölge Bazlı Düzenlemelerle Verilmeli • Örgütlenme Önündeki Engeller Kaldırılmalı • Eğitim ve Mesleki Eğitim ile İlgili Düzenlemeler Yapılmalı • Dezavantajlı Gruplara Yönelik İstihdam Politikaları Geliştirilmeli • Özelleştirme Mağdurlarına Kamuda İstihdam Olanakları Sağlanmalı • Fazla Çalışma Sürelerinde Çalışan Lehine Düzenlemeler Yapılmalı • Nüfus Artış Hızını Sınırlandıracak Düzenlemeler Yapılmalı • ILO, sürece dahil olmalı • Emekten Yana Anayasa Yapılmalı 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesleki Eğitim Reformu Yapılmalı • Politikaların Süreklilik ve Değişkenlik Niteliği Taşınması • Genç İstihdamına Yönelik Teşvik Mekanizmalarının Yaygınlaştırılması • Staj İmkanlarının Artması • İstihdam ve Sosyal Koruma İlişkinin Geliştirilmesini • Özel Politika Gerektiren Grupların İstihdam Olanaklarını Arttırmaya Yönelik Uygulamaların Yaygınlaşması • Ulusal İstihdam Stratejilerinde Engellilere Yönelik İstihdam-Eylem Planının • Emek, Barış, Özgürlük ve Birlik Ortamının Oluşturulması 	<ul style="list-style-type: none"> • Örgütlü Mücadelenin Gücünü Arttırmak
2013-2015	<ul style="list-style-type: none"> • İstihdam Yaratan Ekonomi politikaları • Kamu Yatırımları • Sosyal Diyalog • Güvencesiz İstihdama Son Verilmeli • Aktif İstihdam Politikaları Esas Alınmalı • Dezavantajlı Gruplara Yönelik İstihdam Politikaları Geliştirilmeli • Örgütlenme Önündeki Engeller Kaldırılmalı 	<ul style="list-style-type: none"> • Yeni, Sivil ve Demokratik Bir Anayasanın Hayata Geçirilmesi • Yaşam Boyu Öğrenmeye Dayanan Mesleki Eğitim Reformuna • Özel İstihdam Gerektiren Gruplara Yönelik Politikaların Geliştirilmesi • Engellilere Yönelik Eylem Planının Oluşturulması • Kadınlara Yönelik Güçlü Sosyal Politikaların Geliştirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Taşeron Sisteminin Kaldırılması • Kamu Harcamalarının İşsizliği Önleyici Boyutta Bütçelerin Yapılandırılarak Yönlendirilmesi • Emperyalist- Kapitalist Sistem ve Siyasi İktidarın Değişimi İçin Örgütlü Mücadele • Kar ve servet vergilerini arttırarak işsizlerin ihtiyaçlarına kullanılması • Çalışma Süreleri düşürülmeli • Emegın Talepleri Gündeme Alınmalı
2016-2018	<ul style="list-style-type: none"> • Süreklilik taşıyan yatırım ortamı oluşturulmalı • Yeşil Üretim Odaklı İstihdam Politikaları Oluşturulmalı • Sosyal Diyalog • Mültecilere İnsana Yakışır İş Kapsamında İstihdam İmkani • Yaşam Boyu Öğrenme Temelli Eğitimin Yaygınlaştırılması • Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimleri Yaygınlaştırılmalı • Yeni Otomasyon Şekillerine Göre Politikalar Oluşturulmalı • Dezavantajlı Gruplara Yönelik İstihdam Politikaları Geliştirilmeli 	<ul style="list-style-type: none"> • Yeni Anayasaya Destek • 100 Günlük Eylem Planına Destek • Her İşverene 1 Kişi İstihdam Önerilerine Destek • Güvenceli Esneklik Modeline Destek • İstihdama Dayanan Kalkınma Politikaları • Eğitim, Staj, İşe Giriş ve İstihdam İmkanlarının Geliştirilmesi • Şehirlerin Cazibe Alanı Haline Getirilmesi • Eğitim ve Sosyal Diyaloga Odaklanmak 	<ul style="list-style-type: none"> • İstihdam yaratan Ekonomi Politikaları Oluşturulmalı • Çalışma Süreleri Düşürülmeli • En az 1 ay ücretli yıllık izin verilmeli • Kamu İstihdamı Arttırılmalı • Güvencesiz İstihdam Biçimlerine Son Verilmeli • Sendikal hak ve özgürlüklerin kullanımı güvence altına alınmalı • Sendikal barajlar kaldırılmalı • İşgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmeli

		<ul style="list-style-type: none"> • Toplumsal Cinsiyet Temelli Eşitsizliklerin Giderilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Toplu İşten Çıkarmalar Yasaklanmalı • Örgütlenmenin Güçlenmesi • İŞKUR'da amacına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır • Çoğunluğu koruyan halkçı politikalar geliştirilmeli • Demokratik, laik ve sosyal anayasa ile yönetilen cumhuriyet • Emeğin taleplerini gündeme alan bir anlayış • Cinsiyet eşitliği ve istihdamda fırsat eşitliği yaratılmalı • Taşeronların kadroya alınımında sosyal diyalog mekanizması
2019-2020	<ul style="list-style-type: none"> • Beceri ve Yeteneğe Dayalı İstihdam Politikaları Geliştirilmeli • Üretim Ekonomisine Geçilmeli • Çalışma Ortamının İnsana Yakışır İşlere Göre Dönüşümü Sağlanmalı • Sosyal Devlet Anlayışı Hakim Kılınmalı • Covid 19 Sürecinde İşten Çıkarmalar Yasaklanmalı • EYT'liler Emekli Edilip Yerlerine Yeni Kişiler İstihdam Edilmeli • Sendikal Hak ve Özgürlüklerin Önündeki Engellerin Kaldırılması 	<ul style="list-style-type: none"> • Hükümetin İstihdam Seferberliğine Destek • İŞKUR'un Mücadele Politikaları Destek • Kadro Alamayan Sağlık İşçilerinin Şehir Hastanelerinde İstihdam Edilmeleri • Hükümetin 32.000 Sağlık Çalışanın İstihdam Edilmesine Yönelik Uygulamalara Destek • İstihdam, Üretim ve Yatırım Odaklı Politikaların Geliştirilmesi • Sosyal Diyalog Kanalının Güçlenmesi • İstihdamı Teşvik Edici Sosyal Yardım Politikaları • Sıpesifik Konularda Teşvikler Verilmesi • Teşviklerin Sahadan Çıkan Sonuçlara Göre Verilmesi ve • Analiz Edilmesi • Covid Döneminde İşten Çıkarmaların Yasaklanması • Tarımsal İstihdamın Korunması ve Geliştirilmesi • Ekonomik ve Sosyal Konseyin Toplanması • Kamu Kurumlarına İşçi Alımı • İMF Politikalarından Uzak Durulması • Sendikalaşmanın Desteklenmesi • İhtiyaç Tespitine Göre Sektör Bazlı Hedefler Oluşturmak 	<ul style="list-style-type: none"> • İşten Çıkarmalar Yasaklanmalı • Örgütlü Mücadele • İşten Çıkarma Yasağı devam etmeli ve istisnalar kaldırılmalı • Çalışma Süreleri Düşürülmeli • En az 1 ay ücretli yıllık izin verilmeli • Kamu İstihdamı Arttırılmalı • Güvencesiz İstihdam Biçimlerine Son Verilmeli • Sendikal hak ve özgürlüklerin kullanımı güvence altına alınmalı • Sendikal barajlar kaldırılmalı • İşgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmeli • İşten Çıkarma Yasağının izlenmesi için denetim kurulları oluşturulmalı • Etkisiz kamu yatırımları yerine istihdam olanağı sağlayan kamu yatırımları yapılmalı • İŞKUR ve İşsizlik Sigortası Yönetiminde İşçi Katılımı Arttırılmalı • Demokratik Hukuk Devleti ilkelerine geri dönüş sağlanmalı • Halkçı Ekonomi Politikalarına dayanan yeni Sosyal Politikalar Geliştirilmeli • Çalışma ve Fazla Çalışma Süreleri Azalmalı • Kamu İstihdamı Arttırılmalı • Kanal İstanbul Bütçesinin İşsizlikle Mücadeleye Aktarılması

Kaynak: İşçi Sendikaları Konfederasyonlarının dergi, basın açıklamaları ve raporlarından yararlanılarak derlenmiştir.

Türkiye'deki işçi sendikaları konfederasyonlarının 2010-2020 döneminde işsizlikle mücadele önerilerini kapsayan düşünceleri karşılaştırılmalı olarak analiz edildiğinde bakış açılarında benzerlik ve farklılıklar ortaya çıkmaktadır. TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ'in işsizlikle mücadelede mesleki eğitime odaklanması gerektiği vurgusu göze çarpmaktadır. Konfederasyonlar mesleki eğitim ile ilgili yeni düzenlemelerin yapılması düşüncesinde birleşmektedir. TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ'in işsizlikle mücadele önerileri çerçevesinde birleştikleri diğer bir konu geliştirilmesi gereken işsizlikle mücadele politikaları üzerinedir. TÜRK-İŞ, orta ve uzun vadeli politikalar üzerinden mücadele söylemini geliştirirken HAK-İŞ, süreklilik ve değişkenlik kavramlarını kullanmaktadır. Söylemler incelendiğinde mücadele politikalarında uzun vadeli bakış açısının geliştirilmesi gerekliliği düşüncesinde birleştikleri görülmüştür.

DİSK'in 2010-2012 döneminde işsizlikle mücadele önerilerinin yoğunluğunun örgütlü mücadele teması ile sınırlı olması konuya eğiliminin diğer konfederasyonlara göre yetersiz olduğu yönünde yorumlanabilir. Bu dönemde DİSK'e benzer şekilde örgütlü mücadele kavramına değinen diğer işçi sendikası konfederasyonunun TÜRK-İŞ olduğu gözlemlenmektedir. DİSK ile TÜRK-İŞ, işsizlikle mücadele önerileri söylemlerinde örgütlü mücadelenin önemine vurgu yaparken HAK-İŞ'in örgütlü mücadele kavramını söylemlerinde yoğunlaşmadığı tespit edilmiştir.

2010-2012 dönemi işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlikle mücadele önerileri söylemlerindeki benzerlikler incelendiğinde TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ'in dezavantajlı gruplara yönelik özel istihdam politikalarının geliştirilmesi gerekliliğine odaklandıkları gözükmektedir. TÜRK-İŞ, dezavantajlı gruplar ve HAK-İŞ özel politika gerektiren gruplar temasıyla konuya dair genel bir çerçeve çizerken HAK-İŞ özellikle engelli istihdamına yönelik politikaların da geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır.

2010-2012 döneminde konfederasyonların işsizlikle mücadele öneri söylemlerinde farklılıklar gözlemlenmiştir. TÜRK-İŞ, yatırım odaklı istihdam modelinin geliştirilmesi, sorunun çözümünde sosyal diyalog mekanizmasının esas alınması, sosyal devlet anlayışının gücünü arttırarak devlet yatırımlarının istihdam politikalarına öncülük etmesi, özelleştirmeler sonrasında işsiz kalanların kamuda istihdam edilmesi, çalışma sürelerinin azaltılması, istihdam temelli teşviklerin bölgeler ve sektörler bazında düzenlenmesi, nüfus artış hızını düşürecek politikaların yapılandırılması, ILO'nun çözüm sürecinde aktif

rol oynaması ve emekten yana anayasanın oluşturulması önerileri ile diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayrılmaktadır.

HAK-İŞ'in, genç istihdamına yönelik teşviklerin yaygınlaştırılması, staj imkanlarının artırılması, sosyal koruma ve istihdam ilişkisinin geliştirilmesi, emek, barış ve birlik ortamının oluşturulması önerileriyle diğer işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlikle mücadele bakımından farkını ortaya koymaktadır.

2013-2015 döneminde işsizlikle mücadele önerilerindeki benzerliklerin başında TÜRK-İŞ ve DİSK'in güvencesiz çalışmaya son verilmesi talebi gelmektedir. TÜRK-İŞ söylemlerinde güvencesiz çalışma olarak genel bir kavram kullanırken DİSK taşeron sisteminin kaldırılmasına odaklanarak güvencesiz çalışma biçimlerine karşı çıkmaktadır. TÜRK-İŞ ve DİSK söylemlerindeki diğer bir benzerlik kamu yatırımları konusu üzerinedir. TÜRK-İŞ, kamu yatırımlarının artırılmasının işsizlikle mücadelede etkili olduğu görüşündedir. DİSK de kamu harcamalarının işsizlikle mücadeleye destek çıkacak bir bütçe ile yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Örgütlenme vurgusunun da önceki döneme benzer şekilde TÜRK-İŞ ve DİSK'in söylemlerinde benzerlik taşıdığını söylemek mümkündür. DİSK, emperyalist- kapitalist düzen ve siyasi iktidarın değişimi ile işsizliğin çözüme kavuşacağı düşüncesinden hareketle örgütlü mücadele vurgusu yaparken TÜRK-İŞ, örgütlenme önündeki engellerin kaldırılması gerekliliğini söylemlerine yansıtmaktadır.

2013-2015 döneminde HAK-İŞ ve TÜRK-İŞ önceki döneme benzer şekilde dezavantajlı gruplara ilişkin istihdam politikalarına ihtiyaç duyulduğu düşüncesinde birleşmektedir. TÜRK-İŞ, genel bir çerçeve dezavantajlı gruplar kavramı ile düşüncesini desteklerken HAK-İŞ özel politika gerektiren gruplar genel çerçevesinin yanında engellilere ve kadınlara yönelik eylem ve politikaların oluşturulması gerekliliğini de vurgulamaktadır.

Benzerliklerin yanında farklılıkların da ortaya çıktığı 2013-2015 sürecinde TÜRK-İŞ, aktif istihdam politikalarına odaklanarak istihdam yaratan ekonomi politikalarının geliştirilmesi, sosyal diyalogun esas alınması konularında diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayrılmaktadır.

HAK-İŞ de demokratik ve sivil yeni bir anayasanın oluşturulması, yaşam boyu öğrenme temelinde geliştirilen mesleği eğitim reformunun hayata geçirilmesi konusunda işsizlikle mücadele önerilerinde farklılık oluşturmaktadır.

2013-2015 döneminde DİSK, çalışma sürelerinin sınırlandırılması, kar ve servet vergilerinin yükseltilerek işsizlerin gereksinimleri için kullanılması ve emeğin taleplerini gündeme alan bir anlayışın gelişmesi önerileriyle diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayrılmaktadır.

2016-2018 dönemi bulguları incelendiğinde işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlikle mücadele önerileri çerçevesinde istihdam odaklı yatırım ortamının oluşturulması, sosyal diyalogun temin edilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin önlenmesi konularında benzerlik taşıyan söylemler içerisinde buldukları söylemek mümkündür.

Bu dönemde TÜRK-İŞ ve DİSK'in güvencesiz çalışma biçimlerine karşı duruşları ortaya çıkaran söylemlere rastlanılmıştır. TÜRK-İŞ mülteci sorununa odaklanarak insana yakışır iş ortamlarının oluşturulmasını savunurken DİSK genel çerçevede güvencesiz istihdam biçimlerine son verilmesini önermektedir.

TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ'in işsizlikle mücadele önerilerinde eğitim odaklı yaklaşımlarının bu dönemde de söylemlerine yansıdığı görülmektedir. TÜRK-İŞ, yaşam boyu öğrenme kavramını gündemine alırken eğitim, staj ve işe giriş imkanlarının geliştirilmesi önerisini sunmaktadır.

İşçi sendikaları konfederasyonlarının 2016-2018 dönemi işsizlikle öneri söylemlerindeki farklılıklar ele alındığında TÜRK-İŞ'in, yeşil iş ve yeni otomasyon biçimlerini esas alarak istihdam politikalarının oluşturulması gerekliliği düşüncesi üzerine yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Beraberinde dezavantajlı gruplara yönelik politikalara odaklanılması önerisi diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından farklı bakış açısını ortaya koymaktadır.

Aynı dönemde HAK-İŞ, söylemlerinde Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, 100 Günlük Eylem Planı, her işverene 1 yeni istihdam ve güvenceli esnek çalışmanın yaygınlaştırılması gibi mevcut hükümet politikalarını desteklediğini vurgulamaktadır. Beraberinde şehirleri cazibe haline getirecek politikaların oluşturulması önerisini sunmaktadır. Cazibe haline gelen şehirlerin yatırımı çekeceği düşüncesiyle bu politikanın işsizlikle mücadelede etkili olacağı diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından farklı olarak söylemlerine yansımaktadır.

2016-2018 döneminde DİSK'in işsizlikle mücadele önerileri farklılıkları çalışma sürelerinin düşürülmesi, yıllık ücretli izinlerin en az bir ay kullanılması, kamu istihdamının artırılması, toplu işten çıkarmaların yasaklanması, İŞKUR'un amacı yönünde faaliyet gösterebilmesi için adımlar atılması, sendikal hak ve özgürlüklerin güven altında olması, sendikal barajın kaldırılarak örgütlenmenin güçlendirilmesi önerileriyle ortaya çıkmaktadır. Bu dönemde DİSK, laik, demokratik ve sosyal anayasanın uygulandığı Cumhuriyet rejiminin sorunları önlemekte olmazsa olmaz konumda olduğu, çoğulculuk anlayışını esas alan halkçı politikaların oluşturulması ve emeğin taleplerinin gündeme alınması önerileri ile de diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından ayrılmaktadır.

2019-2020 döneminde işçi sendikaları konfederasyonlarının benzerlik taşıyan işsizlikle mücadele önerileri işçi çıkarmaların yasaklanması ve örgütlenmenin güçlendirilmesi önerisinde yoğunlaşmaktadır.

TÜRK-İŞ ve DİSK'in güvencesiz çalışma biçimlerine son verilmesi düşüncesini söylemlerine yansıtması işsizlikle mücadele önerilerindeki benzerliği ortaya koymaktadır. HAK-İŞ ve TÜRK-İŞ, üretim ekonomisine geçişi sağlayacak politikaların geliştirilmesine yaptıkları vurgu ile HAK-İŞ ve DİSK de kamu istihdamının artırılmasına yönelik söylemleri ile mücadele önerilerinde benzerlik taşımaktadır.

İşçi sendikaları konfederasyonlarının 2019-2020 söylemlerine yansıyan işsizlikle mücadele önerilerindeki farklılıklar incelendiğinde;

TÜRK-İŞ, diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından beceri ve yeteneğe dayanan istihdam politikalarının uygulanması, sosyal devlet anlayışının hâkim kılınması, EYTLilerin emekli edilerek yerlerine yeni kişilerin istihdam edilmesi önerileriyle ayrılmaktadır.

HAK-İŞ'in, hükümetin politikalarına yoğun destek açıklamaları, sosyal diyalog kanalının güçlendirilmesi, sosyal yardım paketlerinin istihdamı teşvik edici nitelikte olması, teşviklerin sahalarda uygulanarak ortaya çıkan sonuçlara göre verilmesi ve verimliliğinin analiz edilmesi, ihtiyaçları tespit edilerek sektör bazlı politikaların geliştirilmesi, IMF politikalarından uzak durulması, tarım istihdamının geliştirilmesi önerileriyle diğer konfederasyonlardan ayrılmaktadır.

2019-2020 döneminde DİSK'in işsizlikle mücadele önerileri bulguları değerlendirildiğinde işten çıkarma yasağının devam etmesi ve istisnaların ortadan kaldırılması ile birlikte işten çıkarma yasağının denetleyecek izleme kurullarının oluşturulması, çalışma ve fazla çalışma sürelerinin düşürülmesi, çalışma yaşamında cinsiyet eşitsizliğine son verilmesi, İŞKUR ve işsizlik sigortası yönetiminde işçi katılımının artırılması, sosyal politikaların halkçı anlayışla şekillendirilmesi, demokratik hukuk devleti anlayışının hâkim kılınmasını vurgulayan söylemlerin diğer konfederasyonların söylemlerinden farklı olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Çalışmanın kapsamı dâhilindeki işçi sendikaları konfederasyonlarının 2010-2020 döneminde işsizlik temalı söylem ve içeriklerinden edinilen bulgular değerlendirildiğinde;

TÜRK-İŞ'in işsizliğin nedenleri çerçevesinde sunduğu görüşlerin neo-liberalizm temasıyla kendini tekrarlayan bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Buradan hareketle TÜRK-İŞ'in işsizliğin nedenleri konusunda görüşlerinin on bir yıl boyunca değişkenlik göstermediği anlaşılmaktadır.

İşsizliğin doğurduğu sonuçlar çerçevesindeki bulgular incelendiğinde TÜRK-İŞ'in on yıl boyunca dönemler arası büyük değişikliklere rastlanmamıştır.

TÜRK-İŞ'in işsizlikle mücadele eleştirilerinin dönemsel analizi de on yıllık süreçte önemli ölçüde dönemsel farklılıkların bulunmadığına işaret etmektedir. Eleştiriler farklılaşmasa da yoğunluğunun azaldığı dikkat çekmektedir. Yapılan eleştirilerin dikkate alınmaması TÜRK-İŞ'in işsizliğe dair eleştirilerindeki aktifliğini azalttığı düşünülmektedir.

TÜRK-İŞ'in işsizlikle mücadele önerileri de dönemsel analizlerde büyük değişimlerin bulunmadığı görülmektedir. Fakat dönemler itibarıyla iş yaratma ve eğitim konularında sunulan genel bakışın dezavantajlı gruplara odaklanan bir yapıya döndüğünü söylemek mümkündür.

TÜRK-İŞ'in işsizlikle mücadele eleştirileri ve önerileri incelendiğinde genel olarak neo-liberal politikaların işsizliği yaygınlaştırdığı ve büyüttüğü düşüncesi kamu istihdamı, kamu ağırlıklı politikaların oluşturulması ve sosyal devlet anlayışının güçlendirilmesi öneriyle karşılık bulmaktadır.

TÜRK-İŞ'in, çalışmanın kapsamı dâhilindeki on yıllık süreçte işsizlik sigortası ve önerilerine dair yaklaşımları incelendiğinde, işsizlik sigortasına dair eleştirilerin zaman geçtikçe çeşitliliğinin azaldığı görülmektedir. Benzer şekilde işsizlik sigortası önerileri de azalmaktadır. Eleştiriler ve önerilerin uyumu incelendiğinde amaç dışı kullanıma yönelik yapılan eleştirilerin uygulamanın sağlıklı işletilmesi yönünde atılması gereken adımlara yer verilmemesi dikkat çekmektedir. TÜRK-İŞ tarafından fonların amaç dışı

kullanımı engellemek adına yapılması gerekenler netleştirilmemiş ve sorunun çözümünde aktif rol üstlenilmesine yönelik bir söyleme rastlanmamıştır.

HAK-İŞ'in işsizliğin nedenleri bağlamında söylem ve içeriklerinden elde edilen bulguları 2010'dan 2020'ye sürekli artış gösterse de söylemlerdeki temel bakış açısından farklılıklar bulunmamaktadır.

İşsizliğin sonuçları bağlamında dönemler itibarıyla söylem yoğunluğunun inişli çıkışlı yapıda ve her dönem ekonomi temelli yaklaşımlar içerdiği anlaşılmaktadır.

HAK-İŞ, işsizlikle mücadele eleştirilerini dönemler itibarıyla arttırmaktadır. Etkin mücadele politikalarının oluşturulmadığına dair eleştirinin dışında sunulan eleştiriler kendini en fazla iki dönem yenilemektedir. Eleştirilerin sürekli kendini yenileyen bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

HAK-İŞ'in işsizlikle mücadele önerileri bulgularında da dönemler itibarıyla artış tespit edilmiştir. Önerilerde hükümet destekli söylemler dikkat çekmektedir. Türkiye'de işsizlik sorununun boyutu ve süreklilik niteliği göze alındığında sunulan önerilerin sorunlara çözüm üretmekte yetersiz kaldığını söylemek mümkündür. HAK-İŞ'in diğer işçi sendikaları konfederasyonlarına göre siyasi otoriteden daha fazla etkilenen bir yapıda söylemlere sahiptir.

HAK-İŞ, 2010-2020 döneminde çok sayıda işsizlikle mücadele önerisi sunmuştur. Bu durum HAK-İŞ tarafından işsizlik sorununu ciddiyetinin, boyutunun ve etkisinin farkında olduğu fakat hükümeti eleştirmekten ziyade önerilerle bu sorunu aşma yoluna gittiğini göstermektedir. Tespit edilen sorunun boyutu ve etkisine göre hükümete daha az eleştiri yapılmaktadır.

HAK-İŞ'in söylem ve içeriklerinde bulunan eleştiriler ve öneriler arasında büyük oranda bir uyuma rastlanılamamıştır. Eleştirdiği konulara öneriler getirmediği tespit edilmiştir. Fakat işverenlere verilen teşvikler açısından anlamlı eşleşme ve çıkarımlar bulunmaktadır. İşverenlere verilen teşviklerin istihdam oluşturmakta yetersiz olduğu eleştirisine karşı teşviklerin denetiminin ve geri dönüşü olan işyeri için uygulanması konusundaki düşünceler uyumlu bir bakış açısını göstermektedir.

HAK-İŞ'in işsizlik sigortasına dair eleştirileri 2010'dan 2020'ye ilerleyen süreç dahilinde Darbe ve seçim dönemlerinde azalsa da genel olarak çeşitlenerek artış göstermiştir. Fakat diğer işçi sendikaları konfederasyonlarından çok farklı eleştirilerin bulunmadığını söylemek mümkündür.

İşsizlik sigortasına dair öneri bulguları incelendiğinde de eleştirilere süreç içerisinde artan şekilde yoğunlaştığı gözlemlense de söylemlerde önceki dönemlerde ifade edilenin dışında şeylerin vurgulandığı tespit edilememiştir. Yoğunluk genellemelerin daha özel alanlara ve daha açık telaffuzlara yerini bırakmasından kaynaklanmaktadır.

İşsizlik sigortasına dair eleştiriler ve öneriler arasında güçlü ilişkiye rastlanılmıştır. HAK-İŞ'in eleştiri söylemlerinin karşılığı çözüm geliştirmek açısından öneri söylemlerinde bulunmaktadır.

DİSK'in söylem ve içerikleri incelendiğinde işsizliğin nedenleri olarak sunduğu ekonomik kriz, emperyalist-kapitalist sistem ve baskıcı otoriter rejim anlayışı 2010'dan 2020'ye kendini yenilemektedir.

İşsizliğin sonuçlarına dair bulgularda; sonuç odaklı yaklaşımlara bir önceki döneme göre daha fazla yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Fakat 2019-2020 döneminde yoğunluğun azaldığı tespit edilmiştir. Sonuçlar açısından oluşturulan temalarda temelde bir değişim olmamakla birlikte sınırlı sayıda da olsa yeni söylemlerin yer aldığını söylemek mümkündür.

DİSK'in işsizlikle mücadele eleştirileri, on yıl boyunca dönemler itibarıyla artış gösterse de eleştiriler temelinde farklılık bulunmayan siyasal içerikli söylemlerle geliştirildiği gözlemlenmektedir.

Literatürde güncel olmayan benzer bir çalışmada DİSK'in net bir çözüm önerisinin bulunmadığına dair çıkarımlar söz konusudur (İnceler, 2012: 54). 2010-2020 dönemsel analizinde DİSK'in işsizlikle mücadele söylemlerinde yıllar itibarıyla artan ve yenilenen önerilere rastlanılmıştır. DİSK on yılda işsizlik problemine hem siyasal hem işgücü piyasaları temelinde zengin bir öneri havuzu oluşturmuştur. Demokratik hukuk devleti istemi ve aktif istihdam politikalarına odaklanan öneriler sunmaktadır.

DİSK'in işsizlik sigortası eleştirileri de zamanla artış ve çeşitlilik gösterse de temelde amaç dışı kullanım ve yararlanma koşullarının ağır olmasını esas alan bakış açısının

söylemlerine yansıdığını söylemek mümkündür. İşsizlik sigortasına dair önerilerin durumu da işsizlik sigortasına dair eleştirilerin yapısına benzemektedir. Amaç dışı kullanıma son vermek ve yararlanma koşullarının hafifletilmesi yoğunluğundadır.

Tartışma

Türkiye’deki işçi sendikaları konfederasyonlarının söylem ve içeriklerini dönemsel ve birbirleriyle karşılaştırmalı olarak sunmanın yanında AB’nin Beyaz Kitap’tan 2020 AİS’ne kadar işsizlikle mücadele üzerine durduğu temaların Türkiye işçi sendikaları konfederasyonlarının söylemlerinde ne ölçüde yer aldığı da ulusal işçi örgütlenmelerinin Dünyadaki başarı örneklerine ne denli ilgi duyduğu dolayısıyla işsizlik sorununa ne denli eğildiği hakkında fikir sahibi olmamıza yarayabilir.

Avrupa Birliği’nin Beyaz Kitap’tan 2020 AİS’ne kadar üzerinde durduğu konuları işgücü piyasalarının güvenceli esnekliği, yeni istihdam alanlarının oluşturulması, mesleki eğitime odaklanılması, yaşam boyu öğrenmenin yaygınlaştırılması, sosyal diyalogun ve fırsat eşitliğinin sağlanması, insan kaynaklarının geliştirilmesi, istihdam odaklı büyüme, işgücü maliyetlerinin (vergi yüklerinin) azaltılması, etkin işgücü piyasalarının oluşturulması, dezavantajlı gruplara yönelik tedbirlerin alınması, verimlilik esaslı ücret politikalarının oluşturulması, yerel ve bölgesel düzeyde teşviklerin verilmesi, AİP’e odaklanma gerekliliği, iş arama süreçlerinde bireysel desteklerin devamlılık niteliği taşıması, işsizlikle mücadele politikalarının denetiminin sağlanması, okuldan erken ayrılmanın veya niteliksiz işgünün oluşumunun engellenmesi, çalışma ve fazla çalışma saatlerinin düşürülmesi, iş ve aile çatışmasını azaltmak, kurum-içi eğitimlerin verilmesi, çocuk bakım hizmetlerinin sağlanması, engellilerin çalışma yaşamına girişinin kolaylaştırılması, yaşlı istihdamına odaklanılması oluşturulan politikaların şeffaf, koordineli ve işbirliği içinde yapılandırılması ve kaynaklarını verimli kullanan yeşile duyarlı ekonomi politiğinin yaygınlaştırılması olarak sıralamak mümkündür.

Türkiye’deki işçi sendikaları konfederasyonlarının AB’nin geliştirdiği temalar çerçevesinde söylemlerinin incelenmesi sonucunda güvenceli esneklik kavramına 2016-2018 sürecinde HAK-İŞ’in değindiği diğer işçi sendikaları konfederasyonlarının konuya uzak kaldığı gözlemlenmiştir.

Yeni istihdam alanlarının oluşturulması konusuna TÜRK-İŞ her dönem, HAK-İŞ ve DİSK 2016-2018, 2019-2020 dönemlerinde değinmiştir.

Mesleki eğitim konulu söylemler incelendiğinde de TÜRK-İŞ'in 2010-2012 ve HAK-İŞ'in 2010-2012, 2013-2015 dönemlerinde konuya eğilmiştir. DİSK'in işsizlik ve işsizlikle mücadele temalı söylemlerinde mesleki eğitim konusuna eğildiği gözlemlenmemiştir.

Yaşam boyu öğrenme temalı söylemlerde TÜRK-İŞ, 2016-2018; HAK-İŞ 2013-2015 dönemlerinde ön plana çıkmaktadır. DİSK'in YBÖ konusunda önerisine rastlanmamıştır.

Sosyal diyalog temalı söylemlere tüm işçi sendikaları konfederasyonları değinmiştir. TÜRK-İŞ 2010'dan 2018'e, HAK-İŞ 2016'dan 2020'ye kadar işsizlikle mücadelede sosyal diyalog temalı söylemlerde bulunmuştur. DİSK, 2016-2018 sürecinde sosyal diyalog konusuna eğilmiştir.

İnsan kaynaklarının geliştirilmesi konusunda işçi sendikaları konfederasyonlarının hiçbirinin konuya eğilmediği gözlemlenmiştir.

Kadın erkek eşitliği veya fırsat eşitliği olarak adlandırabileceğimiz konuya tüm işçi sendikaları konfederasyonlarının değindiği tespit edilmiştir. TÜRK-İŞ 2010-2012, 2013-2015, 2016-2018 dönemlerinde söylemlerine fırsat eşitliğini yansıtmıştır. HAK-İŞ 2010-2012, 2013-2015, 2016-2018 ve DİSK de 2016-2018 dönemlerinde cinsiyet bazlı eşitsizliklerin önüne geçilmesi gerekliliğini vurgulamıştır.

AİS diğer bir işsizlikle mücadele konusu olan istihdam odaklı büyümenin sağlanması Türkiye'deki işçi sendikaları konfederasyonlarının da söylemlerinde sıklıkla vurguladığı bir mücadele önerisi olarak karşımıza çıkmaktadır. TÜRK-İŞ, 2010-2012, 2013-2015 ve 2016-2018 dönemlerinde sıklıkla konunun üzerinde durmuştur. HAK-İŞ ve DİSK de 2016-2018 ve 2019-2020 dönemlerinde istihdam odaklı büyümenin sağlanması gerekliliğine değinmiştir.

Türkiye'deki işçi sendikaları konfederasyonlarının işgücü maliyetlerinin veya vergi yükünün azaltılması konusunda görüşlerine işsizlikle mücadele politika önerileri kapsamında rastlanmamıştır. Fakat DİSK, kar ve servet vergilerinin artırılması gerekliliğinin altını çizmektedir.

Diğer bir konu olan etkin işgücü piyasaları politikalarının oluşturulması konusuna TÜRK-İŞ tüm dönemlerde değinmiştir. HAK-İŞ'in de 2010-2012 ve 2019-2020 dönemlerinde etkin mücadele politikalarının geliştirilmesi gerekliliğine söylem ve

içeriklerinde rastlanmıştır. DİSK 2013'ten 2020 dönemine kadar her dönemde etkin mücadele politikalarının oluşturulması üzerinde durmuştur.

TÜRK-İŞ, dezavantajlı gruplara yönelik politikalar geliştirmek konusuna her dönemde değinmiştir. HAK-İŞ 2010-2012, 2013-2015 ve 2016-2018 ve DİSK 2016-2018, 2019-2020 dönemlerinde özel politika gerektiren gruplara yönelik söylemlerde bulunmuştur.

AİS'inde yer verilen verimlilik esaslı ücret politikalarının oluşturulması konusuna Türkiye'deki sendikaların işsizlikle mücadele önerilerinde rastlanılamamıştır.

Girişim Teşviklerinin yerel ve bölgesel düzeyde olması konusuna TÜRK-İŞ 2010-2012, HAK-İŞ, 2019-2020 dönemlerinde değinmiş DİSK bulgularında konuyla ilgili görüşe rastlanmamıştır.

AİP odaklanma gerekliliği üzerinde tüm sendikalar görüş birliği içindedir.

AİS'nde odaklanılan diğer bir konu olan işsizlikle mücadele politikalarının denetiminin sağlanması HAK-İŞ, 2019-2020 döneminde istihdam teşviklerinin ve aynı dönemde DİSK'in işten çıkarma yasaklarının denetiminin sağlanması olarak karşılık bulmaktadır.

Nitelik kazanmadan okuldan erken ayrılma konusunda doğrudan bir yaklaşım olmasa da TÜRK-İŞ 2010-2012 döneminde eğitime odaklanılması ve HAK-İŞ 2016-2018 döneminde eğitim imkanlarının geliştirilmesi konusunu gündeme getirmektedir. DİSK, eğitim ve mesleki eğitim konularına yoğunlaşmamaktadır.

Avrupa Birliği'nin işsizlikle mücadele stratejileri arasında yer alan vergi yüklerinin azaltılması konusuna TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ bulgularında hiçbir dönemde rastlanılamamıştır. Fakat, DİSK vergi yüklerinin azaltılmasının aksine kar ve servet vergilerinin artırılarak işsizler lehine kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır.

AİS'nde yer alan çalışma ve fazla çalışma sürelerinin düşürülmesi konusu, TÜRK-İŞ gündeminde işsizlikle mücadele önerileri çerçevesinde 2010-2012 döneminde çalışma sürelerinin azaltılması olarak yer almaktadır. DİSK, 2013-2015, 2016-2018 ve 2019-2020 dönemlerinde konuya eğilmiştir. TÜRK-İŞ'ten farklı olarak çalışma sürelerinin yanında fazla çalışma sürelerinin azaltılması konusuna da dikkat çektiği gözlemlenmektedir.

Türkiye'deki işçi sendikaları konfederasyonları iş ve aile çatışmasını azaltma konusuna odaklanmamaktadır. İş ve aile çatışmasını önlemenin bir aracı olarak çocuk bakım hizmetlerinin artırılması konusu da işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlikle

mücadele önerilerinde karşılık bulmamaktadır. Kurum- içi eğitim sistemlerinin geliştirilmesi konusu da genel olarak eğitim temasıyla karşılık verilmektedir. Yukarıda açıklandığı üzere TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ'in işsizlikle mücadelede eğitim konusuna eğilimi bulunmaktadır.

Engellilerin çalışma hayatına katılımda önlerine çıkan engelleri kaldırmanın yollarının aranması gerektiğine dair AİS, 2010-2012,2013-2015 ve 2016-2018 dönemlerinde TÜRK-İŞ bulgularında dezavantajlı gruplara yönelik tedbirlerin alınması olarak yansımaktadır. HAK-İŞ 2010-2012 ve 2013-2015 dönemlerinde engelli politikalarına doğrudan bir yaklaşım içinde işsizlikle mücadele önerilerini geliştirmiştir. DİSK bulgularında konuya dair açıklamaya rastlanılamamıştır.

Türkiye'de işçi sendikaları konfederasyonları AB'nin işsizlikle mücadele strateji temalarından biri olan yaşlı istihdamına odaklanmamaktadır.

AİS'nin bir diğer odak noktası işsizlikle mücadele politikalarının iş birliğine dayanan koordineli ve şeffaf yapıda olmasıdır. Türkiye'de faaliyet gösteren işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlikle mücadelede sosyal diyalog üzerine söylemlerinin bu tema içinde değerlendirilmesi mümkündür. Sosyal diyalog teması dışında TÜRK-İŞ ve DİSK'in mevcut hükümetlerin gerçek dışı veriler sunması eleştirisi de şeffaflık konusuna yapılan vurgu olarak düşünülebilir.

Son olarak kaynakların verimli kullanımı rekabetin ve yeşil duyarlılığının yaygınlaştığı ekonomik yapılanmanın sağlanması konusuna Türkiye'deki işçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlikle mücadele önerileri çerçevesinde yoğunlaşmadığı gözlemlenmiştir. Yalnızca TÜRK-İŞ'in 2016-2018 döneminde yeşil ekonomiyi esas alan sosyal politikalara odaklanması gerekliliği vurgusu ön plana çıkmaktadır.

Genel olarak incelendiğinde tarihsel süreçte Avrupa'da belirlenen istihdam stratejilerindeki temel konulara Türkiye'deki işçi sendikaları konfederasyonları söylemlerinde değinse de temalara yoğunlaşmaktan uzak oldukları söylenebilir.

AİS'nin yanında UIS'nin de temel eksenleri olan eğitim- istihdam ilişkisi, işgücü piyasasında güvenceli esneklik, özel politikaya ihtiyaç duyan grupların istihdam edilebilirliği ve istihdam ve sosyal koruma ilişkisinin güçlendirilmesi temalarına işçi sendikaları konfederasyonlarının söylemlerinde ne ölçüde karşılık bulunduğu yukarı yapılan değerlendirmelerde açıklanmış bulunmaktadır. Fakat daha net belirtmek

gerekirse UİS'deki 4 temel konunun TÜRK-İŞ yarısına, HAK-İŞ tümüne ve DİSK sadece birine söylemlerinde yer vermektedir. Dolayısıyla Türkiye'de oluşturulan ulusal istihdam stratejilerinin işçi sendikaları konfederasyonları tarafından genel kabulünün olmadığı gözlemlenmektedir. Buradan hareketle sosyal diyalog mekanizmalarının güçlendirilmesiyle genel kabul gören ulusal istihdam stratejilerinin yapılandırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak; Türkiye'deki işçi sendikaları konfederasyonları işsizlikle ilişkili söylem ve içeriklerinde dönemler itibarıyla büyük değişikliklerin olmadığı, konfederasyonların söylemleri arasındaki farklılıkların ideolojik yaklaşımlardan kaynaklandığı ve AİS ve UİS'nde belirlenmiş temel temalara yoğunlaşmadığını söylemek mümkündür. İşçi sendikaları konfederasyonları işsizlik temalı söylem ve içeriklerinde genel bir çerçeve çizerek konuya yaklaşmışlardır. Yıllardan beri süregelen ve çözüme muhtaç olarak bekleyen işsizlik sorununun çözümü için yapılandırılan yaklaşım biçiminin genel geçer bir çerçevede değerlendirilebilmesi işçi sendikaları konfederasyonlarının sorunun çözümünde etkili rol oynayamadığını göstermektedir.

Türkiye'de gerek yasal düzlemin gerekse örgütlenme karşıtı algının sendikaların işgücü piyasası faaliyet alanlarını daralttığı söylenebilir. Sendikaların işgücü piyasasına dair problemlerde sadece öneri kurumu olarak görülmesi işgücü piyasasının sağlıklı düzenlenmesinin önünde engel teşkil etmektedir. Sendikaların özellikle işsizlikle mücadelede aktif rol oynasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu işlevi kazanabilmeleri sosyal diyalog kanalının güçlendirilmesiyle sağlanabilir. İşçi sendikaları konfederasyonlarının işsizlik temalı söylem ve içeriklerinde sosyal diyalog kanalının güçlendirilmesine dair bulgular tespit edilmiştir. Fakat bu bulgulara rağmen konfederasyonların kendi sorunlarından çok makro siyasetten etkilenen yapılarının bulunduğunu söylemek mümkündür. İşsizlik temalı söylemlere hükümetleri doğrudan desteklemek ve sisteme doğrudan karşı çıktığını ifade eden görüşler yansımaktadır. Bu görüşler işgücü piyasalarındaki temel sorunların çözümünde birliktelik oluşturabilmenin dolayısıyla sosyal diyalog kanalının güçlenmesinin karşısında duran önemli bir engeldir. İşçi sendikaları konfederasyonlarının işgücü piyasalarını önceleyen bir yaklaşımla hareket etmeleri gerekmektedir. Türkiye'de yaşanan siyasal ve güvenlik krizleri de sendikaların işgücü piyasalarına nitelikli bir şekilde eğilmemelerine neden olmaktadır. Darbe girişimleri, terör saldırıları ve sürekli seçim atmosferi gibi günün koşullarına göre

güncel konular işçi sendikaları konfederasyonlarının yetki ve sorumluluk alanları olan temel odak noktasından ayrılmalarına sebep olmaktadır. Bu süreçlerde işçi sendikaların işsizlik temalı söylemlerinde daralmalar yaşandığı tespit edilmiştir. Siyasetten etkilenen değil siyaseti etkileyen bir sendikacılık anlayışının olgunlaşması ve Türkiye'nin gündemindeki işgücü piyasalarına dair temel konuların diğer gündem konularının ardında kalmaması için işçi sendikaları konfederasyonlarının niteliğinin, sorumluluğunun ve işgücü piyasası genel bilincinin artırılması önemlidir.

KAYNAKÇA

- Agboli, Victor. (2021). *The Effect of Unemployment Rate on the Gross Domestic Product in Nigeria (A Bayesian Approach)*. OSF Preprints, 30 Sept. Web: Erişim Tarihi: 7.11.2021.
- Aktaş Akoğlu, Ö, Küçükkaragöz H. (2018). *Boşanma Nedenleri ve Boşanma Sonrasında Karşılaşılan Güçlüklerle İlişkin Bir Araştırma: İzmir İli Örneği*. Toplum ve Sosyal Hizmet. C:29 S:1 Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/515213> Erişim Tarihi: 21.03.2022
- Aktif İşgücü Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (2022). T.C Resmi Gazete (31803, 8 Nisan 2022).
- Akyiğit, E. (2016). *İş Hukuku*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık
- Amato, P, R, Beattie, B. (2011). *Does The Unemployment Rate Affect The Divorce Rate? An Analysis Of State Data 1960–2005*. Social Science Research. C:40 S:3 Erişim Adresi: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0049089X10002917?casa_token=IFXmcSmxF4oAAAAA:s4X8-CZUV2bznKtxPZEPxlwy-IP_GCKr9ze3RWpJg7om13qBk8bbrM4-u62f6G8kBg7sE2qv_0 Erişim Tarihi: 21.03.2022
- Amiri, S. (2021). *Unemployment Associated With Major Depression Disorder And Depressive Symptoms: A Systematic Review And Meta-Analysis*. International Journal of Occupational Safety and Ergonomics . Erişim Adresi: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10803548.2021.1954793?src=recsys> Erişim Tarihi: 20.03.2022
- Avrupa Komisyonu. (1993). *Growth, Competitiveness, Employment The Challenges And Ways Forward Into The 21st Century White Paper*. Brussell.
- Avrupa Komisyonu. (2010). *A Strategy For Smart, Sustainable and Inclusive Growth*. Erişim Adresi: <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> Erişim Tarihi: 22.04.2022
- Avrupa Konseyi. (1994). *European Council Meeting On 9 and 10 December 1994 In Essenpresidency Conclusions*. Erişim Adresi: https://www.europarl.europa.eu/summits/ess1_en.htm#empl Erişim Tarihi: 16.04.2022
- Avrupa Konseyi. (1997). *Extraordinary European Council Meeting On Employment Luxembourg, 20 and 21 November 1997 Presidency Conclusions*. Erişim Adresi: https://www.europarl.europa.eu/summits/lux3_en.htm Erişim Tarihi: 18.04.2022

- Avrupa Konseyi. (2000). *Lisbon European Council 23 and 24 March 2000 Presidency Conclusions*. Erişim Adresi: https://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm Erişim Tarihi: 19.04.2022
- Avrupa Konseyi. (2001). *European Council Stockholm Conclusions Of The Presidency 23-24 March 2001*. Erişim Adresi: https://www.europarl.europa.eu/summits/pdf/sto1_en.pdf Erişim Tarihi: 19.04.2022
- Avrupa Parlamentosu. (2010). *The Lisbon Strategy 2000-2010 An Analysis And Evaluation Of The Methods Used And Results Achieved*. Erişim Adresi: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2010/440285/IPOL-EMPL_ET\(2010\)440285_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2010/440285/IPOL-EMPL_ET(2010)440285_EN.pdf) Erişim Tarihi: 21.04.2022
- Ay, S. (2012). *Türkiye’de İşsizliğin Nedenleri: İstihdam Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme*. Yönetim ve Ekonomi. C:19 S:2ç Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/146108> Erişim Tarihi: 15.03.2022
- Aygen, M. (2016). *Türkiye’de Yoksulluk ve Sosyal Yardım Yaklaşımı Üzerine: Elazığ Örneği*. Avrasya Uluslararası Araştırma Dergisi. C:4 S: 8. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/620645> Erişim Tarihi: 27.03.2022
- Ball L., Leigh D. Loungani P. (2012). *Okun’s Law: Fit at 50?*. 3th Jacques Polak Annual Research Conference, November: 8-9.
- Bayar, T.H.(2021). *Türkiye’de Teknolojik Gelişmelerin İstihdam ve İşsizlik Üzerine Etkilerinin Ampirik Analizi*. (doktora tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bjørsted E, Bova E, Dahl S. (2016). *Lessons Learnt from the Nordics: How to Fight Long-term Unemployment*. Intereconomics review of European Economic politicity C:51 S:3. Erişim Adresi: <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2016/number/3/article/lessons-learnt-from-the-nordics-how-to-fight-long-term-unemployment.html#:~:text=The%20unemployment%20rate%20in%20Denmark,Sweden%20the%20figure%20is%2025%25>. Erişim Tarihi: 28.02.2022
- Ceylan Ataman, B. (1998). *İşsizlik Sorununa Yeni Yaklaşımlar*. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/36302> Erişim Tarihi: 18.03.2022).
- Çalbaş, A.S. (2021). *Türkiye’de Dezavantajlı Kesimlere Yapılan Sosyal Yardımlarda Mevcut Durumun Değerlendirilmesi ve Yeni Bir Sosyal Servis Modeli Önerisi: Küçükçekmece İlçesi Örneği*. (yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

- ÇSGB. (2007). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. *Ulusal İstihdam Stratejisi 2014-2023 Eylem Planları 2017-2019*. Erişim Adresi: <http://www.uis.gov.tr/media/1437/uis2014-2023.pdf> Erişim Tarihi: 10.05.2022
- ÇSGB. (2022). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. *Ulusal İstihdam Stratejisi*. Erişim Adresi: https://www.cs.gb.gov.tr/cgm/dokumanlar/ulusal_istihdam_stratejisi/ Erişim Tarihi: 10.05.2022
- ÇSGB. (2022a). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu Gereğince; İşkollarındaki İşçi Sayıları ve Sendikaların Üye Sayılarına İlişkin 2022 Ocak Ayı İstatistikleri. Erişim Adresi: https://www.cs.gb.gov.tr/media/88077/2022_ocak.pdf Erişim Tarihi: 16.05.2022
- Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007- 2013). (2006). T.C Resmi Gazete (26215, 1 Temmuz 2006).
- Durak, Ş. (2011). *İşsizlik İstihdam Politikaları ve İşsizlikle Mücadelede Başarı Örnekleri*. (yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Durak, Ş. Kaya, V. (2014). *Türkiye 'de İşsizlik ve İşsizliği Azaltmaya Yönelik Politikalar: Tarihsel Bir Bakış*. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. C:28, S:2. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/30535> Erişim Tarihi: 19.03.2022
- ETUC. (2010). European Trade Union Confederation. *Birlikte Çalışmak: Avrupa Birliği ve Türkiye 'de Sendikalar*. Erişim Adresi: https://www.etuc.org/sites/default/files/TURKISH_T_ALL_1.pdf Erişim Tarihi: 22.06.2022
- ETUC. (2022). European Trade Union Confederation. *Aims and Priorities*. Erişim Adresi: <https://www.etuc.org/en/aims-and-priorities> Erişim Tarihi: 21.06.2022
- ETUC. (2022a). European Trade Union Confederation. *Organisation and People*. Erişim Adresi: <https://www.etuc.org/en/organisation-and-people> Erişim Tarihi: 21.06.2022
- ETUC. (2022b). European Trade Union Confederation. *Avrupa Sosyal Ortaklarının 2012-2014 Çalışma Programı*. Erişim Adresi: <https://resourcecentre.etuc.org/sites/default/files/2019-07/Joint%20Social%20Dialogue%20Work%20Programme%202012-2014%20-%20TR.pdf> Erişim Tarihi: 22.06.2022
- Gökçe, P, Ö. (2021). *Aktif İstihdam Politikalarının Etki Değerlendirmesi: Aydın İli Örneği*. (yüksek lisans tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Görücü, İ., Aybıyık, N., Koç, M. (2012). *Türkiye 'de İşsizlik Sigortası Uygulaması ve Sonuçları (2000-2010)*. NWSA-SOCIAL SCIENCES. C:7 S:2. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/187079> Erişim Tarihi: 15.03.2022

- Güler, C. (2019). *Avrupa Sosyal Modeli'nin Bir Parçası Olarak Avrupa Sendikalar Konfederasyonu: Kuruluşu, Sendikal Anlayışı ve Sosyal Avrupa'nın Şekillenmesine Etkisi*. (doktora tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gündoğan, N. (2019). *Çalışma Ekonomisi. İşsizlik ve Emek Piyasaları Politikaları*. Anadolu Üniversitesi
- ILO. (2022). International Labour Organisation. *Indicator description: Unemployment rate*. Erişim Adresi: <https://dev-iloostat.pantheonsite.io/resources/concepts-and-definitions/description-unemployment-rate/> Erişim Tarihi: 23.02.2022
- ILO. (2022a). International Labour Organisation. *Glossary of statistical terms*. Erişim Adresi: <https://iloostat.ilo.org/resources/concepts-and-definitions/glossary/> Erişim Tarihi: 24.02.2022
- ILO. (2022b). International Labour Organisation. *Indicator description: Labour force participation rate*. Erişim Adresi: <https://iloostat.ilo.org/resources/concepts-and-definitions/description-labour-force-participation-rate/> Erişim Tarihi: 24.02.2022
- ILO. (2022c). International Labour Organisation. *Indicator description: Share of youth not in employment, education or training (youth NEET rate)*. Erişim Adresi: <https://iloostat.ilo.org/resources/concepts-and-definitions/description-youth-neet/> Erişim Tarihi: 24.02.2022
- ILO. (2022d). International Labour Organisation. *Statistics on union membership* Erişim Adresi: <https://iloostat.ilo.org/topics/union-membership/> Erişim Tarihi: 26.02.2022
- ILO. (2022e). International Labour Organisation. *Active Labour Market Policies*. Erişim Adresi: <https://www.ilo.org/global/topics/dw4sd/themes/active-lm-policies/lang-en/index.htm#18> Erişim Tarihi: 23.03.2022
- ILO. (2022f). International Labour Organisation. *Unemployment Rate (%)* Erişim Adresi: <https://iloostat.ilo.org/topics/unemployment-and-labour-underutilization/> Erişim Tarihi: 16.04.2022
- ILO. (2022g). International Labour Organisation. *Trade union density rate (%)* Erişim Adresi: https://www.ilo.org/shinyapps/bulkexplorer48/?lang=en&segment=indicator&id=ILR_TUMT_NOC_RT_A Erişim Tarihi: 26.04.2022
- ILO. (2022ğ). International Labour Organisation. *Statistics On Collective Bargaining* Erişim Adresi: <https://iloostat.ilo.org/topics/collective-bargaining/#> Erişim Tarihi: 16.04.2022
- ILO. (2022h). International Labour Organisation. *Collective Bargaining Coverage Rate (%)* Erişim Adresi: https://www.ilo.org/shinyapps/bulkexplorer55/?lang=en&segment=indicator&id=ILR_CBCT_NOC_RT_A Erişim Tarihi: 26.04.2022
- Işığışık, Ö. (2021). *İstihdam ve İşsizlik*. Bursa: Dora Basım-Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

- İnceler, M. (2012). *İşçi Konfederasyonlarının İşsizliğe Bakış Açısının Söylem Analizi ile Değerlendirilmesi*. (yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İŞKUR. (2022). Türkiye İş Kurumu. *Aktif İşgücü Programları*. Erişim Adresi: <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/aktif-isgucu-programlari/> Erişim Tarihi: 11.05.2022
- İŞKUR. (2022a). Türkiye İş Kurumu. *Aktif İşgücü Programları*. Erişim Adresi: <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/aktif-isgucu-programlari/mesleki-egitim-kurslari/> Erişim Tarihi: 11.05.2022
- İŞKUR. (2022a). Türkiye İş Kurumu. *Aktif İşgücü Programları*. Erişim Adresi: <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/aktif-isgucu-programlari/mesleki-egitim-kurslari/> Erişim Tarihi: 11.05.2022
- İŞKUR. (2022b). Türkiye İş Kurumu. *Çalışanların Mesleki Eğitimini*. Erişim Adresi: <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/aktif-isgucu-programlari/calisanlarin-mesleki-egitimi> Erişim Tarihi: 11.05.2022
- İŞKUR. (2022c). Türkiye İş Kurumu. *Engelli ve Eski Hükümlü Projeleri*. Erişim Adresi: <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/aktif-isgucu-programlari/engelli-ve-eski-hukumlu-projeleri> Erişim Tarihi: 11.05.2022
- İŞKUR. (2022d). Türkiye İş Kurumu. *Toplum Yararına Programlar (TYP)*. Erişim Adresi: <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/aktif-isgucu-programlari/toplum-yararına-programlar-tyt/> Erişim Tarihi: 12.05.2022
- İŞKUR. (2022e). Türkiye İş Kurumu. *Sosyal Çalışma Programı*. Erişim Adresi: <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/aktif-isgucu-programlari/sosyal-calisma-programi/> Erişim Tarihi: 12.05.2022
- İŞKUR. (2022f). Türkiye İş Kurumu. *İş ve Meslek Danışmanlığı*. Erişim Adresi: <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/is-ve-meslek-danismanligi/> Erişim Tarihi: 12.05.2022
- İŞKUR. (2022g). Türkiye İş Kurumu. *Kısa Çalışma Ödeneği*. Erişim Adresi: <https://www.iskur.gov.tr/isveren/kisa-calisma-odeneği/genel-bilgiler/> Erişim Tarihi: 13.05.2022
- İŞKUR. (2022ğ). Türkiye İş Kurumu. *Yarım Çalışma Ödeneği*. Erişim Adresi: <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/issizlik-sigortasi/yarim-calisma-odeneği/> Erişim Tarihi: 13.05.2022
- İŞKUR. (2022h). Türkiye İş Kurumu. *Nakdi Ücret Desteği*. Erişim Adresi: <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/issizlik-sigortasi/nakdi-ucret-destegi/> Erişim Tarihi: 14.05.2022

İpek E., Elal O., (2021). *Unemployment Rate - Economic Growth Nexus: An Empirical Evaluation For Turkey*. Administrative, Economics And Social Sciences Theory. Current Researches And New Trends. CHAPTER VIII.

İşsizlik Sigortası Kanunu. (1999). TC. Resmi Gazete (23810,25 Ağustos 1999)

Kocabaş, F. Canbey Özgüler, V. (2019). *Pasif İşgücü Piyasası Politikaları: İşsizlik Ödeneği ve İşsizlik Yardımı Uygulamaları*. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. C:11, S:28. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/743923> Erişim Tarihi: 07.05.2022

Koray, M. (2005). *Avrupa Toplum Modeli*. Ankara: İmge Kitapevi

Marx, K. (2018). *Kapital Ekonomi Politiğın Eleştirisi*. C:1 (Çev. Mehmet Selik ve Nail Satlıgan). İstanbul: Yordam Kitap

McClelland, A., Macdonald F. (1998). *The Social Consequences Of Unemployment*. Erişim Adresi: <https://library.bsl.org.au/bsljspui/bitstream/1/5912/1/social.pdf> Erişim Tarihi: 19.03.2022.

Metin, O. (2011). *Sosyal Politika Açısından AKP Dönemi: Sosyal Yardım Alanında Yaşananlar*. Acedemia. Erişim Adresi: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/31098725/metin-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1652920843&Signature=X3FraZgnB-Te4~z7UgDdsrv~maPD4CX4WlusUm0Kf4S5nNV2z3OIKSIj4s3Enwa6HpwC Gmg9oK9ftvp9GTy3qJmK2zgOjgqfC56DOIOLQWv7LZ~WtVrXtWtnOomBL TvUld~7lidk45D~9RE6UbfijrrBDtZ6XtUISe5wTk~CJmuKpVK63G3iPTGsY MgQXEMWTrXy0ddAmCIBfT92KgjSaEmtAiuYPmHUVOGfa6f0ivhrzWzml WoD~nmZb6e~2rF6e04NR9ebdSDwo60HfIR-pvh5dQUXzLrju6XLXLJfxYxlpGdRUxag6n4w1FZ-5WjykwtnLmo93YhL0rdwCZNA__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA Erişim Tarihi: 27.03.2022

Mukit M,M,H., Abdel-Razzaq A.I., Islam M.S. (2020). *Relationship Between Unemployment and Macroeconomics Aggregates: Evidence from Bangladesh*. Journal of Economics and Financial Analysis, Vol: 4 No: 2.

OECD. Organisation for Economic Co-operation and Development. Chapter 2 *Active Labour Market Polices: Assessing Macroeconomic and Microeconomic Effects*. Erişim Adresi: <https://www.oecd.org/els/emp/2485416.pdf> Erişim Tarihi: 19.05.2022

OECD. (2021). Organisation for Economic Co-operation and Development *Building Inclusive Labour Markets: Active Labour Market Policies For The Most Vulnerable Groups* Erişim Adresi <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/building-inclusive-labour-markets-active-labour-market-policies-for-the-most-vulnerable-groups-607662d9/> Erişim Tarihi: 25.03.2022

- OECD. (2022). Organisation for Economic Co-operation and Development. *Discouraged Workers*. **Erişim Adresi:** <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=645> Erişim Tarihi: 25.02.2022
- OECD. (2022a). Organisation for Economic Co-operation and Development. *Public Expenditure And Participant Stocks On LMP* **Erişim Adresi:** <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=LMPEXP#> Erişim Tarihi: 28.04.2022
- Özdemir, M,Ç. Yiğit, Y. (2018). *İşkur İşbaşı Eğitim Programlarının Analizi: Sakarya İli Örneği*. Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi. S:1, Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/491558> Erişim Tarihi: 15.05.2022
- Pazvant, G.E. (2021). Türkiye’de Pandemi Dönemi İşsizliğinin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla ile İlişkisi: Son 10 Yılın Karşılaştırmalı Analizi. C. SELEK ÖZ (Ed.). Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Seçme Yazılar – V içinde (s.313-330), Sakarya: Değişim.
- Saldana J. (2019). *Nitel Araştırmacılar İçin Kodlama El Kitabı*. (Çev: Aysel Tüfekci Akcan ve Süleyman Nihat Şad). Ankara: Pegem Akademi.
- Sanrı, Ö. (2021). *Yeşil Limanlar Üzerine İçerik Analizi, 2009-2020*. Beykoz Akademi Dergisi. C:9 S:2 Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2197258> Erişim Tarihi: 19.03.2022
- Selek Öz, C. (2021). *Avrupa Birliğinde Sosyal Politika*. Sakarya: Değişim Yayınları.
- Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu. (2012). TC. Resmi Gazete (28460,18 Ekim 2012)
- SSA. (2022). The United States Social Security Administration. *Belgium*. Erişim Adresi: <https://www.ssa.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/2018-2019/europe/belgium.html> Erişim Tarihi: 29.04.2022
- SSA. (2022a). The United States Social Security Administration. *Sweden*. Erişim Adresi: <https://www.ssa.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/2018-2019/europe/sweden.html>.Erişim Tarihi: 29.04.2022
- SSA. (2022b). The United States Social Security Administration. *Denmark*. Erişim Adresi: <https://www.ssa.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/2018-2019/europe/denmark.html> Erişim Tarihi: 29.04.2022
- SSA. (2022c). The United States Social Security Administration. *Finland*. Erişim Adresi: <https://www.ssa.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/2018-2019/europe/finland.html> Erişim Tarihi: 29.04.2022
- Sürücü, M. (2014). *İşsizlik, İşsizlikle Mücadelede Pasif İstihdam Politikaları: Almanya ve Türkiye Örnekleri*. (Uzmanlık tezi). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. Dış İlişkiler ve Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

- Şahin, L. Yıldırım, K. (2015). *On Dokuzuncu Yüzyıldan Günümüze Türkiye’de İşsizlikle Mücadele Politikalarının Gelişimi*. Çalışma ve Toplum Dergisi. C:45, S:2015/2 Erişim Adresi: <https://www.calismatoplum.org/makale/on-dokuzuncu-yuzyildan-gunumuze-turkiyede-issizlikle-mucadele-politikalarinin-gelisimi> Erişim Tarihi: 05.05.2022
- Şentürk, E. (2017). *İşsizlikle Mücadelede Aktif İstihdam Politikaları: Türkiye Örneği*. (yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taşçı, F, Yılmaz, Y. (2009). *İşsizlik Sigortasının Türkiye’deki Durumu: Eleştiriler ve Çözüm Önerileri*. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/9082> Erişim Tarihi: 01.04.2022
- Tetik, A. (2012). *Dünya’da ve Türkiye’de İşsizlikle Mücadelede Uygulanan Politikalar*. (Yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Topbaş, F, Kurt, S. (2007). *İşsizlik ve Boşanma İlişkisi: 1970–2005 Var Analizi*. Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi. C:5 S:7. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/203524> Erişim Tarihi: 21.03.2022
- Tup, İ. (2006). *Türk İş Hukuku’nda Sendikaların Faaliyetleri*. (yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TÜİK. (2022). Türkiye İstatistik Kurumu. *Analitik Çerçeve, Kapsam, Tanımlar ve Sınıflamalar*. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Ocak202245644#:~:text=Hanehalk%C4%B1%20%C4%B0%C5%9Fg%C3%BCc%C3%BC%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rmas%C4%B1%20sonu%C3%A7lar%C4%B1na%20g%C3%B6re,%11%2C4%20seviyesinde%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fti> Erişim Tarihi: 23.02.2022
- TÜİK. (2022a). Türkiye İstatistik Kurumu. *İşgücü İstatistikleri, 2021*. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2021-45645> Erişim Tarihi: 23.02.2022
- TÜİK. (2022b). Türkiye İstatistik Kurumu.. *Analitik Çerçeve, Kapsam, Tanımlar ve Sınıflamalar*. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Donemsel-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-II.-Ceyrek:-Nisan---Haziran,-2019-30892> Erişim Tarihi: 22.03.2022
- Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi. (1998). *Sendikaların Faaliyetleri*. C:3. İstanbul: Numune Matbaacılık.
- Uyar Bozdağlıoğlu, E,Y. (2008). *Türkiye’de İşsizliğin Özellikleri ve İşsizlikle Mücadele Politikaları*. Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. C: 10 S:20 Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/843324> Erişim Tarihi: 06.05.2022
- Ücret Garanti Fonu Yönetmeliği. (2009). T.C. Resmi Gazete (27272, 28 Haziran 2009).

- Virgolino, A, Costa, J, Santos, O, Pereira, M,E, Antunes, R, Ambrosio, S, Heitor, M,J, Carneiro, A, V. (2022). *Lost in transition: a systematic review of the association between unemployment and mental health*. Journal of Mental Health. Erişim Adresi: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09638237.2021.2022615> Erişim Tarihi: 20.03.2022
- Yazıcı, İ.G. (2018). *Lizbon Stratejisi ve Avrupa 2020 Hedeflerinde Bölgesel Kalkınma ve Sosyal Politikalar*. Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi. C:1 S:3. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/626251> Erişim Tarihi: 20.04.2022
- Yıldırım, O. (2020). *Genç İşsizlik Ekonomik Büyüme İlişkisi Türkiye Örneği*. (Yüksek lisans tezi). Giresun Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Weber, R, P. (1990). *Basic Content Analysis Second Edition*. London: Sage Publication. ErişimAdresi:https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=nLhZm7Lw2FwC&oi=fnd&pg=PA5&dq=+content+analysis&ots=ogTjkML1wO&sig=aGfYSurLAc_bnrsmNsJXagBP1g&redir_esc=y#v=onepage&q=content%20analysis&f=false Erişim Tarihi: 06.05.2022

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Gürcan Evren PAZVANT	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	Siyasal Bilgiler Fakültesi
Bölümü	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Makale ve Bildiriler	
1. Türkiye'de Pandemi Dönemi İşsizliğinin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla ile İlişkisi: Son 10 Yıllık Karşılaştırmalı Analizi	
2. Sakarya'nın Sosyo-Ekonomik Analizi: Mali Kaynaklar	